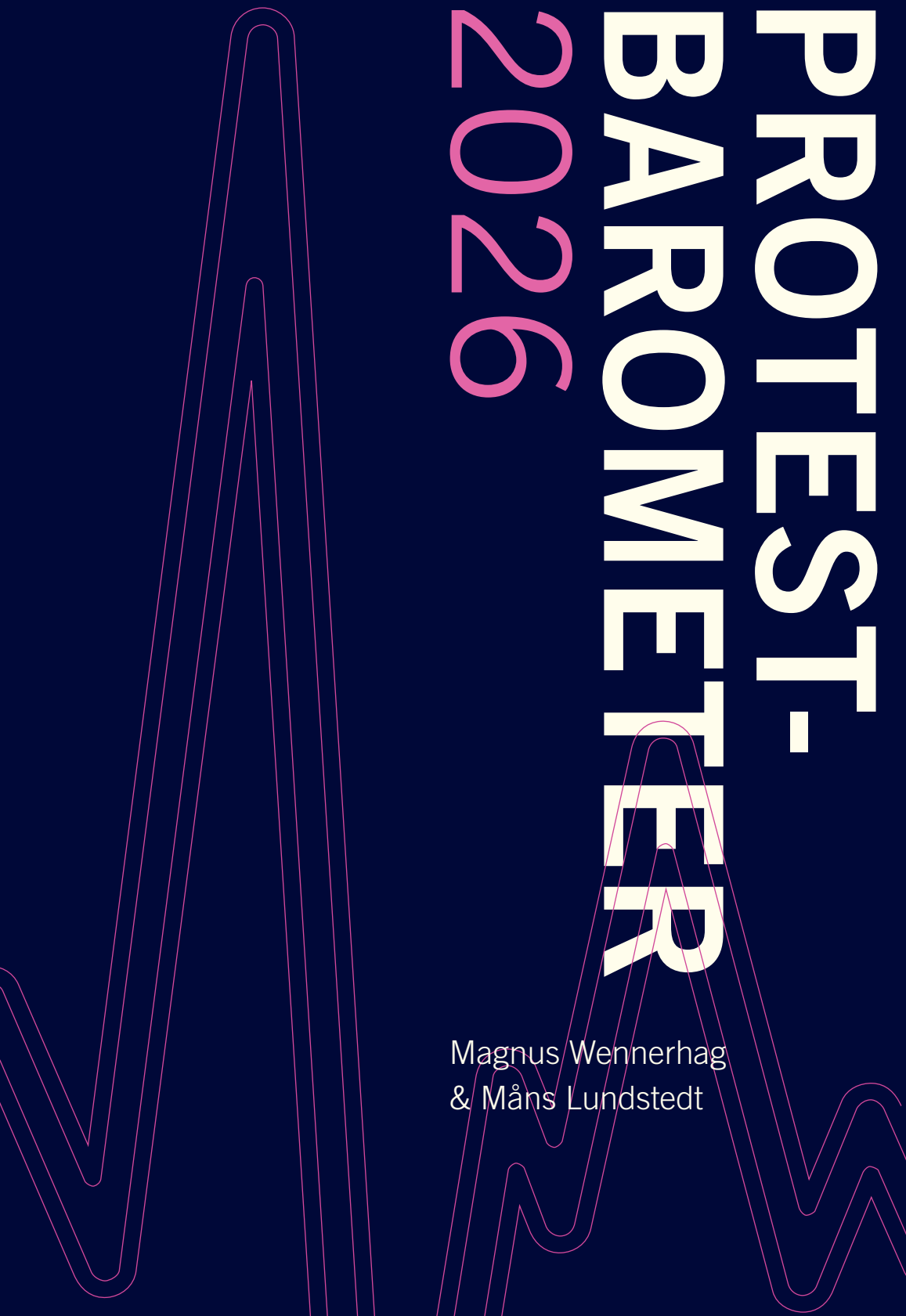


PROTEST- BAROMETER 2026

Magnus Wennerhag
& Måns Lundstedt



PROTEST- BAROMETER 2026

Magnus Wennerhag
& Måns Lundstedt

Södertörns högskola



Trycksak
3041 0865



Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell (CC BY 4.0)

Bildmaterial kan vara upphovsrättsskyddat

Södertörns högskola
(Södertörn University)
The Library
SE-141 89 Huddinge
www.sh.se/publications

© Författarna

Omslagsillustration: Heartbeat Coloring Page, SuperColoring (CC BY-NC 4.0)

Omslagsdesign: Jonathan Robson

Grafisk form: Per Lindblom & Jonathan Robson

Tryckt hos E-Print, Stockholm 2026

Research Reports 2026:2
ISSN 1403-5111
ISBN 978-91-89962-80-4 (tryckt)

Innehåll

Förord	7
KAPITEL 1. Inledning.....	9
1.1. Protester och rätten att demonstrera i en tid av global avdemokratisering	9
1.2. Syfte och frågeställningar	13
1.3. Om vår metod: hur vi studerar protester	15
KAPITEL 2. Trender i medierapporteringen om politiska protester i Sverige.....	21
2.1. När och var har svenskarna protesterat?.....	21
2.2. Vad har protesterna handlat om?.....	24
2.3. Hur har man protesterat?.....	32
2.4. Hur många har protesterat?	37
2.5. Sammanfattning och avslutande reflektioner	40
KAPITEL 3. Svenskarnas demonstrerande – övergripande historiska trender och deltagandet under 2025.....	45
3.1. Inledning.....	45
3.2. Demonstrationsdeltagande i Sverige: några långsiktiga trender.....	47
3.3. Svenskarnas tidigare deltagande i olika typer av demonstrationer.....	54
3.4. Svenskarnas deltagande i olika typer av demonstrationer under 2025	65
3.5 Sammanfattning och avslutande reflektioner	77
KAPITEL 4. Svenskarnas syn på demonstrationer som metod och samhällsfenomen	79
4.1. Inledning.....	79
4.2. Svenskarnas syn på olika typer av demonstrationer.....	80
4.3. Svenskarnas principiella syn på demonstrationer och demonstrationsrätt ..	86
4.4. Sammanfattning och avslutande reflektioner	90
KAPITEL 5. Avslutning	93
APPENDIX. Metodfrågor	97
1. Protesthändelseanalys	97
2. Enkätundersökning.....	102
Referenslista.....	107
Författarpresentation.....	113

Förord

Sedan 2024 har forskningsplattformen Omstridd demokrati (*Contested Democracy*) samlat forskare vid Södertörns högskola från en rad olika forskningsdiscipliner kring frågor om demokratins förutsättningar, förändringar och samtida utmaningar. Plattformen har genom sin verksamhet främjat forskning om hur senare års demokratiska tillbakagång världen över påverkar medborgarnas politiska deltagande, civilsamhällets organisering, den offentliga debatten och de etablerade politiska institutionerna.

Genom denna rapport om politiska protester och demonstrationsdeltagande i dagens Sverige vill vi rikta ljuset mot en central form av politiskt deltagande som ger medborgarna möjlighet att även mellan valen uttrycka sina åsikter och rikta kritik mot makthavarna. Rapporten har tagits fram som ett led i plattformens uppbyggnad av en databas över politiska protester i Sverige. Vi hoppas att på detta sätt även framöver kunna ge ut nya rapporter som undersöker vad som utmärker de protester som äger rum på gator och torg i Sverige och hur svenskarnas deltagande i demonstrationer och andra protestaktiviteter förändras. Vår intention är också att så småningom göra databasen tillgänglig för andra forskare som vill analysera detta.

Rapporten utgår från etablerade vetenskapliga metoder för undersökning av sociala rörelser, protester och politiskt deltagande och förhåller sig till tidigare forskning kring sådana fenomen både i Sverige och internationellt. Samtidigt är rapporten författad och utformad för att kunna nå en bredare läsekrets även utanför akademien, exempelvis personer som är engagerade i civilsamhällets organisationer, journalister, politiker, tjänstepersoner inom offentlig förvaltning och en politiskt intresserad allmänhet.

Adrienne Sörbom och Magnus Wennerhag
Ordförande respektive koordinator
för forskningsplattformen Omstridd demokrati

KAPITEL 1 Inledning

1.1. Protester och rätten att demonstrera i en tid av global avdemokratisering

Demonstrationer och andra typer av offentliga protester är tätt förknippade med bilder av hur demokratier blir till – och av hur vanliga medborgare i etablerade demokratier gör sin röst hörd mellan de allmänna valen. Både före och efter den allmänna rösträttens införande i Sverige åren runt 1920 har sociala rörelser framgångsrikt använt protester för att i den offentliga debatten uppmärksamma frågor som de etablerade partierna ignorerat eller bagatelliserat och för att ge underrepresenterade eller marginaliserade grupper utrymme att framföra sina åsikter och perspektiv (Mikkelsen, Nyzell & Kjeldstadli 2017; Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2025). Även de politiska partierna har mobiliserat till stora demonstrationer och andra typer av protester, inte minst i samband med valrörelser och årligen återkommande märkesdagar. Till och med företrädare för näringslivet har ibland använt protester för att påverka politik och samhällsdebatt. Ur vissa protester och rörelser har nya politiska partier fötts, som sedan tagit plats i riksdagen eller kommunfullmäktige. Sedan 1960-talet har dessutom deltagandet i protester blivit allt vanligare. I dag utfärdar polisen runt fyra tusen demonstrationstillstånd per år. Det innebär i snitt mer än tio demonstrationer per dag. Därtill kommer alla protester som inte betraktas som ”allmän sammankomst” eller genomförs utan att tillstånd söks i förväg (Wennerhag & Uba 2025). Deltagandet i demonstrationer och andra protester har blivit en del av demokratins vardagslunk – och en återkommande källa till diskussion, kontrovers och upprördhet.

Att rätten att demonstrera eller på annat sätt samlas för att uttrycka åsikter offentligt är stark i Sverige kommer tydligt till uttryck i grundlagen. I regeringsformens kapitel om grundläggande fri- och rättigheter, avsnittet om opinionsfriheter, räknas demonstrationsfrihet och mötesfrihet som centrala rättigheter vid sidan av yttrandefrihet, informationsfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet (SFS 1974:152). Där står att läsa att demonstrationsfrihet innebär ”frihet att anordna och delta i demonstrationer på allmän plats” och mötesfrihet ”frihet att anordna och delta i sammankomster för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk”. Enligt regeringsformen får dessa friheter begränsas av hänsyn till ordning, säkerhet och trafiken vid sammankomster, eller av ”hänsyn till

rikets säkerhet eller för att motverka farsot”. I praktiken har rättstillämpningen så gott som alltid gett friheterna företräde, även om undantag finns (såsom den tillfälliga begränsningen av antalet demonstranter under covid-pandemin). Även om ordningslagen (SFS 1993:1617) kräver att man söker tillstånd för allmänna sammankomster, såsom demonstrationer, kan polisen neka tillstånd endast om det föreligger starka ordningsskäl, samtidigt som grundlagsskyddet även omfattar icke tillståndsgivna demonstrationer (Bull 2024: 564). Vad gäller protesters politiska innehåll kan lagen om hets mot folkgrupp (SFS 1962:700) i efterhand användas för att pröva vad enskilda individer sagt eller gjort under en demonstration, men den kan inte användas för att i förväg begränsa demonstrations- och mötesfriheten (Kommittén om kriminalisering av förnekande av Förintelsen och av vissa andra brott 2023).

Att påminna om grundlagens skrivningar om demonstrations- och mötesfriheten skulle kunna tyckas överflödigt i en etablerad demokrati som Sverige. Men i dag ser vi inte bara tendenser till avdemokratisering i unga och sköra demokratier, utan även i länder som länge haft robusta demokratiska styrelseskick. I de årliga rapporterna från forskningsinstitutet V-Dem vid Göteborgs universitet framtonar ett för varje år alltmer prekärt läge för tidigare förgivetagna demokratiska fri- och rättigheter (V-Dem 2025). Den tredje globala demokratiseringsvåg som svepte över världen från 1970-talets mitt fram till millennieskiftet har i allt fler länder dragit sig tillbaka, och i stället har illiberala eller auktoritära styrelseskick vuxit fram (Lindberg 2026). Denna tendens till avdemokratisering inskränker sig som sagt inte till stater som demokratiserades under den tredje vågen, såsom Ryssland eller Ungern, utan vi ser även hur angreppen mot demokratiska spelregler och grundläggande fri- och rättigheter tilltar i länder med en längre demokratisk historia. Ända sedan det internationella ”kriget mot terrorismen” inleddes efter de islamistiska terrorattackerna i USA år 2001 har många demokratier successivt infört möjligheter att tillfälligt eller permanent inskränka grundläggande fri- och rättigheter med hänvisning till olika inre och yttre hot. Åtgärderna har i synnerhet riktats mot sådana grupper som i den offentliga debatten stämplats som extremister eller påstått hota nationella intressen eller demokratin i sig (Wahlström 2022; Ellefsen & Jämte 2023). Oaktat frågan om huruvida somliga grupper faktiskt utgjort någon form av hot mot ordning och säkerhet – ibland har detta uppenbarligen varit fallet – har vi sett en stegvis förskjutning från 1990-talets tilltro till och förhoppningar om den liberala demokratin till en samhällsdebatt präglad av hotbilder och förslag om partiella begränsningar av demokratiska rättigheter.

Även i Sverige har denna förskjutning varit tydlig. Kort efter millennieskiftet framlade den statliga parlamentariska Demokratiutredningen (2000)

sitt slutbetänkande, i vilket det fördes resonemang om förtjänsterna med civilsamhället, nya sociala rörelser och medborgares politiska engagemang i nya former mellan valen. Till och med fredlig civil olydnad lyftes fram som ”ett naturligt inslag i en mogen demokrati” (Demokratiutredningen 2000: 206). Dessa skrivelser stod i princip alla partiernas riksdagsledamöter i utredningen bakom.¹ Under de följande åren kom emellertid debatten att förskjutats, ofta av samma skäl och på liknande sätt som i andra etablerade demokratier. Mycket av förändringarna tycks främst ha skett i det offentliga samtalet, där nya digitala plattformar både möjliggjort och uppmuntrat en alltmer polariserad debatt.

Under senare år har vi i Sverige haft flera offentliga debatter där politiker ifrågasatt eller krävt inskränkningar av demonstrationsrätten. I samband med Rasmus Paludans och Salwan Momikas mycket kontroversiella koranbränningar och den prokurdiska rörelsens protester mot Sveriges Natoanslutning föreslogs förstärkta möjligheter för Polismyndighetens regioner att neka demonstrationstillstånd, bland annat med hänvisning till ”rikets säkerhet” (Regeringen 2026). Flera riksdagsledamöter har också i spåren av Palestinarörelsens tältläger och demonstrationer föreslagit förbud mot allmänna sammankomster utanför riksdagshuset med hänvisning till att detta och området runt omkring bör betraktas som ett skyddsobjekt (Ottosson 2025). Både statsråd och framträdande politiker har dessutom gått till angrepp mot demonstranter genom att kalla dem ”osvenska” och hävda att de inte respekterar svenska demokratiska sedvänjor (se t.ex. Busch & Teodorescu Måwe 2025). Tidigare forskning har visserligen noterat att styrande kommunpolitiker, i synnerhet från de borgerliga partierna, tenderar att ha en mer negativ syn på bruket av demonstrationer och andra former av politiska protester (Gilljam, Persson & Karlsson 2012). Det som skiljer sådana uppfattningar från de senaste årens utveckling är att vi i dag ser mer konkreta försök att begränsa möjligheterna att demonstrera.

De direkta inskränkningarna i demonstrationsrätten – eller försöken att få till stånd sådana – utgör dock bara en del av de begränsningar som föreslagits eller genomförts i Sverige under de senaste åren. Hårdare lagar mot deltagande i ”terroristorganisationer” (SFS 2023:227) har skapat oförutsägbara svårigheter för aktivister som använder demonstrationer för att uttrycka

¹ Folkpartiets representant ansåg i sin reservation att skrivelserna om civil olydnad var ”något oprecisa och accepterade” (Demokratiutredningen 2000: 271), medan Miljöpartiets och Vänsterpartiets representanter i sin gemensamma reservation fördömde våldsanvändning men menade att skadegörelse under civila olydnadsaktioner ibland kan vara motiverat ”om syftet är att hävda ett högre värde än äganderätten, t.ex. rätten till liv” (ibid.: 264). Övriga partiernas ledamöter anmälde i sina eventuella reservationer inte några avvikande meningar mot utredningens skrivelser om civil olydnad.

offentligt stöd till motståndsrörelser i andra länder. Avsiktligt eller ej har nya hårdare lagar kring uppehållstillstånd och medborgarskap drabbat personer utan svenskt medborgarskap som lagförts för ordningsstörningar under protester, i synnerhet klimat- och Palestinaaktivister (Röstlund 2025; Olofsson 2025). Man har prövat nya former av rättstillämpning för att kunna döma dem som deltagit i fredlig civil olydnad till hårdare straff än vad som tidigare varit brukligt (Dahlqvist 2025). En tjänsteperson på Energimyndigheten och en facklig ledare i Göteborgs hamn har båda avskedats med hänvisning till deras politiska aktivism. Justitiekanslern respektive Arbetsdomstolen beslutade i båda fallen att gå på arbetsgivarens linje (Dahlin 2025; Frisk 2025). Många av dessa utspel, förslag och beslut har motiverats med att demokratin måste skyddas mot hot. På 2020-talet tycks det med andra ord finnas en ovanligt stark uppfattning bland en del svenska makthavare om att politiska protester är ett samhällsproblem snarare än en naturlig del av en levande demokrati – något som även har kritiserats av den svenska sektionen av människorättsorganisationen Amnesty International (Dahlqvist 2025).

Detta leder oss till ärendet för denna rapport. Med tanke på de starka känslor som finns i debatten kring olika former av protester och aktivism, och som i vissa fall till och med har lett till krav på inskränkningar i våra grundlagsfästa opinionsfriheter, behövs mer fakta på bordet. Kan det verkligen stämma att de protester som äger rum i dag är mer omfattande eller ”farligare” än vad de tidigare varit? Och går Sveriges befolknings åsikter om dessa protester i takt med dem som torgförs av politiker i riksdagen och regeringen? Här kan de forskare som specialiserat sig på att kartlägga och analysera protester och medborgarnas deltagande i dem bidra med empiriskt grundade insikter och ge en bild av de långsiktiga utvecklingslinjerna. Hur vanligt är det att svenskarna protesterar? Vilka typer av protestmetoder är vanligast? Vilka politiska frågor uppmärksammas under protesterna – och kring vilka frågor demonstrerar folk? I vilken utsträckning anser befolkningen i Sverige att olika typer av protestmetoder är acceptabla, och vilka typer av demonstrationer skulle de kunna tänka sig att delta i? Och hur stort är stödet bland svenskarna för demonstrationsrätten?

För att kunna analysera allt detta har vi samlat in två typer av systematiska data. För det första har vi skapat en databas för protester som etablerade dagstidningar rapporterat om under åren 2022–2025 – för att därigenom kunna se vilka politiska frågor, protestmetoder och rörelser som varit mer eller mindre framträdande i de protester som uppmärksammats i medierna. Denna analys kan kasta ljus över både hur protesterna faktiskt sett ut och vilken bild av protester som många vanliga tidningsläsare fått under perioden. För det andra har vi i samverkan med SOM-institutet vid Göteborgs

universitet ställt ett antal frågor i den nationella SOM-undersökningen 2025, en väletablerad årlig enkätstudie som sänds till ett representativt urval av alla som bor i Sverige. Med hjälp av resultaten från den undersökningen kan vi ge en god bild av svenskarnas demonstrationsdeltagande under 2025 och deras syn på olika demonstrationer samt på demonstrationsrätten. Vi kommer också att förhålla oss till och använda tidigare studier och enkätundersökningar för att beskriva mer långsiktiga tendenser i protester och demonstrationsdeltagande i Sverige.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här rapporten är att undersöka hur människor i Sverige protesterat mellan 2022 och 2025 och hur de ser på olika protestmetoder. Till skillnad från de många studier som mäter svenskars politiska attityder, väljarbeteende och de politiska partiernas strategier undersöker vi därmed hur individer, organisationer och rörelser tar gatan i anspråk för att framföra politiska krav och hur dessa metoder betraktas av den bredare befolkningen. Mer konkret undersöker vi i vilken utsträckning organiserade politiska grupper och enskilda individer ägnat sig åt olika former av politiskt deltagande utanför de etablerade politiska institutionerna – genom att demonstrera, delta i politiska manifestationer, utöva civil olydnad, störa möten eller till och med använda politiskt motiverat våld. Vi undersöker däremot inte sådana former av politiskt deltagande som är närmare knutna till de etablerade politiska institutionerna, såsom valdeltagande, partimedlemskap, deltagande i partiaktiviteter och uppdrag i politiskt valda församlingar. Vi ställer följande frågor:

- Vilka typer av protesthändelser rapporterades det främst om i svenska rikstäckande dagstidningar under perioden 2022–2025 – sett till vilka politiska frågor som protesterna uppmärksammade, vilka protestmetoder som användes och vilka som genomförde protesterna?
- Hur har svenskarnas deltagande i demonstrationer förändrats på lång sikt fram till i dag – och i vilka typer av demonstrationer deltog svenskarna främst under 2025?
- Hur ser den svenska befolkningen på olika typer av demonstrationer och på demonstrationsrätten i sig?

Genom att besvara dessa frågor vill vi bidra både till den bredare samhällsdebatten och till forskningen om politiskt deltagande och protester i Sverige. Vår undersökningsperiod börjar år 2022, då i februari det av covid-pandemin

föranledda tillfälliga demonstrationsförbudet upphävdes, och slutar med utgången av 2025. Denna period om fyra år låter oss följa svenskarnas protester och politiska deltagande före, under och efter valdagen. Vi kan därmed kasta ljus över hur protester används inte bara under valrörelsen utan också under den längre period som vissa statsvetare kallar ”mellanvalsdemokrati” (Brothén & Gilljam 2006; Esaiasson & Narud 2013). I kommande rapporter kommer vi med utgångspunkt i dessa fyra år att kunna visa hur protester och politiskt deltagande i Sverige har utvecklats under en längre tid.

För att kunna besvara dessa tre övergripande frågor har vi dels undersökt nyhetsrapporteringen om protesthändelser i svensk dagspress, dels analyserat enkätdata från SOM-institutet om svenskarnas deltagande i och syn på olika typer av demonstrationer samt deras mer övergripande åsikter om demonstrationer. Svaren på de tre forskningsfrågorna är uppdelade på tre tematiska kapitel. I varje kapitel introduceras kort det nuvarande forskningsläget, och i den mån det är möjligt jämför vi våra resultat med andra studier som undersökt protester och demonstrationsdeltagande i Sverige och andra länder.

Den första frågan kommer främst att besvaras i kapitel 2, där vår analys rör en rad olika protestmetoder som använts vid protesthändelser. Med *protesthändelse* avser vi en offentlig protest under vilken en eller flera kollektiva aktörer riktat politiska krav mot en yttre mottagare eller en icke-offentlig kollektiv aktion som genomförts utanför offentlighetens ljus i syfte att framföra politiska krav eller påverka politiska motståndare. Med *protestmetod* avser vi det slags metod som används vid en specifik protesthändelse – exempelvis demonstration, manifestation, civil olydnad och egendomsförstörelse. Med *protestfråga* avser vi den politiska fråga som dominerar protesten och har föranlett den. För en utförligare beskrivning av hur dessa begrepp operationaliserats, se rapportens appendix.

Den andra frågan besvaras främst i kapitel 3, där vår analys kretsar kring svenskarnas (det vill säga de svenska invånarnas) politiska deltagande särskilt med avseende på demonstrationer. I fokus står demonstrationsdeltagande i stort samt deltagande i olika *typer av demonstrationer*, det vill säga demonstrationer som arrangeras kring en viss politisk fråga eller av en viss politisk rörelse. Vi fokuserar i det kapitlet nästan uteslutande på protestmetoden demonstration, även om civil olydnad kort berörs.

Den tredje frågan avhandlas i kapitel 4, där analysen inriktas på svenskarnas villighet att delta i de olika typer av demonstrationer som diskuteras i kapitel 3 samt deras attityder till demonstrerande som aktivitet och rättighet.

Innan vi i kapitel 2 tar oss an rapportens första övergripande fråga ska vi nedan först kortfattat redogöra för de två huvudsakliga forskningsmetoder

som använts i rapporten (se även appendix). De tre frågeställningarna besvaras därefter i kapitel 2–4. I kapitel 5 sammanfattar vi rapportens resultat och återknyter till inledningen.

1.3. Om vår metod: hur vi studerar protester

Forskningen om politiska protester i Sverige bedrivs inom flera vetenskapliga discipliner, utgår från olika typer av forskningsfrågor och använder olika teoretiska angreppssätt och forskningsmetoder (för en överblick, se Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2025). I den här rapporten har vi valt att undersöka politiska protester med hjälp av två metoder: protesthändelseanalys och enkätundersökningar på befolkningsnivå. Genom att kombinera dessa metoder kan vi kartlägga och analysera var, när, på vilka sätt och hur ofta människor protesterat samt i vilka sociala och politiska grupper deltagande i protester är mest utbrett. Vi kan också säga något om hur befolkningen i stort ser på olika typer av demonstrationer och demonstrerande som aktivitet och rättighet. En utförligare beskrivning av respektive metod ges i slutet av denna rapport i ett appendix. Där redogörs i större detalj för sådant som hur insamlingen av data har gått till och hur den kodats och analyserats. Vi kommer dock redan här att ge en mer övergripande introduktion till de två metoder som vi har använt i rapporten. Den som inte är specialintresserad av rapportens vetenskapliga metodik kan dock hoppa över detta avsnitt.

1.3.1. Protesthändelseanalys

Protesthändelseanalys som metod härleds vanligen till den amerikanske historiesociologen Charles Tilly (1995), vars forskningslag under slutet av 1960-talet började kartlägga framväxten av sociala rörelser i England och Frankrike under 1700- och 1800-talen genom att räkna förekomsten av olika typer av offentliga protester i tryckt nyhetspress. Mer konkret är denna metod en typ av innehållsanalys som används för att räkna protester och kategorisera dem på olika sätt. Metoden är i dag mycket vanlig i forskning om både historiska och samtida protester (se översikt i Hutter 2014), där den används för att diskutera både vad som ”verkligt” har hänt och vilka protester som får fäste i medierapporteringen (Tilly 2002). Vi intar i detta en pragmatisk mellanposition, då vi menar att protesthändelseanalysen på en och samma gång kan säga något om de stora dragen i det som händer på gatan och om de mönster som präglar rapporteringen av dessa händelser.

I Sverige har protesthändelseanalys bland annat använts för att undersöka det sena 1800-talets demonstrationer (Olofsson 2025), 1960- och 1970-talens protester om internationella frågor (Bäck 1979), fackliga mobiliseringar (Jansson & Uba 2023), klimatprotester (de Moor, Wahlström, Schack, Uba &

Wennerhag 2026), radikal vänsteraktivism (Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2024), radikalnationalistiska protester (Lundstedt & Jupskås, under utgivning) och 2010-talets protester mot flyktingmottagande (Lundstedt 2024). Det mest omfattande nu existerande datasetet för protester i Sverige är Svensk protestdatabas, insamlad under ledning av Katrin Uba (2024) vid Uppsala universitet. Detta dataset, som i första hand baseras på nyhetsrapportering från *Dagens Nyheter*, *Uppsala nya tidning* och TT, omfattar 6 269 kodade händelser under åren 1980–2009. Det finns även ett fåtal internationella studier där protesthändelsedata för Sverige förekommit i jämförelser mellan ett flertal länder (Kitschelt 1986; Kriesi, Lorenzini, Wüest & Häusermann 2020). I kapitel 2 återkommer vi till några av de ovan nämnda studierna för att värdera innehållet i vårt eget insamlade material.

Den protesthändelseanalys som används i den här rapporten bygger på manuell läsning av texter från *Dagens Nyheter*, *Aftonbladet* och TT:s telegramtjänst (för en detaljerad beskrivning, se appendix). *Aftonbladet* och *Dagens Nyheter* valdes för att de är den mest lästa kvälls- respektive morgontidningen, de tidningar som når flest antal läsare. Eftersom båda är relativt resursstarka tidningar med ett stort rapporteringsområde kan de också tänkas rapportera bredare än många andra medier. Detsamma gäller TT, vars material också det når en större läsekrets då det publiceras i landets många lokala och regionala dagstidningar. Att undersöka den bild av protester som förmedlas i dessa två tidningar samt i TT:s välspredda nyheter innebär därmed att vi utgår från den information om politiska protester som når en hög andel av tidningsläsarna i Sverige. Däremot har vi i denna undersökning uteslutit rapportering om protester i tv- och radiosändningar, två medier som en stor del av befolkningen annars får sina nyheter från, eftersom dessa mediers rapportering ofta är betydligt mindre informationsrik än dagstidningarnas (Smith, McCarthy, McPhail & Augustyn 2001).

Genom vårt val att inte medta lokaltidningar missar vi sannolikt många mindre protester, i synnerhet sådana som äger rum utanför Stockholm. Tidigare forskning om protesthändelser har visat att lokala dagstidningar ofta rapporterar om mindre protester som rikstäckande dagstidningar inte skriver om, samtidigt som de senare tenderar att rapportera om protester som handlar om dagsaktuella offentliga frågor och att göra detta under en begränsad tid (Daphi, Dollbaum, Haunss & Meier 2025). Som vi ska se i kapitel 2 har en mycket hög andel av de protester som våra källor rapporterat om ägt rum i Stockholm, vilket indikerar att vårt val av källor kan ha påverkat materialet i en sådan riktning. Om vi i stället hade samlat in material från alla Sveriges dagstidningar hade vi naturligtvis ökat vår studies validitet (då en högre andel av de protester som verkligen genomförts hade inkluderats),

men detta skulle samtidigt ha inneburit en alltför stor arbetsbörda kring materialinsamling och kodning. I tidigare forskning har lokala dagstidningar främst använts när mer avgränsade protestfenomen studeras, exempelvis protester mot flyktingmottagande (Lundstedt 2024). Vi bör också notera att inte heller regionala och lokala källor rapporterar om alla protester. För att i någon mån uppväga bristerna i vårt material kommer vi dock framöver, inför kommande rapporter, att bredda vårt urval och även medta dagstidningar baserade i Göteborg och Malmö.

Att enbart utgå från dagstidningarnas rapportering är fortfarande ett av de vanligaste tillvägagångssätten vid insamling av data över protesthändelser. Samtidigt har det blivit vanligare att information om protester inhämtas från sociala medier eller andra onlinekällor – i synnerhet vid studier av specifika rörelser vilkas protester det sällan rapporteras om i riksmidier (se till exempel Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2024; de Moor, Wahlström, Schack, Uba & Wennerhag 2026; Lundstedt & Jupskås, under utgivning). Vi har dock valt att inte använda sådant material. Förutom de rent praktiska svårigheter som det medför att samla in och värdera ett så vildvuxet material har vi velat prioritera etablerade nyhetskanaler som rapporterar om sådant som anses vara av allmänintresse, når ut till största möjliga läsekrets och därmed inte är knutet till någon viss rörelsemiljö, organisation eller politisk fråga.

Vid vår värdering av materialet och i tolkningen av våra resultat har vi beaktat det som tidigare forskning kommit fram till vad gäller nyhetsmediernas rapportering respektive icke-rapportering av politiska protester. Bland annat prioriterar rikstäckande tidningar i regel att skriva om händelser som äger rum på tidningarnas redaktionsorter (Myers & Schaefer Caniglia 2004), som mobiliserar många människor och där mer spektakulära eller kontroversiella protestmetoder används – särskilt om det förekommer våld och polisingripanden (Amenta, Caren, Olasky & Stobaugh 2009). De ”uppmärksamhetseffekter” som präglar nyhetsmediernas bevakning innebär också att det i större utsträckning rapporteras om händelser som berör frågor som redan tidigare har uppmärksamrats i samma tidningar eller i motsvarande källor (Andrews & Caren 2010). Eftersom nyhetsutrymmet är begränsat är det också möjligt att det i större utsträckning rapporteras om protester i perioder som inte präglas av andra stora händelser i samhället. Detta uppvägs dock delvis av att protester också kan nämnas i förbigående i artiklar som handlar om större samhällsfrågor eller betydelsefulla händelser. Slutligen varierar sannolikheten för rapportering om protesthändelser alltefter mediernas ”uppmärksamhetscykler” – det vill säga hur en viss protestkampanj eller bredare samhällsfrågas nyhetsvärde först stiger, därefter stabiliseras och så småningom avtar enligt redaktionernas bedömning. Denna

bedömning görs ofta oberoende av huruvida protesterna i sig har avtagit eller fortsatt med oförminskad styrka (Wouters & Lefevere 2023). Precis hur dessa olika effekter kommer till uttryck varierar dock kraftigt över tid, mellan olika tidningar och mellan olika länders journalistiska kulturer (Jenkins & Maher 2016).

Våra källor kan alltså inte säga oss exakt hur många protester som ”faktiskt” har genomförts under perioden. Eftersom de möjliga felkällorna är både många och föränderliga, och eftersom vi inte har haft tillgång till någon form av referensmaterial över alla protester som faktiskt skett, kan vi inte heller använda statistiska metoder för att uppväga potentiella felkällor. I kapitel 2 kommer vi därför löpande att diskutera huruvida det vi ser i materialet kan säga något om det verkliga antalet protester och vad som utmärker dem, eller om det snarare säger något om vad nyhetsredaktionerna väljer att publicera. Som vi ska återkomma till ser vi till exempel tydliga tecken på att rapporteringsmönstren gynnar protester som äger rum (på särskilda platser) i Stockholm, som tillämpar omstridda, föga accepterade eller olagliga metoder och som är en del av ”nya” kampanjer. Det är också möjligt att vissa händelser fått mer uppmärksamhet på grund av kända personer som deltagit i dem. Ett tydligt exempel är klimatgruppen Fridays For Futures protesthändelser, som uppmärksammades både för Greta Thunbergs deltagande och för de internationella gäster som då och då deltog i dem. (Detta återkommer vi till i kapitel 2.) De här mönstren är dock inte på något sätt entydiga. Oavsett relationen till alla protester som verkligen skett visar våra data dock en viktig del av det stoff som människor bygger sina uppfattningar om politiska protester på. Dessa uppfattningar diskuteras i sin tur i kapitel 4.

1.3.2. Enkätundersökning

För att få kunskap om svenskarnas deltagande i och uppfattningar om olika typer av protester har vi i samverkan med SOM-institutet vid Göteborgs universitet ställt en rad frågor i en edition av den nationella SOM-undersökningen 2025 (edition 3). Denna enkätundersökning riktades till ett slumpmässigt urval av alla personer över 15 år som är bosatta i Sverige. Undersökningen genomfördes september–december 2025, och edition 3 av SOM-undersökningen besvarades av 1 962 personer, vilket ger en svarsfrekvens på 52 procent (SOM-institutet 2025). De frågor vi ställde i undersökningen besvarades av mellan 1 808 och 1 844 personer. För mer detaljerad information om SOM-undersökningen, se appendix.

Med hjälp av de frågor som ställdes i SOM-undersökningen har vi kunnat generera data om demonstrationsdeltagande och attityder till demonstrationer bland den svenska befolkningen. Utifrån andra frågor som ställdes i

undersökningen har vi kunnat undersöka hur detta deltagande och dessa attityder varierar mellan olika sociala och politiska grupper, exempelvis med avseende på ålder, kön, utbildningsnivå och partisympatier. Vi kommer i de delar av rapporten där data från SOM-undersökningen presenteras och analyseras även att använda oss av tidigare enkätundersökningar som riktats till den svenska befolkningen för att därigenom kunna visa på långsiktiga tendenser i svenskarnas demonstrationsdeltagande. Utöver att använda SOM-institutets tidigare årliga enkätstudier har vi också använt data från den svenska Levnadsnivåundersökningen (LNU) och den internationella enkätstudien International Social Survey Programme (ISSP).

KAPITEL 2

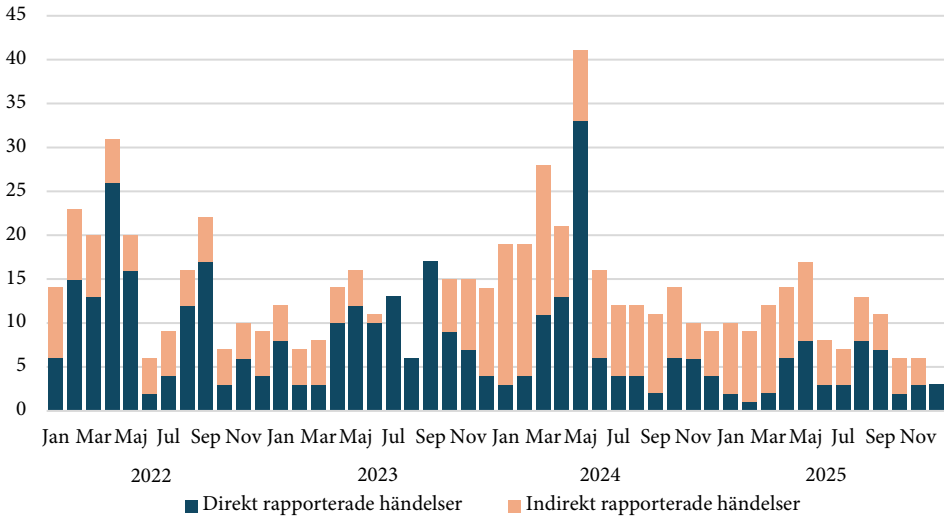
Trender i medierapporteringen om politiska protester i Sverige

I detta kapitel använder vi protesthändelsedata för att undersöka hur många och vilka typer av protesthändelser som har omskrivits i svenska nyhetsmedier mellan 2022 och 2025. Kapitlet är uppdelat på fyra delavsnitt. Dessa berör i tur och ordning protesternas omfattning och geografiska spridning, vilka frågor som protesterna handlat om, vilka protestmetoder som använts och vilka protester som mobiliserat störst antal deltagare. Genomgående diskuterar vi huruvida resultaten främst säger något om protesternas ”verkliga” omfattning eller om de mest återspeglar mönster i mediernas rapportering utifrån tidigare forskning som använt protesthändelseanalys såväl i Sverige som internationellt vid undersökning av liknande protester. För att bibehålla fokus på studiens empiriska resultat presenterar vi tidigare forskning löpande i anslutning till våra analyser.

2.1. När och var har svenskarna protesterat?

Under den studerade perioden 2022–2025 beskrev de undersökta medierna totalt 667 protesthändelser eller 167 händelser per år. Är detta mycket? Ett sätt att bilda sig en uppfattning om detta är att jämföra med antalet protesthändelser per år i Svensk protestdatabas (Uba 2024), som omfattar den trettio år långa perioden 1980–2009. Om vi ser till den typ av protesthändelser som vi kodat i vår undersökning är motsvarande siffra i databasen för 1980–2009 i genomsnitt 181 händelser per år (Wennerhag & Uba 2025), vilket betyder att vi i våra data ser något mindre antal protester per år. Ser vi i stället till data från polisens register över beviljade demonstrationstillstånd 2010–2023 (Wennerhag & Uba 2025) kan vi konstatera att antalet protesthändelser som det rapporterades om i medierna under den period vi undersökt inte motsvarar mer än 2–3 procent av de tillståndsgivna protesterna i Sverige under 2022 och 2023. Då förhållandet mellan antalet rapporterade händelser och antalet utfärdade demonstrationstillstånd inte tycks vara konstant från år till år, är det omöjligt att med säkerhet säga om antalet protester ”verkligt” minskat något jämfört med tidigare decennier eller om det bara rör sig om en effekt av förändrade rapporteringsmönster.

Figur 2.1. Antal rapporterade protesthändelser per månad 2022–2025



När vi räknat antalet rapporterade händelser har vi gjort skillnad på två typer av rapportering: *direkt* rapporterade händelser, som avser den protest eller de protester som tidningsartikeln i huvudsak omskriver, och *indirekt* rapporterade händelser, som i tidningsartikeln endast beskrivs i förbigående. De vanligaste exemplen på indirekt rapporterade händelser är de veckovisa demonstrationer och manifestationer som under perioden genomfördes av både Palestinarörelsen och Fridays For Future. För det mesta nämns dessa händelser i uppräknings av tidigare protester kring samma fråga, exempelvis när skribenten noterar att ”likadana” eller ”liknande” protesthändelser arrangerats ”varje vecka” eller ”varje månad” under en viss tidsperiod. Eftersom den information som framkommer om de indirekt rapporterade händelserna är mycket knapp, och eftersom sådana uppräknings förekommer sällan och osystematiskt, har vi valt att utesluta dem i nästan alla analyser som förekommer i det här kapitlet.

Figur 2.1 visar dock utvecklingen av det totala antal protester (det vill säga även de indirekt rapporterade) som omskrivits i de undersökta källorna per månad mellan 2022 och 2025. Störst antal direkt rapporterade händelser ägde rum under 2022, varefter antalet minskade för varje år. Som vi ska visa i de senare delarna av det här kapitlet kan denna utveckling till stor del sättas i samband med två protestkampanjer: Fridays For Futures inledningsvis stora antal protester 2022 och Palestinarörelsens explosiva mobilisering från och med de sista månaderna 2023 som sedan ebbade ut.

Vanligast är att protesterna äger rum i maj, följt av april och september. Både i Sverige och internationellt har studier av protesthändelsedata visat att både protesternas antal och deras storlek tenderar att öka i samband med valrörelser (se Aguilar, Santana & Romanos 2023; Wennerhag & Uba 2025). Om vi ser till de svenska valrörelsernas intensivaste månader augusti och september visar våra data förvisso att flest protester under valåret 2022 ägde rum under de månaderna, men skillnaden är inte stor i förhållande till samma månader under det följande året 2023. Det går alltså inte att se någon kraftig valrörelseeffekt för 2022 i vårt material.

De rapporterade händelsernas geografiska spridning tycks i första hand spegla skillnader i hur olika städer och regioner exponeras i riksmidierna. Detta redovisas i Tabell 2.1, där vi liksom i återstoden av rapporten endast inkluderar de direkt rapporterade protesthändelserna. Som tabellen visar är materialet mycket starkt snedfördelat till Stockholms fördel. 176 av de 375 händelser där det gått att identifiera en kommun ägde rum i Stockholm (det vill säga 47 procent av alla rapporterade händelser), följt av Göteborg (138) och långt därefter Malmö (37). Ingen annan kommun förekommer i mer än en handfull fall. Tar vi hänsyn till kommunernas befolkningsstorlek och ser till antalet protester per hundra tusen invånare (se högerkolumnen i Tabell 2.2) blir dock Göteborgs placering lägre, samtidigt som Gotlands placering går upp. Det senare beror mestadels på protester i anslutning till Almedalsveckan i Visby. Även om det faktiskt är vanligare att de som bor i storstäder demonstrerar (se kapitel 3) utgör den mycket stora skillnaden mellan Stockholm och övriga kommuner ett tydligt tecken på en geografisk snedfördelning i källornas rapportering. Det kan noteras att detta mönster hade förstärkts ytterligare ifall vi hade medtagit de indirekt rapporterade händelserna.

Snedfördelningen är även tydlig när vi ser till vilka platser *inom* kommunerna som oftast förekommer i materialet. 39 av de 176 händelser där en specifik plats för protesten angetts (22 procent) ägde rum på Mynttorget i Stockholm eller på annat sätt i anslutning till riksdagshuset. Andra klassiska platser för protesthändelser rapporteras det dock sällan eller aldrig om i materialet. För Sergels torg i Stockholm rapporteras åtta händelser, för Järntorget i Göteborg en enstaka och för Möllevångstorget i Malmö ingen alls. Det här visar sannolikt att i synnerhet riksmidier överrapporterar protester som riktar sig mot rikspolitiska förhållanden och som dessutom äger rum i anslutning till platser där de nationella politiska beslutsfattarna befinner sig och där tidningarnas redaktioner ligger.

Tabell 2.1. Antal protester per kommun, 2022–2025

Kommun	Antal protester per år				Antal protester totalt	
	2022	2023	2024	2025	2022–2025	Per 100 000 invånare
Stockholm	69	52	38	17	176	17,6
Göteborg	9	13	12	4	38	6,2
Malmö	5	16	13	3	37	10,1
Örebro	2	3	0	2	7	4,4
Lund	1	0	5	0	6	4,5
Borås	3	0	2	0	5	4,3
Gotland	3	0	2	0	5	8,2
Helsingborg	1	2	2	0	5	3,3
Umeå	1	1	1	2	5	3,7
Uppsala	3	1	1	0	5	2,0
Eskilstuna	0	0	1	3	4	3,7
Linköping	3	1	0	0	4	2,4
Norrköping	3	0	0	1	4	2,8
Västerås	1	1	2	0	4	2,5
Växjö	1	1	2	0	4	4,0
Andra kommuner (36 st)	19	16	14	14	64	–
Rikstäckande	0	0	1	0	1	–
Information saknas	0	0	0	2	2	–
Totalt	124	107	96	48	375	–

2.2. Vad har protesterna handlat om?

De politiska protester som beskrevs i svenska nyhetsmedier mellan 2022 och 2025 handlade till övervägande del om två saker: internationella frågor och frågor om miljö, djur och natur (se Figur 2.2). Om dessa två övergripande frågekuster handlade 32 procent respektive 29 procent av samtliga protesthändelser. Medan miljöfrågorna dominerande under 2022 kom de under

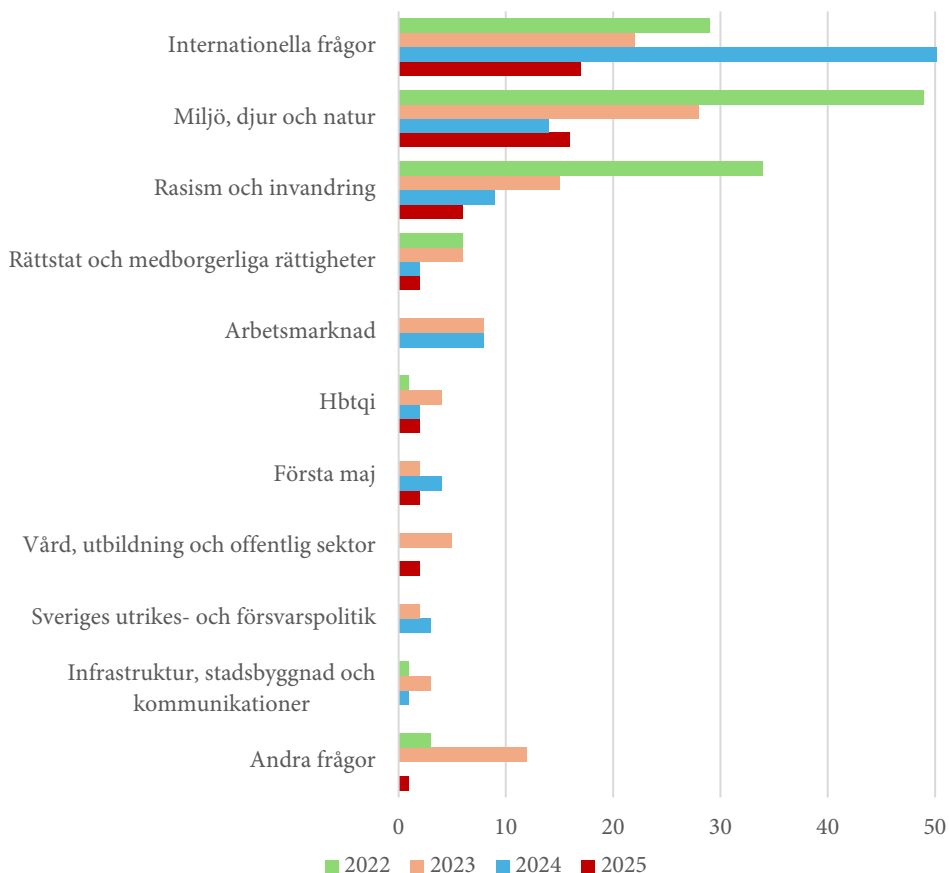
2024 att konkurreras ut av de internationella frågorna. Som vi ska se nedan ingår i ”miljö, djur och natur” närmast uteslutande protester mot statens och andra aktörers otillräckliga eller skadliga åtgärder för klimatet. De internationella frågorna inbegriper i sin tur frågor om fred och om solidaritet med förtryckta befolkningar i utlandet. Att denna kategori är så pass dominerande är särskilt anmärkningsvärt om vi betänker att den inte täcker in det som vi här kallar ”Sveriges utrikes- och försvarspolitik”, det vill säga sådant som Sveriges Natomedlemskap eller Sveriges försäljning av vapen till auktoritära stater.

Den enda grupp av frågor som i övrigt förekommer mycket är den som rör rasism och invandring. Under hela perioden handlade 17 procent om dessa frågor, och merparten av dessa protester ägde rum under 2022. Det ska dock noteras att de här frågorna innefattar både protester *för* en ökad eller bibehållen invandring, eller *mot* rasism, och protester *mot* invandring och närvaron av minoriteter och olika invandrargrupper. Hur fördelningen är mellan dessa olika protester om rasism och invandring återkommer vi till längre ned i texten. De klassiska fördelningsfrågorna – om vård, utbildning och offentlig sektor och om arbetsmarknaden – var närvarande men relativt ovanliga under de flesta av periodens fyra år.

Det kan noteras att antalet protester kring ”andra frågor” är fler under 2023 än andra år. Att kort beskriva vilka dessa andra frågor är ger en bild av bredden i de ämnen som politiska protester handlat om under de år vi undersökt. I denna kategori återfinns vi demonstrationer eller andra protester mot minskade offentliga anslag till kultursektorn, mot stigande levnadsomkostnader, mot höga matpriser, mot höjda politikerarvodet, mot sexuellt våld, mot skjutvapenvåld och mot föräldrars våld mot barn.

Våra data visar på både kontinuitet och förändring jämfört med de år som undersökts i Svensk protestdatabas. Mellan 1980 och 2009 var det vanligast att tidningarna rapporterade om protester som berörde (i fallande ordning) arbetsmarknadsfrågor, internationella frågor (inklusive fred och mänskliga rättigheter) samt rasism och invandringsfrågor. Strax under dessa tre återfanns protester kring frågor om miljö, djur och natur (se Wennerhag & Uba 2025). I jämförelse med den äldre perioden kan vi i vårt material se att det blivit vanligare att rapportera om protester kring både internationella frågor och miljöfrågor, samtidigt som det rapporteras alltmer sällan om arbetsmarknadsrelaterade protester. Trots att vi, till skillnad från Svensk protest-

Figur 2.2. Huvudsakliga frågor vid offentliga protester i Sverige, 2022–2025 (antal protester).



Kommentar: Kategorin ”andra frågor” innehåller frågor kring vilka färre än fem protester rapporterades under hela perioden, vilket gäller för protestfrågorna försämrade ekonomiska villkor, kriminalitet, kvinnors villkor och rättigheter, näringsliv och skatter samt protester som handlat om övriga frågor vilka vi inte kunnat hänföra till någon av dessa olika kategorier.

databas, inte har medtagit strejker² i vår undersökning, överensstämmer våra resultat med den tidigare forskning som visar att just arbetsmarknadsfrågor

² Det bör noteras att antalet strejker under perioden 2022–2025 var mycket litet. Medlingsinstitutet, som i första hand räknar strejker i antal förlorade arbetstimmar, noterar dock en viss ökning under 2024 (32 579 strejktimmar jämfört med omkring fem tusen kringliggande år) (Medlingsinstitutet 2026).

stadigt blivit mindre vanligt förekommande i rapportering om svenska protester (Janson & Uba 2023). De kategorier som ingår i Tabell 2.3 är dock alltför breda för att vi ska kunna bilda oss en entydig uppfattning om vad som ligger bakom de relativa förändringarna. Om vi i stället undersöker vilka ämnen som varit mest framträdande inom de bredare frågeklustren ser vi att ”Internationella frågor” främst inbegriper protester för Palestina, mot Rysslands invasion av Ukraina samt mot regimen i Iran. Av dessa är protesterna för Palestina synnerligen dominerande från och med 2023. Att dessa varit mycket synliga i medierna är inte särskilt förvånande i en tid präglad av krig och stora säkerhets- och utrikespolitiska förändringar.

Miljöfrågorna domineras, som redan nämnts, av protester mot Sveriges klimatpolitik. Det här är ett ämne som omfattar Fridays For Futures veckovisa demonstrationer och Återställ Våtmarkers och Extinction Rebellions civila olydnadsaktioner. Att miljörörelsens synlighet i materialet minskade 2023 (och än mer 2024) är sannolikt nära förbundet med att Greta Thunberg – som då hunnit ta studenten – det året upphörde att delta på Fridays For Futures veckovisa skolstrejksmanifestationer på Mynttorget.

De något ovanligare protesterna i frågor om rasism och invandring har en kraftig slagsida mot de koranbränningar som företogs av (framför allt) Rasmus Paludan och Salwan Momika mellan 2019 och 2023. Denna övervikt består trots att tidningarna i första hand omskrivit det fåtal koranbränningar som slutade i kravaller och andra konfrontationer mellan polis och motdemonstranter (för en mer fullständig bild av koranbränningskampanjen i Sverige och internationellt, se Nissen & Lundstedt 2025). Kategorin omfattar också vissa antirasistiska manifestationer och den fackförbundsledda protestkampanjen mot lagen om anmälningsplikt av papperslösa i all offentlig verksamhet.

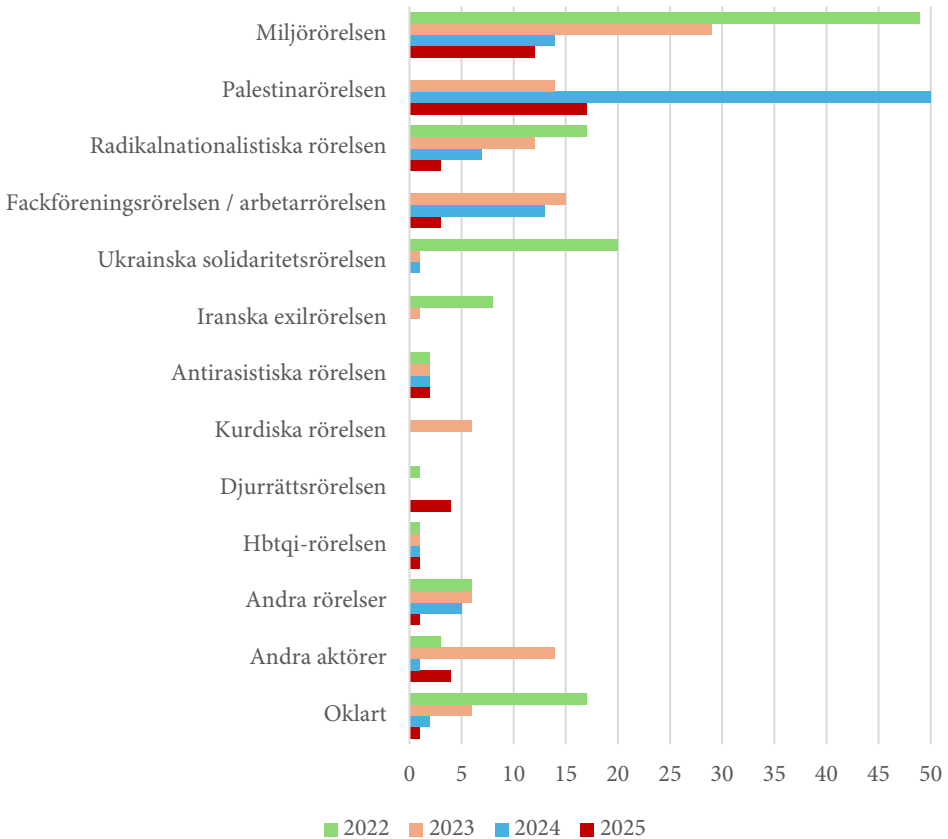
Den person som fick sina nyheter från svensk rikspress under perioden 2022–2025 bör sammanfattningsvis ha fått ett intryck av att svenska protester till största delen berör internationella frågor, miljöfrågor och till viss del frågor om rasism och invandring. Det här speglar sannolikt de stora dragen i de protester som ”verkligen” förekommit under perioden, åtminstone om vi ser till de frågor som berört rikspolitik och där protesterna ägt rum i Stockholm eller någon av de andra storstäderna. Mönstret stämmer väl överens med de data vi presenterar i kapitel 4 över vilka sorters demonstrationer som Sveriges befolkning deltog i under 2025. Dessa tre bredare frågekluster har därtill uppmärksammats mycket i den bredare rikspolitiska debatten. Vi tar här inte ställning till huruvida frågorna blivit föremål för protester därför att de varit framträdande i rikspolitiken eller om protesterna varit centrala för att föra upp dem på den politiska och mediala agendan. Om vi jämför med

andra frågor som varit centrala i den rikspolitiska debatten kan vi dock notera att det mycket sällan rapporterats om protester kring frågor om brott och straff, som endast förekommer i 1 procent av tidningsmaterialet.

Ett annat sätt att belysa hur människor protesterat under perioden är att undersöka vilka rörelser som varit inblandade i de olika protesthändelserna. Att klassificera protester utifrån de rörelser som ligger bakom dem kan vara vanskligt. I vissa fall kan man utgå från hur aktivisterna själva benämner sin rörelse, i andra fall från benämningar som etablerats i den offentliga debatten, i åter andra fall från de analytiskt grundade benämningar som forskare använder. Vi har i Figur 2.3 främst utgått från några av de breda rörelseklassificeringar som används i översiktsboken *Sociala rörelser i Sverige* (Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2025). För några av de rörelsesammanhang som inte diskuteras utförligt i den boken, men vilkas protester syns tydligt i våra data, har vi lagt till några ytterligare rörelser, däribland Palestinarörelsen, ukrainska solidaritetsrörelsen, kurdiska rörelsen och iranska exilrörelsen. Grupper som använder sig av rörelsers protestrepertoar men saknar en tydlig rörelseidentitet (till exempel de i rapporteringen ej närmare beskrivna medborgare som protesterat mot skjutvapenvåld i sitt lokalområde) har hamnat i kategorin ”andra aktörer”. När det inte har gått att identifiera någon tydlig aktör har de här kategoriserats som ”oklart”.

Figur 2.3 bekräftar och fördjupar den bild vi gett så här långt. Fram till 2023 dominerades rikspressens rapportering av miljörörelsen, medan Palestinarörelsen blev allt vanligare förekommande från och med slutet av det året. Av samtliga rapporterade protesthändelser under hela perioden 2022–2025 var 28 procent organiserade av miljörörelsen och 22 procent av Palestinarörelsen. Den ukrainska solidaritetsrörelsen hade en mindre men ändå betydande närvaro i materialet tiden efter Rysslands fullskaliga invasion 2022. Som nämnts ovan förekommer den radikalnationalistiska rörelsen – som ofta kallas extrem- eller radikalhögern – oftare än den antirasistiska rörelsen. Medan radikalnationalisterna står för 10 procent av protesthändelserna står antirasisterna endast för 2 procent. Förutom dessa är det bara fackföreningsrörelsen och arbetarrörelsen i bred bemärkelse som förekommer kontinuerligt i rapporteringen, och under hela perioden härrörde 8 procent av protesterna från detta rörelsesammanhang. Liksom vi tidigare preciserade vad som inrymdes i ”andra frågor” vill vi ge exempel på vilka olika aktörer som ryms inom kategorierna ”oklart” och ”andra aktörer”. De protester som vi inte funnit någon tydlig organisatör av (i form av rörelse eller organisation) och i Figur 2.3 kategoriserat som ”oklart” utgörs i mycket stor utsträckning av de protester som riktades mot Rasmus Paludans koran-

Figur 2.3. Huvudsakliga rörelser bakom offentliga protester i Sverige, 2022–2025 (antal protester).



Kommentar: Kategorin ”andra rörelser” innehåller rörelsesammanhang som stått bakom färre än tre protester som rapporterats under hela perioden, vilket gäller för antivaccineringsrörelsen, fredsrörelsen, LVU-kampanjen, väckelserörelsen, den radikala vänstern, kvinnorörelsen / den feministiska rörelsen och pensionärsrörelsen. Kategorin rymmer även sju rapporterade protester knutna till en rad olika exil- eller diasporarörelser.

bränningar. Oklarheten beror inte på att deltagarna nödvändigtvis saknade gemensam rörelse- eller organisationsidentitet, utan på att en sådan inte går att utläsa ur tidningsmaterialet. Det kan konstateras att protesterna åtminstone delvis samlade muslimska trossamfund. Som Sorgenfri och kollegor (2022) visar var dock gruppen deltagare i motdemonstrationerna betydligt bredare än så, även om inte heller de kan utskilja tydliga gruppstillhörigheter

utöver de muslimska församlingarna. I kategorin ”andra aktörer” ingår bland annat lokala teaterensembler, fiskare, fotbollsfans, bilägare samt personer som organiserat protester kring lokalpolitiska frågor.

Den fråga som kvarstår är huruvida de mönster som syns i vårt material speglar ”verkligheten” eller om de endast är uttryck för nyhetsredaktionernas prioriteringar. Vi ska kort ta upp denna fråga i anslutning till tendenserna i rapporteringen av Palestina- och miljörörelsen, fackförenings- och arbetarrörelsens relativt låga närvaro och den ännu lägre närvaron av den anti-rassistiska rörelsen samt frågan om de rörelser och protestkampanjer som saknas i det analyserade nyhetsmaterialet.

När vi analyserar förändringarna i vårt material under de fyra undersökta åren ser vi tydliga tecken på mediala uppmärksamhetseffekter. Något som särskilt talar för detta är den kraftiga minskningen av antalet rapporter om Palestinarörelsens demonstrationer mellan 2024 och 2025 trots att de veckovisa (ibland ännu tätare) demonstrationerna även under 2025 fortsatte i både storstäderna och på många andra platser. Det här mönstret kvarstår om vi inkluderar de indirekt rapporterade händelserna, som även dessa minskade i frekvens under 2025. Detsamma gäller miljörörelsens civila olydnadsaktioner och veckovisa Fridays For Future-manifestationer (Svensson, u.å.), liksom de protester i solidaritet med Ukraina som fortsatt har arrangerats i många svenska städer på årsdagen för Rysslands fullskaliga invasion, om än inte i samma skala som tidigare. Här är det uppenbart att förändringar i våra resultat speglar avtagande uppmärksamhetscykler snarare än verkliga förändringar på gatan. Huruvida de också återspeglar förändringar i hur många människor demonstrationerna lockat är en annan fråga, som vi inte kan besvara i nuläget. I avsnitt 2.6 noterar vi dock att den allra största Palestina-demonstration som omskrivs i materialet ägde rum först 2025.

Frånvaron av protester rörande arbetsmarknads- och arbetsplatsförhållanden visar också hur olika frågor prioriteras olika i medierapporteringen. Som vi nämnt ovan har vi valt att inte koda strejker i vårt material. Vi har därmed inte fångat in själva de arbetsnedläggelser som förekom i samband med den vilda strejken i Stockholms pendeltågstrafik 2022, vårdförbundets strejk 2024 samt IF Metalls strejk för kollektivavtal hos Tesla. Vi vet dock att dessa strejker också har gett upphov till återkommande protestaktioner både i anslutning till arbetsplatserna och på andra platser. Dessa förekommer knappt alls i vårt material, trots att strejkerna i sig varit mycket omskrivna. Det här skulle kunna peka mot bredare förändringar i hur massmedier allmänt uppmärksammar frågor rörande arbetarklassens politiska och sociala villkor (Stiernstedt & Jakobsson 2018), men det skulle också kunna handla om att strejkerna och de bredare diskussioner de gett upphov till helt

enkelt överskuggat protesthändelserna. Som vi nämnde i inledningskapitlet är tidningsutrymmet begränsat, vilket innebär att enskilda protesthändelser lätt konkurreras ut om andra frågor (eller andra aspekter av samma fråga) tillmäts ett större nyhetsvärde.

Den svaga förekomsten av antirasistiska protester är förvånande med tanke på den övergripande politiska situationen i Sverige under perioden. Under åren med Tidöavtalet har frågor som traditionellt sett mobiliserat den antirasistiska rörelsen varit mycket exponerade i den rikspolitiska debatten samtidigt som de uppenbarligen sällan lett till protester. Det här gäller faktiskt även den radikalnationalistiska rörelsens protester, som visserligen är mer talrika än de antirasistiska protesterna men ändå klart ovanligare än de som arrangerats av miljörörelsen och olika internationella solidaritetsrörelser.

Om våra data stämmer överens med tendenser i ”verkligheten” kan radikalnationalismens och den antirasistiska rörelsens utveckling förstås som uttryck för förändrade ”politiska möjlighetsstrukturer” (McAdam 1996). Forskningen om sociala rörelser förhållande till den politiska omgivningen har länge betonat att rörelser ”till vänster” respektive ”till höger” påverkas olika av att deras närmaste allierade har regeringsmakten. Medan rörelser som lutar vänsterut tenderar att protestera mer under vänsterpolitiska styren, är den samlade bedömningen att rörelser till höger framför allt protesterar när ”deras” partier befinner sig i opposition (Hutter & Kriesi 2013). Den här analysen har främst tillämpats på antirasistiska respektive radikalnationalistiska eller på annat sätt etnonationalistiska rörelser (se Koopmans, Statham, Giugni & Passy 2005). Under åren med Tidöavtalet skulle vi alltså kunna förvänta oss att både antirasistiska och radikalnationalistiska grupper protesterar mindre än under de tidigare rödgröna regeringarna. Om vi utsluter medieeffekter tycks detta stämma i absolut men inte relativ mening. Radikalnationalisterna är synligare än antirasisterna i vårt material, men *både* antirasister och radikalnationalister tycks ha rört sig mot att protestera allt mindre. Att antalet radikalnationalistiska protester minskat sedan mitten av 2010-talet bekräftas också i andra studier (Lundstedt & Jupskås, under utgivning; Expo 2026).

Förhållandet mellan mediernas rapporteringsbenägenhet och vilka frågor som är centrala inom rikspolitiken visar sig också sannolikt i vad det knappt eller inte alls rapporteras om. Vi vet att det har förekommit protester kring region- och kommunpolitiskt centrala frågor – skolnedläggningar, nedskärningar i vården och så vidare – men de blir mycket sällan omskrivna i de dagstidningar som vi har analyserat. Som vi ska se i avsnittet om antalet pro-

testdeltagare har de dock brutit igenom bruset de gånger de lyckats samla mycket stora grupper av människor.

2.3. Hur har man protesterat?

Den som följt den politiska debatten på 2020-talet kan lätt få uppfattningen att politiska protester har blivit alltmer konfrontativa och konfliktsökande. Händelser som uppmärksammats särskilt i riksmidier är de kravaller som ägde rum i samband med Rasmus Paludans (planerade) koranbränningar påskveckan 2022, Återställ Våtmarkers trafikblockader och störningar av tv-program, idrottsevenemang och offentliga möten samt Rojavakommittéernas omdiskuterade användning av en docka föreställande Turkiets president Recep Tayyip Erdoğan vid en protest. Dessa fall har också utgjort stoff för diskussioner om möjliga inskränkningar av yttrandefriheten, om förändringar av ordningslagen och om skärpt tillämpning av lagstiftningen kring civila olydnadsaktioner. De metoder aktivister använder, och i synnerhet de sätt på vilka dessa metoder filtreras genom offentliga kanaler (såsom riksmidier), kan därmed ha stora konsekvenser. Det är därför särskilt angeläget att undersöka vilka protestmetoder som verkligen används och om vissa blivit vanligare än andra.

Figur 2.4 visar vilka huvudsakliga metoder som använts under protesthändelser i Sverige mellan 2022 och 2025. Materialet visar att manifestationer och demonstrationer är avsevärt vanligare än alla andra kategorier. Även om forskningen visar att våldsamma och mer konfrontativa metoder vanligen är kraftigt överrepresenterade i nyhetsrapporteringen om politiska protester, förekommer sådana protester relativt sällan i det material vi har analyserat. Det rapporteras visserligen då och då under perioden om kravaller, egendomsförstörelse och enskilda fall av personvåld, men det rör sig i genomsnitt om endast sju sådana våldsamma händelser per år. Civila olydnadsaktioner³ och fysiska blockader är relativt vanligt förekommande och nära kopplade till den taktik som Återställ Våtmarker använde företrädesvis mellan 2022 och 2024. Men i vårt material förekommer även Palestinaaktivisters användningar av blockader och ockupationer, i synnerhet genom tältläger på olika universitetsområden. Det vi kallar ”störningar” handlar om när aktivister stör andras sammankomster genom att under politiska partiers arrangemang, riksdagsdebatter, kultur- och sportevenemang eller företagsstämmor

³ Med civil olydnad avser vi protester där deltagarna öppet och utan att bruka våld bryter mot lagar som anses vara orättfärdiga och samtidigt är beredda att ta sitt straff för lagöverträdelsen (Tescione 2022; se även Demokratiutredningen 2000). Det är också så termen verkar förstås av de organisationer – i synnerhet inom klimatrörelsen – som själva använt den för att beskriva sina aktioner under den undersökta perioden.

ta sig upp på scenen, överrösta eller provocera talare. I vårt material förekommer 24 störningsaktioner, vilka främst klimataktivister stått för (14 stycken), följt av Palestinarörelsen (8) och radikalnationalistiska rörelsen (2).

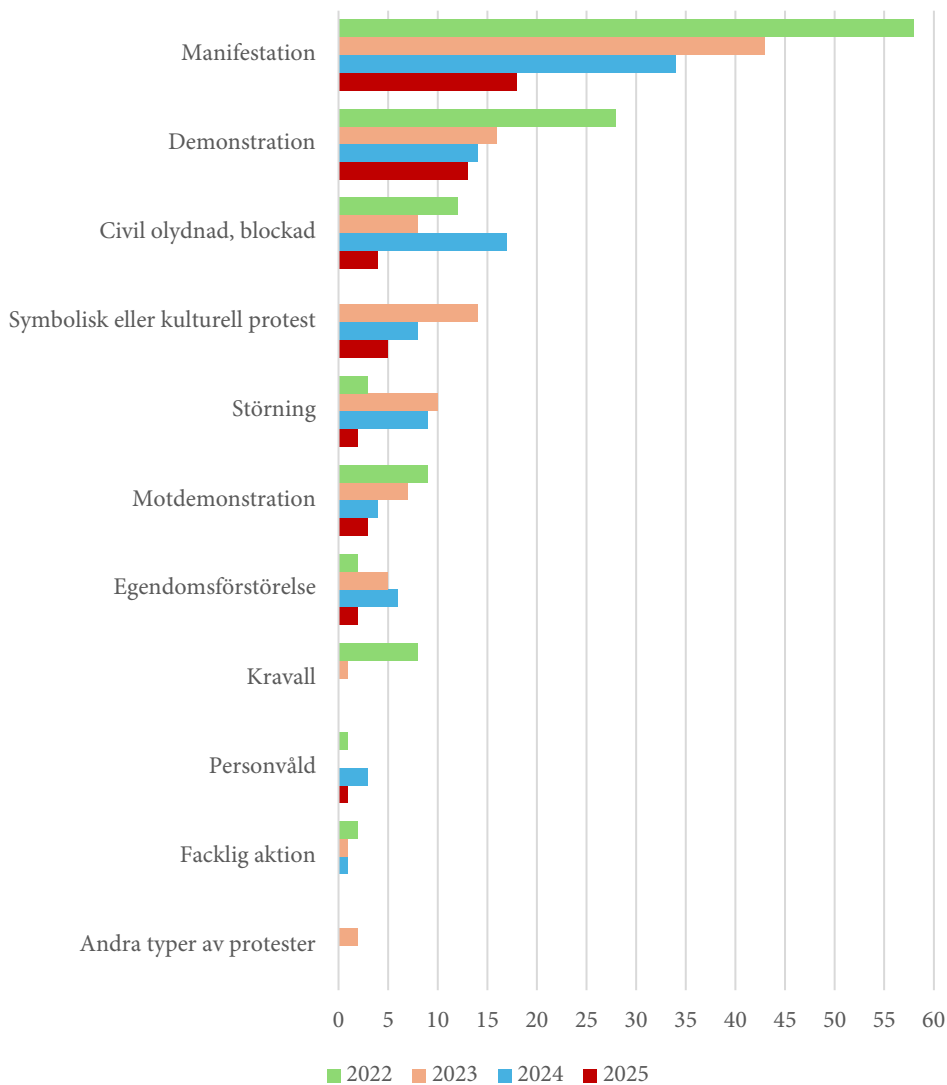
Mediedebatten har dock inte i första hand handlat om enskilda protestmetoder, utan snarare om bredare kategorier av störande eller rent av ”farliga” protester. I Figur 2.5 har vi därför slagit ihop de ovanstående tio metoderna till tre kategorier – konventionella, utmanande och våldsamma protester – utifrån en sammanvägning av huruvida metoderna är allmänt accepterade och legitima och ifall de är olagliga eller på annat sätt kan få rättsliga konsekvenser för deltagarna. Den här klassificeringen av protestmetoder (som vi lånar från Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2025) visar sig dessutom överensstämma med stabila mönster i enkätundersökningar om den svenska befolkningens acceptans för olika typer av protestmetoder (Sandelin 2023), vilket kommer att diskuteras senare i kapitel 4.

Den första kategorin, som vi kallar ”konventionella” metoder, omfattar sådant som få uppfattar som kontroversiellt, som oftast är lagligt och som i vilket fall som helst mycket sällan blir föremål för juridisk bestraffning. Den inbegriper framför allt manifestationer och demonstrationer och omfattar totalt 63 procent av de direkt rapporterade protesthändelserna. Eftersom det rör sig om sådana protester som kan förväntas vara mest underrapporterade i tidningarnas artiklar är det dessutom sannolikt att dessa siffror är mycket högre om vi ser till alla protester som verkligen har genomförts.

Den andra kategorin, som vi kallar ”utmanande” metoder, omfattar blockader, civila olydnadsaktioner, motdemonstrationer och störningar. Hit räknas också symboliska protester som inbegriper egendomsförstörelse, som när klimataktivister kastar röd färg på flygplatsbyggnader, liksom Rasmus Paludans och Salwan Momikas koranbränningar.⁴ Dessa utgör 30 procent av samtliga rapporterade protesthändelser. De här protesterna har det gemensamt att de är omstridda och oftast befinner sig i en juridisk gråzon där aktivisterna löper risk att dömas för mindre brott. Det faktum att de tänjer på gränserna för vad som anses både politiskt och juridiskt legitimt bidrar till att göra dem särskilt synliga i medierapporteringen. De utmanande metoderna domineras av klimatrörelsen. Palestinarörelsens tältläger och mötestörningar utgör dock även de en betydande del av det totala antalet händelser. Detsamma gäller koranbränningarna sommaren 2022 och våren 2023.

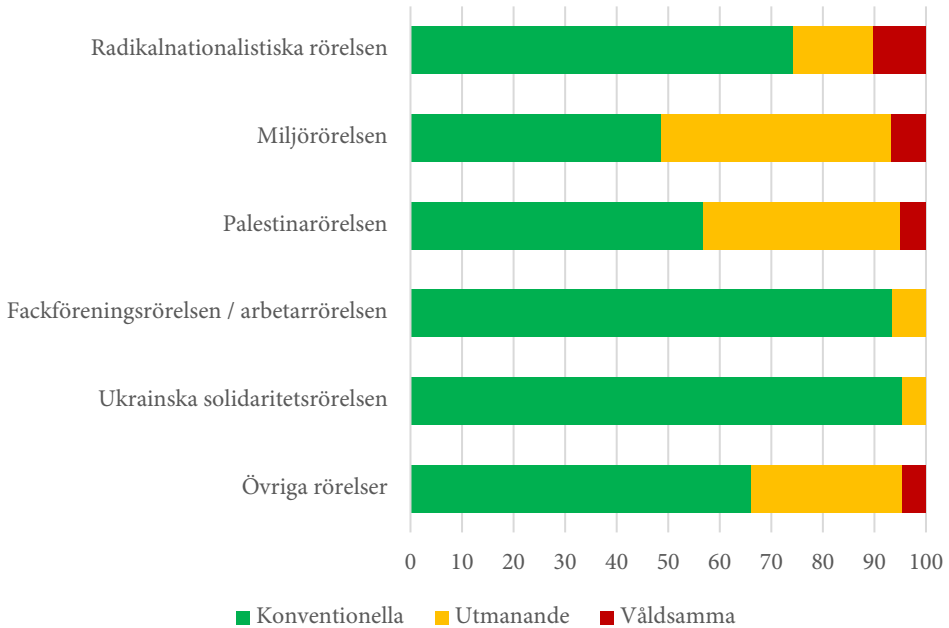
⁴ Det vi tidigare kallat ”symbolisk eller kulturell protest” har därmed delats upp i ”utmanande” och ”konventionella” protesttyper beroende på om egendomsförstörelse förekommer eller ej.

Figur 2.4. Olika typer av offentliga protester i Sverige, 2022–2025 (antal protester).



Kommentar: Kategorin ”andra typer av protester” avser två protesthändelser som bestod i varsin konvoj av fiskebåtar.

Figur 2.5. Konventionella, våldsamma och utmanande protester per rörelse (procent)



Kategorin ”våldsamma protester” omfattar egendomsförstörelse och personvåld. Spännvidden i den här kategorin är mycket stor och sträcker sig från skadegörelse riktad mot företag till mord. Under hela perioden 2022–2025 utgör de 7 procent av samtliga rapporterade protesthändelser. Kategorin var vanligast förekommande 2022, ett år som präglades av påskkravallerna och konspirationsteoretikern och radikalnationalisten Theodor Engströms mord på psykiatrisamordnaren Ing-Marie Wieselgren i Almedalen. I november 2022 greps också ett tiotal personer sedan de kastat sten mot Irans ambassad i Stockholm. År 2023 genomförde Återställ Våtmarker två aktioner mot torvmossar i Småland, medan en koranbränning med Rasmus Paludan orsakade en mindre kravallsituation på Värnhemstorget i Malmö. Året därpå, 2024, inträffade ett misstänkt nazistiskt attentat mot ett kafé i Stockholmsområdet, nazistiska aktivister angrep ett läger för hemlösa EU-medborgare och en radikalnationalistiskt influerad man dömdes för försök till grov misshandel sedan han kört in sin bil i en palestina demonstration i Borås. Andra händelser detta år var en mindre attack mot Marockos ambassad, en placering av ett skarpt föremål utanför Elbits fabrik i Göteborg samt det politiskt motiverade mordet på koranbrännaren Salwan Momika i Södertälje.

Den fördjupade genomgången av de utmanande och i synnerhet de våldsamma protestmetoderna bekräftar äldre mönster i användningen av de här typerna av protester i olika rörelsemiljöer. Medan miljörörelsen definitivt utökade sin användning av utmanande metoder under perioden, brukade den som framgår av föregående stycke inget våld mot människor. Det dödliga eller potentiellt dödliga våldet utövades antingen av radikalnationalister eller – i ett fall – av personer som kan antas vara motiverade av radikala islamistiska föreställningar. Detta förhållande blir än tydligare om vi också hänför det svårtolkade massmordet på Campus Risberga i Örebro i januari 2025 till den radikalnationalistiska rörelsen.⁵ Det grova våldet har därmed nästan uteslutande förekommit inom ramen för protester som rör frågor om rasism och invandring. Det våld som det rapporterats om i riksmidier under perioden är också bara toppen på ett isberg av betydligt mer omfattande politiskt motiverat våld riktat mot rasifierade och personer med invandrarbakgrund (Lundstedt, Törnberg, Vallström & Wahlström 2025).

Frågan kvarstår hur resultaten från den föreliggande undersökningen står sig mot äldre mönster i hur svenskarna har protesterat. Även i Svensk protestdatabas är demonstrationer och manifestationer helt dominerande, i synnerhet från den period på 1990-talet då antalet strejker började minska. På 00-talet, då demonstrationer och manifestationer är som vanligast i det datasetet, utgör de närmare 70 procent av det totala antalet rapporterade händelser. Långt därefter följer civila olydnadsaktioner och blockader samt symboliska och kulturella protester. Mellan 1980 och 2009 tillhör runt 14 procent av alla rapporterade händelser någon av dessa två protesttyper (omkring 7 procent vardera). Egendomsförstörelse och andra våldsamma protestmetoder uppgår totalt sett som mest till 6 procent under 1990-talet och ligger under 00-talet på 4 procent. I stora drag ser vi alltså en kontinuitet mellan perioden 1980–2009 och de av oss undersökta åren 2022–2025. De konventionella protestmetoderna är fortfarande de som förekommer klart oftast i nyhetsrapporteringen, medan våldsamma protestmetoder förekommer mycket mer sällan. Med tanke på den överrapportering som kan förväntas i fråga om utmanade och våldsamma protestmetoder finns det goda skäl att anta att dessa resultat både är jämförbara och i någon mån speglar ”verkliga” förhållanden såväl då som nu – även om andelen konven-

⁵ Denna händelse ingår inte i datasetet, vilket dock inte betyder att den saknar politisk betydelse. Trots att gärningspersonens motiv ännu inte är klarlagda – och sannolikt aldrig kommer att bli det – skapade attacken rädsla bland rasifierade och andra med invandrarbakgrund, och den satte i gång en långt mer omfattande diskussion om de här gruppernas utsatthet för våld. Händelsen var därmed *politisk* även om den inte nödvändigtvis ska tolkas som en politisk protest utförd av en person vars politiska motiv stod i förgrunden för handlingen.

tionella protester högst sannolikt var betydligt högre under båda perioderna. Därmed tycks det inte finnas fog för tanken att 2020-talets protester präglats av mer våld eller av en högre konfrontationsnivå än protesterna under tidigare decennier. Dessa mönster visar också att de metoder som aktivister använder i Sverige inte avviker nämnvärt från dem som oftast används i andra länder. I Europa som helhet domineras jämförbara studier utifrån protesthändelsedata nästan helt av demonstrationer, manifestationer och andra konventionella metoder (se Hunger & Lorenzini 2020).

2.4. Hur många har protesterat?

Det är mycket svårt att uttala sig om hur många personer som deltar i politiska protester. Särskilt svårt är det utifrån andrahandsmaterial – som nyhetspress – där det sällan går att utläsa vem som uppskattat antalet deltagare och hur uppskattningen gått till. Hur många som egentligen har deltagit i en demonstration brukar vara omstritt: arrangörerna kan säga en sak, polisen en andra och medierna en tredje. Dessutom är det mycket svårt – för såväl arrangörer som medier och polis – att göra en rimlig uppskattning av antalet människor som deltar i en stor demonstration (McPhail & McCarthy 2004). Kanske av den anledningen är det också relativt ovanligt att journalister skriver ut exakta deltagarsiffror när de beskriver protesthändelser.⁶ Om vi bara fokuserar på ytterligheterna – de mycket små och de mycket stora protesterna – kan vi dock säga en del om övergripande mönster. I fyrtyotvå fall rapporterades det i nyhetstexterna att färre än tio personer hade deltagit i en enskild protesthändelse, och i sex fall rapporterades det att fler än tio tusen personer hade deltagit (för de senare, se Tabell 2.2).

Även om vi saknar jämförbara data tycks 2022–2025 vara en tid då enskilda eller mycket små grupper av aktivister har varit förvånansvärt bra på att ta sig igenom mediebruset. Rasmus Paludans och Salwan Momikas koranbränningar och Återställ Våtmarkers olydnads- och störningsaktioner i tv-sändningar och under offentliga evenemang utgör tydliga exempel på hur en eller ett par personer kan skapa oerhört stor uppmärksamhet kring sina respektive politiska frågor. De här händelserna illustrerar också hur effektiva utmanande protestmetoder kan vara om man vill nå ut i det offentliga samtalet. Det kan också noteras att mycket av det som skrivits om dem inte har sorterat under nyhetsrapportering utan bestått i kultur- och politiska debat-

⁶ Vår uppfattning, baserad på analys av tidningsmaterial från tidigare tidsperioder, är att journalister i dag alltmer sällan skriver ut uppskattningar om deltagarantal. Det här är dock något som skulle behöva undersökas systematiskt.

ter om protestmetodernas legitimitet.⁷ I Rasmus Paludans fall har rapporteringen till mycket stor del handlat om de konfrontationer som uppstod mellan motdemonstranter och polisen och om de bredare politiska debatter om inskränkningar i yttrandefriheten som uppstod i koranbränningarnas efterföljd.

De överlägset största händelserna i materialet var de parader som avslutade Stockholm Pride 2022, 2023 och 2024. Prideparaderna har förvisso starka inslag av firande och festival, men enkätundersökningar och intervjuer med dem som arrangerar parader i Sverige och andra länder har visat att både deltagare och organisatörer ser paraderna som politiska manifestationer där krav på politiska förändringar framförs, samtidigt som det ses som en politisk handling i sig att hbtqi-personer gemensamt tar det offentliga rummet i anspråk (Peterson, Wahlström & Wennerhag 2018). Deltagarantalet vid dessa händelser uppskattades till fyrtiofem tusen (2022) och femtio tusen (2023 och 2024). Motsvarande siffra saknas för 2025 i mediematerialet, men det finns inget i rapporteringen eller i andra källor som tyder på att paraden under det året var vare sig större eller mindre än under föregående år. Att prideparaderna i dag utgör de största återkommande protesthändelserna i Sverige, om vi ser till antalet personer som deltar i dem, bekräftas också av våra data om protestdeltagande som redovisas i kapitel 3.

Efter prideparaderna handlade de största protesthändelserna om Israels invasion av Gaza. En av Palestinarörelsens veckovisa demonstrationer i Stockholm i juni 2025 uppskattades ha samlat mellan tjugo och trettio tusen deltagare. Denna siffra fick stöd av både polisen på plats och arrangörerna själva. Marschen i Stockholm var i sin tur dubbelt så stor som den största demonstrationen mot Israels medverkan i Eurovision Song Contests semifinal i Malmö 2024 (elva tusen deltagare). Den demonstration som arrangerades i Malmö två dagar senare, i samband med Eurovision Song Contests final, uppskattades vara något mindre (sju tusen deltagare). Då protesterna mot Eurovision Song Contest i Malmö bestod av ett stort antal enskilda protester – som ibland genomfördes parallellt – är det dock sannolikt att protestkampanjen som helhet mobiliserade större skaror än de elva tusen som deltog i den största demonstrationen. I vårt material rapporteras åtta sådana protester i Malmö samma vecka samt en proisraelisk demonstration och en antimuslimsk manifestation. För den manifestation som Palestinarörelsen

⁷ Eftersom vi inte genomfört någon analys av vilka typer av tidningskällor som rapporterar om vilka händelser kan vi dock inte säga ifall det här är ovanligt för just de här händelserna eller om opinionsjournalistiken i allmänhet blivit ett vanligare forum för rapportering om protesthändelser.

Tabell 2.2. Protesthändelser med fler än 10 000 deltagare, 2022–2025

År	Datum	Demonstration	Ort	Antal deltagare – enligt Dagens Nyheter, Aftonbladet och TT
2024	3 augusti	Stockholm Pride	Stockholm	50 000
2023	5 augusti	Stockholm Pride	Stockholm	50 000
2022	6 augusti	Stockholm Pride	Stockholm	45 000
2025	27 augusti	Demonstration för Palestina	Stockholm	20 000–30 000
2024	9 maj	Demonstration för Palestina och mot Israels medverkan i Eurovision Song Contest	Malmö	11 000
2023	9 september	Demonstration mot nedläggningen av akutmottagningen i Lidköping	Lidköping	11 000

arrangerade på Sergels torg efter inledningen av Israels markinvasion i Gaza 2023 angavs ingen siffra i nyhetsrapporteringen, men det sades att den ”fyll[de] hela Sergels torg”.

Palestinarörelsens omfattande mobiliseringar speglar tidigare mönster i svenska protester. Under hela 1900-talet till och med det tidiga 00-talet har frågor om fred och internationell solidaritet kunnat mobilisera mycket stora folkskaror (Bäck 1979; Wennerhag & Uba 2025). I synnerhet från och med protesterna mot USA:s invasion av Vietnam – och vidare med invasionen av Irak 2003 – har dessa frågor gett upphov till stora protesthändelser. Detta är inte särskilt förvånande, då dessa frågor både omgärdas av starka nätverk – solidaritetsorganisationer och diasporagrupper – och brukar mobiliseras utifrån vad många upplever som chockerande händelser (från tv-rapporteringen om bombningarna av Vietnam till Instagramklipp av förödelsen i Gaza).

Den fjärde största protesthändelsen i materialet ägde inte rum i någon av storstäderna, utan i Lidköping, en kommun med fyrtio tusen invånare. I september 2023 samlades elva tusen personer för att protestera mot Västra Götalandsregionens beslut att stänga akutmottagningen i kommunen. Den här händelsen är därmed ett undantag i två bemärkelser: den ägde rum utanför storstadsregionerna och den riktade sig mot regionala myndigheter. Den ger dock uttryck för ett mer långvarigt mönster, där protester mot nedskärningar i den regionalt styrda sjukvården emellanåt kunnat samla mycket stora deltagarskaror på mindre orter (Wennerhag & Uba 2025). Sådana protester har byggt på mycket breda allianser mellan olika delar av civilsamhället

på lokal, regional och nationell nivå, och de har ofta kopplats samman med kampanjer för regionala folkomröstningar eller andra typer av mer ovanliga politiska strategier (Lundstedt & Uba 2025).

Något som utmärker den studerade perioden är miljö- och klimatrörelsens frånvaro i de allra största protesthändelserna. Detta är åtminstone delvis betecknande för rörelsens utveckling från Fridays For Futures höjdpunkt året före covid-pandemin till de senaste årens mindre civila olydnadsaktioner i Extinction Rebellions och Återställ Våtmarkers regi (de Moor, Wahlström, Schack, Uba & Wennerhag 2026). Även om miljörörelsen fortfarande kunnat mobilisera ett relativt stort antal människor till enskilda händelser – åtminstone tvåtusen femhundra personer i Stockholm slöt upp en globalt koordinerad protestdag den 25 mars 2022 – har rörelsen snarare utmärkt sig genom sin stora kontinuitet, sin geografiska utbredning och sina innovativa protestformer.

2.5. Sammanfattning och avslutande reflektioner

Det här kapitlet har handlat om hur protesthändelser har beskrivits i rikstäckande svensk dagspress. Utifrån nyckelordsökningar i *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter* och TT:s telegramtjänst har vi undersökt hur många protester det rapporterats om, var någonstans de ägt rum, vad de handlat om samt vilka protestmetoder som använts. Vi har också kort reflekterat över vilka händelser som lockat det största antalet människor. Eftersom studien bygger på ett begränsat urval av källor – med många och bara delvis kända svagheter – kan resultaten läsas på en och samma gång som en spegling av de ”verkliga” protesthändelserna i Sverige under perioden och som en berättelse om vilka händelser som syns mest i svensk nyhetsrapportering. Det bör dock noteras att våra data högst troligt inte speglar verkligheten så som den kan ha sett ut i exempelvis lokal- och regionalpress eller i medier med särskild rörelsekoppling.

Om vi betraktar resultatet som en någorlunda rättvisande spegling av vad som ”verkligt” hänt kan vi se både historiska kontinuiteter och förändringar. Det totala antalet rapporterade protesthändelser skiljer sig inte avsevärt från hur det såg ut på 80-, 90- och 00-talen. Liksom tidigare är internationella frågor, krig och fred – i synnerhet kopplat till Palestinarörelsen – tillsammans med miljö- och klimatfrågor mycket vanligt förekommande bland de rapporterade protesthändelserna. Dessa frågor uppmärksammas i sin tur i första hand med okontroversiella och lagliga medel – vi använder begreppet ”konventionella” medel – såsom demonstrationer och manifestationer. Vi ser dock också ett visst genomslag för i synnerhet klimatrörelsens

och Palestinarörelsens mera utmanande metoder: tärtläger, blockader och fredlig olydnad.

En mycket låg andel av de rapporterade händelserna omfattar våld mot person och egendom. Under perioden förekom åtminstone två politiskt motiverade mord och ett mordförsök, och om nya uppgifter framkommer om gärningsmannens motiv är det möjligt att massmordet på Campus Risbergska i Örebro i februari 2025 bör föras till samma kategori. Jämfört med hur det såg ut från 80-talet till 00-talet är proportionen mellan konventionella, utmanande och våldsamma protestmetoder dock i princip oförändrad. Trots den stora uppmärksamhet som medierna ägnat åt enskilda mötesstörningar, trafikblockader och liknande finns det alltså inga skäl att tro att de grupper som använder sig av politiska protester som metod har blivit vare sig mer eller mindre våldsamma än de varit under de senaste decennierna.

Kapitlets resultat visar på stora skillnader i hur olika rörelser protesterat. Det här är en central fråga i den politiska debatten, där användningen av – eller oftare risken för – störande eller våldsamma protestmetoder har tagits till intäkt för förslag om hårdare reglering av de rättigheter som omgärdar användningen av politiska protester. Här ser vi tydligt att de två rörelser som protesterat mest – Palestinarörelsen och miljörelsen – trots sin relativt utbredda användning av olika utmanande metoder mycket sällan brukat våld (och att våld i förekommande fall riktats mot egendom). Våldet har i stället främst brukats av aktivister i den radikalnationalistiska miljön och inom de svårdefinierade och extremt lösliga grupperingar som uppstod i samband med protesterna mot koranbränningar 2022–2023. Det är också från dessa båda miljöer som periodens politiska mord härrör.

Det är samtidigt tydligt att medierapporteringen inte fångar in alla frågor och protesttyper i samma utsträckning. Vi kan notera att protestaktioner kring fackliga och arbetsmarknadsrelaterade frågor är kraftigt underrapporterade, detta trots att det under perioden förekommit både en vild strejk och en mycket uppmärksammas facklig strejk inom vårdsektorn. IF Metalls strejk vid Teslas verkstäder – som dessutom är historiskt lång – märks inte alls i materialet. Vi vet att dessa händelser genererat också sådana protesthändelser som vi beskriver i denna rapport (strejkerna i sig har vi inte samlat in data för), men det har alltså inte rapporterats om dem i massmediekällorna. Huruvida detta beror på att de enskilda protesthändelserna över-skuggats av själva strejkerna eller om det stämmer överens med en allmänt minskad rapporteringsbenägenhet vad gäller arbetsmarknadsfrågor är dock omöjligt att svara på i den här rapporten.

Vi ser också att nyhetsrapporteringens kraftiga slagsida mot Stockholm osynliggör lokala och regionala protester och över huvud taget händelser som äger rum utanför huvudstaden. Undantag är enskilda händelser som lockat mycket stora folksamlingar, som demonstrationen mot stängningen av akutmottagningen i Lidköping. Även inom Stockholm tycks protester på Mynttorget och i anslutning till Riksdagshuset ha särskilt stor möjlighet att bli omskrivna i tidningen. Utan referensmaterial är det dock svårt att veta hur stor den här snedvridningen faktiskt är.

Slutligen är det tydligt att uppmärksamhetseffekter präglar rapporteringen om de mest långvariga och regelbundna protestkampanjerna. Att rapporteringen om Palestinarörelsens aktiviteter avtar i början av 2025 tycks inte ha särskilt mycket med minskad rörelseaktivitet att göra. Likaså kan vi ana att den minskade rapporteringen kring klimatrörelsen från och med slutet av 2022 framför allt hänger samman med att Greta Thunberg då upphörde att delta på Fridays For Futures veckovisa skolstrejker. Dessa förändrade mönster i rapporteringen utgör i så fall exempel på hur mediernas uppmärksamhetscykler påverkar rörelsers möjligheter att synas i offentligheten.

Lika mycket som tidningarna underrapporterar vissa ämnen och händelser förstorar de andra. Som vi kan förvänta oss utifrån tidigare forskning tycks det vara mycket mer sannolikt att det rapporteras om utmanande och våldsamma än om konventionella händelser. Trots att fredliga manifestationer och demonstrationer fullkomligt dominerar materialet ser vi – om vi gör djupdykningar i enskilda frågor – att det är blockaderna, den civila olydnaden och våldet som har störst möjligheter att ta sig igenom mediebruset. Detta gäller även i de fall de innefattar endast en eller en handfull aktivister. Trots att Rasmus Paludan genomförde ett mycket stort antal koranbränningsaktioner våren och sommaren 2022, beskrevs i våra källor i stort sett endast de händelser som orsakade kravaller. Likaså syntes Återställ Våtmarkers protester främst när de orsakade stora störningar i trafiken eller störde populära tv-program och offentliga evenemang. Det är med andra ord möjligt att den politiska *debatten* kring dessa händelser, snarare än händelserna i sig, gör dem synliga i medielandskapet. För att kunna ta reda på hur det förhåller sig med detta hade vi behövt göra en närmare undersökning av vilka publicistiska genrer som förekommer i det insamlade materialet.

I följande kapitel kommer vi att gräva djupare i hur människor i Sverige i allmänhet har protesterat. Vi kommer då att lämna de specifika händelserna för att i stället se hur deltagandet i olika typer av demonstrationer varierar mellan olika politiska, socioekonomiska och demografiska grupper. Då kommer vi också att se huruvida de stora dragen i det här kapitlets analyser motsvarar människors protesterfarenheter. I kapitel 4 undersöker vi därefter

hur kontroversiella några av de protester och rörelser vi här beskrivit uppfattas av befolkningen i stort.

KAPITEL 3
Svenskarnas demonstrerande
– övergripande historiska trender och deltagandet
under 2025

3.1. Inledning

Vi har hittills i denna rapport diskuterat vilka olika protesttyper som uppmärksammats i etablerade svenska massmedier. Med hjälp av metoden protesthändelseanalys har vi på så sätt kunnat visa vilka frågor som protesterna rört, vilka rörelser som protesterat och vilka protestmetoder som använts i Sverige 2022–2025. Som vi tidigare konstaterat är en begränsning med denna metod att den endast fångar upp de protesthändelser som medierna rapporterar om. Resultaten i föregående kapitel visar också att protester som är utmanade eller våldsamma, protester kring frågor som är särskilt uppmärksammade i rikspolitiken och protester i närheten av tidningarnas huvudredaktioner (det vill säga i Stockholm) är starkt överrepresenterade i nyhetsrapporteringen. Dessutom mäter man med protesthändelseanalys inte i första hand hur många som protesterat, utan hur många enskilda protester som organiserats på ett visst politiskt tema eller med en viss protestmetod. Därmed kan en rörelse eller organisation som står bakom många små protester se ut att mobilisera många fler deltagare till protesterna än rörelser som endast organiserar ett fåtal protester med mycket stor uppslutning. Samtidigt har vi konstaterat att man utifrån data för protesthändelser ändå kan teckna en övergripande bild av hur protesternas frågor och metoder förändrats med tiden och i synnerhet vilka protester som främst nått och färgat den offentliga debatten genom att bli omskrivna i etablerade medier.

Ett annat sätt att kartlägga protester är att undersöka i vilken utsträckning människor deltar i dem. Inom forskningen har det sedan 1970-talet varit vanligt att i större enkätundersökningar riktade till representativa urval av befolkningen ställa frågor om huruvida man någon gång eller under det senaste året ägnat sig åt olika former av politiskt deltagande, till exempel demonstrerat. I Sverige ställdes frågor om demonstrationsdeltagande i enkätundersökningar för första gången i slutet av 1960-talet, och sedan 1990-talet har frågor om detta ställts i flera återkommande enkätstudier. Exempelvis har den årliga nationella SOM-undersökningen innehållit frågor om man deltagit i en demonstration merparten av åren sedan 1999 (utom 2002–2006). Därigenom har man kunnat undersöka vilka sociala och politiska grupper

inom befolkningen som främst demonstrerar samt hur demonstrationsdeltagandet förändrats över tid.

Även om svenskarna sedan 1968 regelmässigt har svarat på enkätfrågor om huruvida de deltagit i demonstrationer vet vi inte mycket om vilka typer av demonstrationer de haft i åtanke. Det finns några undantag, som främst gäller den nationella SOM-undersökningen. Åren 2011 och 2016 ställdes exempelvis i SOM frågor om huruvida man under de senaste tolv månaderna hade deltagit i en förstamajdemonstration eller prideparad, år 2011 om huruvida man hade deltagit i en antirasistisk demonstration och 2023 om huruvida man under de senaste tolv månaderna eller någon gång deltagit i en klimatstrejk eller klimatdemonstration (Wennerhag 2012, 2017; Wahlström, Wennerhag & Uba 2024). Utöver detta vet vi mycket lite om vilka typer av demonstrationer som svenskarna har deltagit i under ett visst år.

Detta är frågor som årets protestbarometer kan kasta nytt ljus över. I den nationella SOM-undersökningen 2025 (som genomfördes mellan september och december) ställde vi nämligen frågor om svenskarnas deltagande i sju olika typer av demonstrationer. Vår frågekonstruktion gjorde det möjligt att få information om huruvida man hade demonstrerat under de senaste tolv månaderna eller någon gång i något av dessa sju olika sammanhang. När frågorna formulerades i mars 2024 tog vi med årligen återkommande demonstrationer som arbetarrörelsens och fackföreningsrörelsens förstamajmanifestationer och hbtqi-rörelsens prideparader, vilka organiseras varje år på många orter och lockar många deltagare. Ytterligare en årligen återkommande demonstration som vi lade till var internationella kvinnodagen den 8 mars, som tidigare inte undersökts på detta sätt. Vilka andra typer av demonstrationer som kommer att vara vanliga under ett visst år är svårt att förut säga, då både inrikes och utrikes händelser och uppblossande debatter kan leda till oväntade protestvågor. Vi valde därför tre demonstrationstyper som varit vanliga under senare år: miljö- och klimatdemonstrationer samt Palestina- och Ukrainademonstrationer (där de två sistnämnda aldrig undersökts). Mot bakgrund av den då just tillträdde Trump-administrationen i USA, som vi misstänkte skulle kunna orsaka kontroverser och leda till protester även i Sverige, ställde vi också en fråga om huruvida man deltagit i en USA-kritisk demonstration. För att få en uppfattning om i vilken utsträckning vi missat något, frågade vi också om man hade deltagit i någon annan typ av demonstration.

Sett till resultaten i kapitel 2 lyckades vi med vårt val av demonstrationstyper att täcka in många av de protestfrågor och därtill knutna rörelser som varit mest centrala under 2022–2025. Den enda rörelse som saknas i frågorna om demonstrationstyper, om vi utgår från de rörelser som i protesthän-

delseanalysen stod bakom mer än 10 procent av protesterna, är den radikalnationalistiska rörelsen. Men i övrigt stämmer våra ställda frågor väl överens med de mest uppmärksammade protestfrågorna. Våra frågor i den nationella SOM-undersökningen har därmed möjliggjort en fördjupad analys av dessa i Sverige vanligen förekommande demonstrationer där vi kan bilda oss en uppfattning om hur de genomsnittliga deltagarna ser ut. Mobiliserar dessa olika typer av demonstrationer olika grupper av människor sett till sociala och politiska karakteristika?

Innan vi redogör för hur hög andel av svenskarna som deltagit i någon av dessa sju typer av demonstrationer och beskriver och analyserar deltagarnas sociala och politiska sammansättning ska vi teckna en allmän bild av hur svenskens demonstrationsdeltagande har förändrats sedan 1960-talet. I samband med det ska vi också kort diskutera hur demonstrationsdeltagandet sett ut i Sverige jämfört med andra länder i Europa sedan millennieskiftet.

3.2. Demonstrationsdeltagande i Sverige: några långsiktiga trender

Forskningen om sociala rörelser visar att det sedan 1960-talet blivit allt vanligare att medborgare i västliga demokratier deltar i demonstrationer. Samma utveckling har senare märkts i länder som demokratiserades mellan 1970- och 1990-talen. Denna förändring har ibland kallats en ”demonstrerandets normalisering” (Van Aelst & Walgrave 2001), ett uttryck som alltså ska belysa hur deltagandet i demonstrationer blivit en alltmer normaliserad politisk aktivitet. Å ena sidan har normaliseringen inneburit att en allt större del av befolkningen demonstrerar, å andra sidan att denna form av protest blivit alltmer accepterad av både allmänheten och statsmakten. Huruvida det också skett en normalisering av demonstrationsdeltagarna, på så vis att det är lika sannolikt att människor deltar i demonstrationer oavsett vilka sociala eller politiska grupper de tillhör, är en annan fråga som vi snart ska undersöka närmare.

Den utveckling som den internationella forskningen beskrivit syns även tydligt i Sverige. Under 1960- och 1970-talen blev demonstrationer och andra protester vanligare än de varit tidigare under efterkrigstiden, då demonstrerande främst förknippades med arbetarrörelsens årliga demonstrationståg den första maj. Under 1950- och 1960-talen kom andra rörelser att få ökad betydelse, till exempel fredsrörelsen, miljörörelsen och kvinnorörelsen. Även om dessa rörelser funnits tidigare har de inom forskningen ofta kallats ”nya sociala rörelser” (Jämte, Lundstedt & Wennerhag 2025). Under denna tid bidrog de väsentligt till att introducera – eller återuppväcka – andra politiska frågor än de som arbetarrörelsen och andra traditionella folkrörelser verkade

för. Samtidigt gick de i bräschen för att använda offentliga protester som ett sätt att påverka politik och samhälle. Speciellt åren kring 1968 har kommit att förknippas med uppmärksammade rörelseprotester, främst vänsterinriktade student- och arbetarprotester samt protester mot krig, kolonialism och rasism (Östberg 2002). Under 1970-talet och årtiondena därefter kom demonstrationer och andra typer av protester att användas flitigare av såväl nya som etablerade rörelser. Exempelvis höll arbetarrörelsen flera av efterkrigstidens största förstamajdemonstrationer under 1980-talet. Men även politiska grupper som tidigare inte demonstrerat började göra det. Ett tydligt exempel på detta är de två stora demonstrationer mot löntagarfonder som näringslivet organiserade i Stockholm 1983 och 1984 (Wennerhag & Uba 2025).

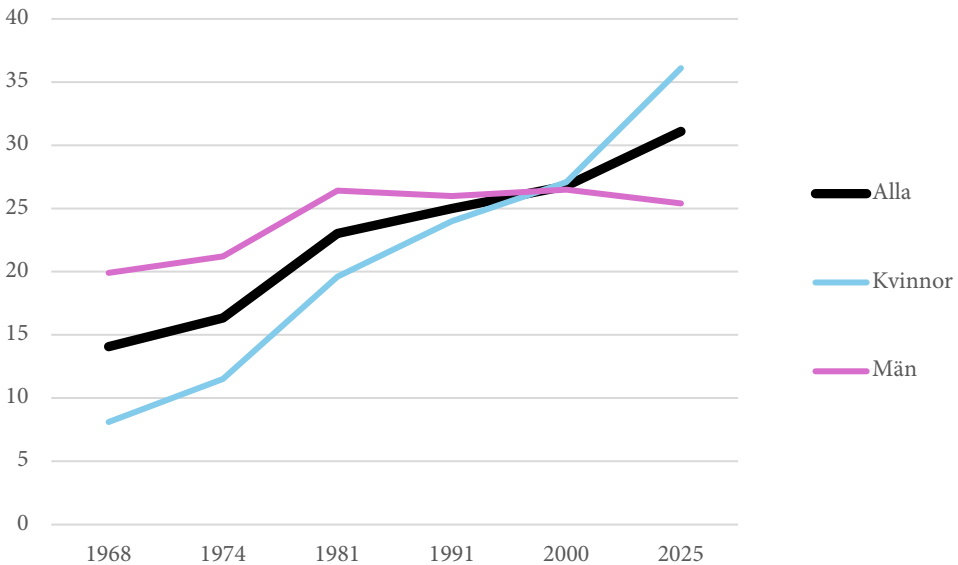
Även på befolkningsnivå är den gradvisa utvecklingen mot ökat demonstrationsdeltagande tydlig i Sverige från slutet av 1960-talet och framåt. Tack vare att en fråga om demonstrationsdeltagande fanns med i den första Levnadsnivåundersökningen (LNU) i Sverige går det att från och med 1968 undersöka hur hög andel av svenskarna som någon gång deltagit i en demonstration.⁸ Till och med år 2000 ställdes det i LNU en fråga vars konstruktion gör det möjligt att se hur hög andel av svenskarna som någon gång deltagit i en demonstration. Vad som hänt med svenskens demonstrationsdeltagande sedan dess kan vi nu visa med hjälp av våra nya data från den nationella SOM-undersökningen. Eftersom de åtta frågorna om demonstrationsdeltagande också rymde alternativet att man tidigare deltagit i olika typer av demonstrationer (ifall man inte gjort det under de senaste tolv månaderna) kan vi se vad som hänt under det senaste kvartseket.

I Figur 3.1 framgår tydligt hur deltagande i demonstrationer blivit dubbelt så vanligt bland svenskarna mellan 1968 och i dag. Den största ökningen sker mellan åren 1968 och 1981, men även därefter ökar andelen som någon gång deltagit i en demonstration. Utöver att visa andelen med demonstrationserfarenhet bland hela befolkningen visar Figur 3.1 även motsvarande andel för kvinnor respektive män. Det är tydligt att kvinnor mer än män har fått större demonstrationserfarenhet. Under perioden 1968–2000 går deltagande i demonstrationer från att vara något som företrädesvis män ägnar sig åt till att bli en jämställd aktivitet. Även om tidigare forskning visat att kvinnors

⁸ Den första LNU-enkätundersökningen genomfördes i huvudsak från slutet av maj till slutet av juni 1968. De uppmärksammade protester som genomfördes detta år ägde främst rum under våren, så att de som svarade på frågan om huruvida man hade demonstrerat borde ha avsett sådana erfarenheter. På grund av enkätfrågans konstruktion kan vi dock säga att endast 4 procent hade demonstrerat någon gång sedan 1960, även om vi inte vet hur hög andel av dessa som demonstrerade under våren 1968. Den totala andel som någon gång hade demonstrerat var 14 procent. Endast en mindre del av svenskarna tycks alltså deltagit i rörelseprotesterna 1968.

deltagande i demonstrationer har ökat under samma period även i andra länder (Van Aelst & Walgrave 2001), har senare internationella jämförelser mellan etablerade demokratier gett vid handen att kvinnor fortfarande än något mindre benägna att demonstrera än män (Coffé & Bolzendahl 2010; Marien, Hooghe & Quintelier 2010). Våra nya data för 2025 visar emellertid att andelen kvinnor som någon gång demonstrerat har fortsatt att öka i Sverige de senaste tjugofem åren, samtidigt som motsvarande andel bland män minskat något.

Figur 3.1. Andelen i Sverige som någon gång demonstrerat 1968–2025, totalt och utifrån kön (procent).

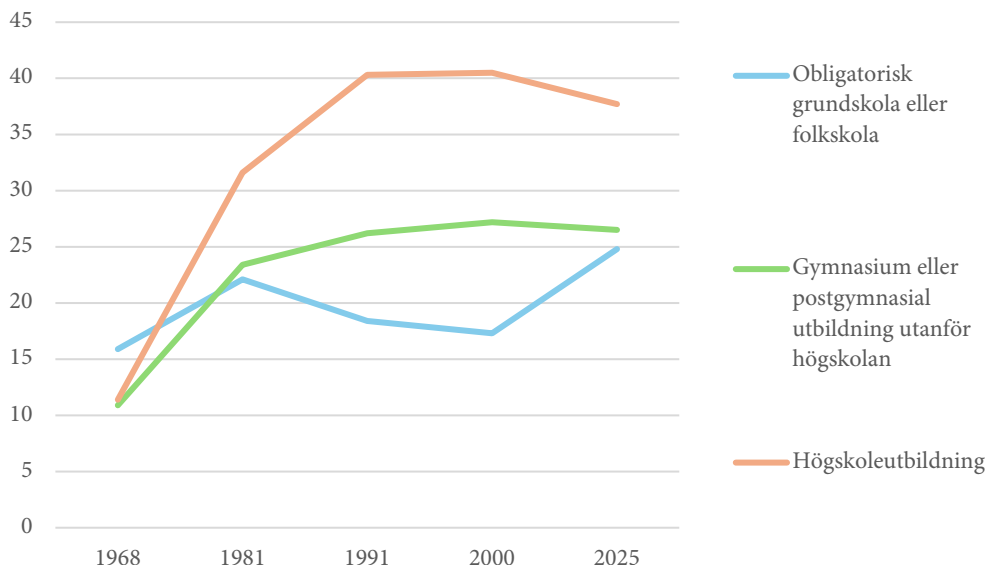


Källa: Data från enkätundersökningarna LNU 1968, 1974, 1981, 1991 och 2000; Nationella SOM-undersökningen 2025.

Utifrån LNU-data har också utvecklingen av olika yrkesklassers demonstrationserfarenheter i Sverige från 1968 till 2000 undersökts (Wennerhag & Uba 2025). Det har då framkommit att det främst har varit högre och mellantjänstemän som börjat demonstrera, medan ökningen under perioden varit mindre markant bland arbetare. Vi har ännu inte hunnit koda om data från SOM-undersökningen 2025, så att vi får ett mått på yrkesklass jämförbart med det som användes i LNU. Däremot kan vi visa hur demonstrationserfarenheterna har förändrats med avseende på svenskarnas utbildningsnivå, ett mått på social stratifiering som till viss del sammanfaller med yrkesklass. I

Figur 3.2 visas hur hög andel av svenskarna som någon gång demonstrerat utifrån deras utbildningsnivå och hur detta har förändrats sedan 1968.

Figur 3.2. Andelen i Sverige som någon gång demonstrerat 1968–2025 utifrån utbildningsnivå (procent).



Källa: Data från enkätundersökningarna LNU 1968, 1974, 1981, 1991 och 2000; Nationella SOM-undersökningen 2025.

Inom den internationella forskningen har högtbildade sedan 1970-talet konstaterats vara överrepresenterade bland dem som engagerar sig i sociala rörelser (Van Aelst & Walgrave 2001; Wennerhag & Hylmö 2022), och det vi ser i Figur 3.2 ligger väl i linje med det. Våra data från 2025 visar att de högtbildades större benägenhet att demonstrera har minskat något sedan år 2000, men inom gruppen är erfarenheten av att någon gång ha demonstrerat större än bland dem som har lägre utbildningsnivå. Det faktum att demonstrationserfarenheten har ökat sedan år 2000 för dem som endast har gått ut grundskolan (eller folkskolan) är svårtolkat utan en mer detaljerad analys. Det kan dock konstateras att denna grupp i dag är mycket liten jämfört med 1968, då den utgjorde en stor majoritet av befolkningen, och att den år 2025 främst består av personer äldre än 60 år (samt till viss del de yngre som inte hunnit slutföra sin gymnasieutbildning). Omvänt har gruppen högskoleutbildade växt dramatiskt sedan 1968. Vi kan alltså anta att denna grupps ökade benägenhet att demonstrera i kombination med dess tillväxt i sam-

hället har bidragit till den större demonstrationserfarenheten bland befolkningen i stort.

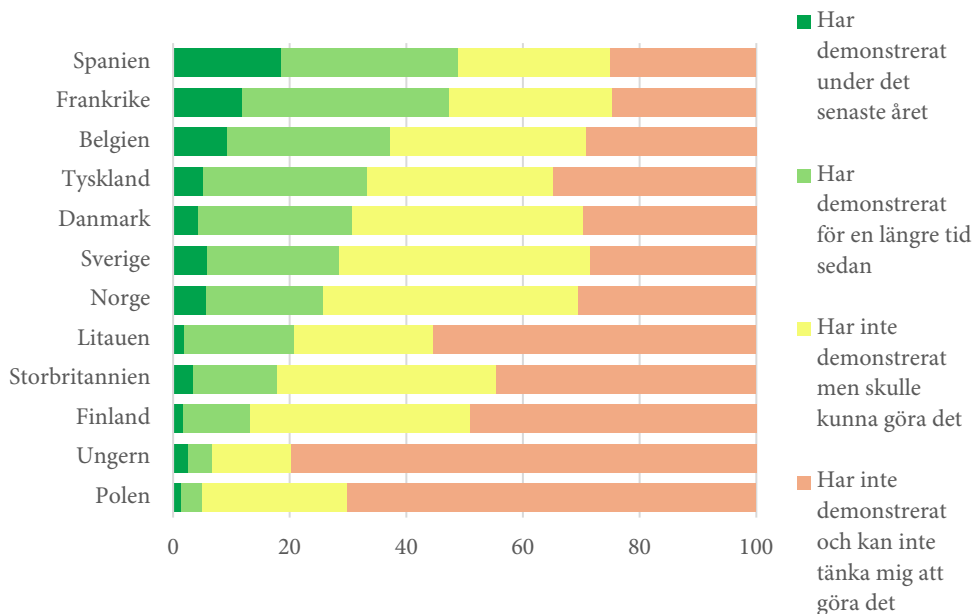
Vi konstaterade tidigare att den demonstrerandets normalisering som forskningen talar om – att det blivit vanligare att folk demonstrerar och alltmär ser detta som ett acceptabelt sätt att påverka politik och samhälle – inte behöver innebära att alla sociala och politiska grupper är lika benägna att demonstrera. Utifrån data från LNU och SOM-undersökningen 2025 kan vi konstatera att det sedan 1960-talet inte går att tala om en social normalisering av demonstrationsdeltagarna ifall vi enbart ser till utbildningsnivå. Dessvärre innehöll LNU inga återkommande frågor om politiska värderingar, men utifrån våra samtida data ska vi senare kasta mer ljus över frågan om huruvida vissa politiska åsikter och grupperingar är överrepresenterade bland dem som demonstrerar i dag.

Enkätfrågan om huruvida man någon gång demonstrerat har naturligtvis sina begränsningar, då vi inte vet vilket eller vilka år den som svarar jakande faktiskt demonstrerade eller hur ofta personen har ägnat sig åt aktiviteten i fråga. Samtidigt ger den en bild av hur vanlig erfarenheten av denna form av politiskt deltagande är bland befolkningen i allmänhet. I kombination med information om hur hög andel som demonstrerade ett visst år får vi också en bild av huruvida de som någon gång demonstrerat fortsätter att göra det varje år eller om det tvärtom är något som de flesta inte gör varje år.

Frågan är dock vad vi kan säga om demonstrationsdeltagandet i Sverige jämfört med andra länder – är svenskarna mindre eller mer benägna att demonstrera än andra länders befolkningar? En sådan jämförelse kan vi göra med hjälp av data från den internationella enkätstudien International Social Survey Programme (ISSP) från 2014. I den undersökningen ställdes en fråga där man kunde ange antingen att man demonstrerat under det senaste året eller att man gjort det tidigare. Som vi ska se senare har vi använt oss av samma typ av frågekonstruktion i den nationella SOM-undersökningen.

Som framgår av Figur 3.3 ligger demonstrationsdeltagandet i Sverige på ungefär samma nivå som i Danmark och Norge, de två grannländer vilkas politiska kultur och politiska system påminner mest om Sveriges. Det svenska demonstrationsdeltagandet är samtidigt lägre än i de sydeuropeiska länderna Spanien och Frankrike, men högre än i Storbritannien, Finland och olika postkommunistiska östeuropeiska länder. I jämförelse med befolkningen i de europeiska länder som ingick i ISSP 2014 (som är fler till antalet än de som redovisas i figuren) låg Sverige på samma nivå som det europeiska genomsnittet för hur hög andel av befolkningen som demonstrerat under det senaste året (6 procent) men något över genomsnittet vad gäller andel av befolkningen som någon gång demonstrerat (29 respektive 24 procent).

Figur 3.3. Demonstrationsdeltagande i Sverige och andra europeiska länder (procent).



Källa: Data från enkätundersökningen ISSP 2014, "Citizenship II".

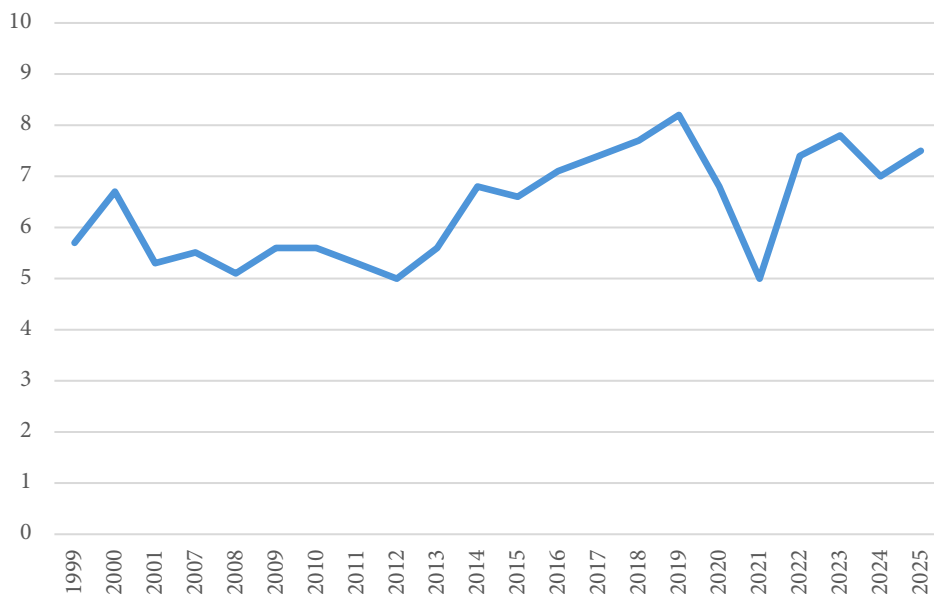
Frågekonstruktionen i ISSP:s undersökning rymmer också ett mått på hur stor acceptansen för demonstrationer är bland den del av allmänheten som själv aldrig har demonstrerat. Vi kan här konstatera att andelen av befolkningen som själv inte har demonstrerat, men som skulle kunna tänka sig att göra det, är högst i Norge (44 procent) och Sverige (43 procent) och i allmänhet lägst i östeuropeiska länder. I jämförelse med många andra europeiska länder tycks det alltså bland den svenska allmänheten finnas en stor acceptans för demonstrationer. Som vi senare ska se, när vi diskuterar våra egna resultat från SOM-undersökningen 2025, har denna andel ökat något sedan ISSP:s undersökning 2014.

I vår översikt över mer långsiktiga tendenser i det svenska demonstrationsdeltagandet har vi kunnat se att andelen som någon gång har demonstrerat har ökat stadigt sedan 1968 samt att denna ökning främst skett bland kvinnor och högutbildade. Vi har också sett att svenskarnas demonstrerande, både under enskilda år och sett till den ackumulerade demonstrationserfarenheten, ligger på en genomsnittlig europeisk nivå. Samtidigt är andelen som aldrig har demonstrerat men skulle kunna tänka sig det högst i Sverige. Men en aspekt av långsiktiga tendenser i demonstrerandet som vi ännu inte

berört är hur hög andel av svenskarna som demonstrerat under olika enskilda år. Innan vi går in på att närmare diskutera våra resultat från 2025 års SOM-undersökning ska vi kasta mer ljus över den frågan utifrån andra års SOM-undersökningar.

Även om det finns andra enkätundersökningar som löpande undersökt hur många i Sverige som under ett visst år har demonstrerat, är det enbart den nationella SOM-undersökningen som undersökt detta årligen sedan 1999 (med undantag för åren 2002–2006). Detta gör det möjligt att se i vilken utsträckning svenskens demonstrationsdeltagande har varierat under det senaste kvartseket. I figur 3.4 presenteras en tidslinje över detta.

Figur 3.4. Andelen i Sverige som demonstrerat under de senaste 12 månaderna, 1999–2025 (procent).



Kommentar: Frågan löd ”Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?” och delfrågan ”Deltagit i demonstration”. Figuren redogör för andelen som svarat jakande på delfrågan. Mellan 1 519 och 8 261 personer har de aktuella åren svarat på denna fråga. Den stora variationen mellan åren beror på att frågan under vissa år ställts samtidigt i flera editioner av den nationella SOM-undersökningen.

Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 1999–2001 och 2007–2025.

Under det senaste kvartseket har andelen svenskar som deltagit i en demonstration varierat mellan 5 och 8 procent. Då demonstrationer nästan alltid

syftar till att påverka politik och den offentliga debatten kring aktuella frågor, kan vi förvänta oss att demonstrationsdeltagandet varierar mellan olika år alltefter hur olika frågor engagerar befolkningen vid olika tidpunkter. Exempelvis kan vi tänka oss att toppnoteringen 2019 delvis förklaras av de många och stora klimatdemonstrationer som anordnades det året. Samtidigt är de variationer vi ser i demonstrationsdeltagande inte överdrivet stora. En möjlig förklaring till detta är att en hög andel av dem som i Sverige demonstrerar under ett visst år deltar i demonstrationer som arrangeras återkommande varje år. Det gäller i synnerhet prideparader och förstamajdemonstrationer, men även i viss mån 8 mars-demonstrationer. Vi ska senare i denna rapport återkomma till frågan om betydelsen av mer ritualiserade typer av demonstrationer för demonstrationsdeltagandet i Sverige.

Ser vi till hela tidsserien kan vi konstatera att andelen svenskar som demonstrerat under ett visst år tycks ha ökat något. Undantaget är nedgången under åren 2020–2021. Detta förklaras troligen bäst av det förbud mot demonstrationer med många deltagare som var i kraft under covid-pandemin i Sverige och som helt upphävdes i februari 2022.⁹ Vi kan dock notera att det trots förbudet anordnades flera större demonstrationer i Sverige under pandemiåren, exempelvis Black Lives Matter- och antivaccinationsdemonstrationer, samtidigt som små och lagliga demonstrationer hölls av klimataktivister.

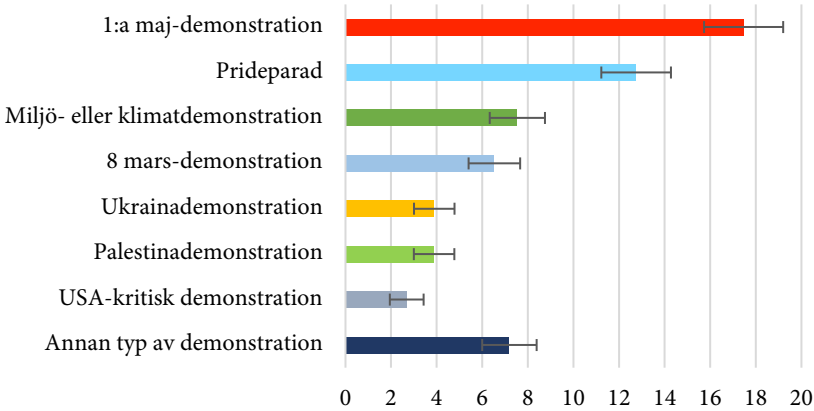
3.3. Svenskarnas tidigare deltagande i olika typer av demonstrationer

Sedan 1968 har man i Sverige alltså frågat om man tidigare deltagit i demonstration – men det har tidigare inte funnits information om vilka typer av demonstrationer som man avsett när man svarat jakande på den frågan. Med demonstrationstyper menar vi här å ena sidan vissa årligen återkommande eller ritualiserade demonstrationer – såsom förstamajdemonstrationer, prideparader och 8 mars-demonstrationer – och å andra sidan demonstrationer som uppmärksammar specifika typer av politiska frågor eller genomförs av specifika rörelser: miljö- eller klimatdemonstrationer, Palestina-demonstrationer, Ukrainademonstrationer och USA-kritiska demonstrationer. Hur pass omfattande deltagandet varit i dessa olika demonstrationstyper kan vi bringa mer klarhet kring utifrån våra frågor i den nationella SOM-undersökningen 2025. I figur 3.5 visas resultaten för dem som på

⁹ Förbudet mot att arrangera allmänna sammankomster med fler än åtta deltagare gällde från mars 2020 och reglerades av SFS 2020:114 samt från år 2021 SFS 2021:8. Förbudet upphävdes med utgången av mars 2022 (SFS 2022:218).

frågan om demonstrationsdeltagande antingen svarade ”Ja, under de senaste månaderna” eller ”Ja, för en längre tid sedan”.

Figur 3.5. Svenskarnas tidigare deltagande i olika typer av demonstrationer (procent).



Kommentar: Felstaplarna i diagrammet visar ett 95 procenta konfidensintervall.

Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 2025. Mellan 1 808 och 1 844 personer har svarat på respektive delfråga.

Den vanligaste demonstrationserfarenheten bland svenskarna är uppenbarligen deltagande i arbetarrörelsens och fackförningsrörelsens förstamajmanifestationer, som 17,5 procent haft erfarenhet av. Därefter följer hbtqi-rörelsens prideparader, som 12,7 procent deltagit i. Dessa är de enda två typer av demonstrationer som fler än vad tionde svensk någon gång deltagit i. Bägge utgör exempel på årligen återkommande demonstrationer som organiseras på en rad orter runt om i landet.

Förstamajdemonstrationer hölls för första gången 1890, på tjugo orter i Sverige, men relativt snabbt spred sig denna protestdag till hela landet och blev central för arbetarrörelsens mobiliseringar för åtta timmars arbetsdag och allmän och lika rösträtt (Thörnqvist, Bergholm & Mellberg 2016). Även sedan dessa krav infriats åren kring 1920 fortsatte första maj att vara viktig på så vis att man denna dag samlade arbetarrörelsens aktivister och sympatisörer för att framföra nya politiska krav (Peterson 2016). Under sent 1960-tal fick förstamajdemonstrationerna ett uppsving. Från 1968 till sent 1990-tal rapporterade medierna under vissa år om förstamajmanifestationer med mellan tjugo och fyrtio tusen deltagare i storstäderna, men därefter har demonstrationerna aldrig varit så stora. Det kan även noteras att inga förstamajdemonstrationer förekom bland de största protesthändelserna i kapitel 2.

Det främsta skälet till att så många har erfarenhet av förstamajdemonstrationer är dock troligen att de varit så geografiskt spridda och att de organiserats årligen i så gott som varje svensk kommun.

Det vi i dag kallar prideparader har hållits varje år i Sverige sedan 1977, då den första Homosexuella frigörelsedagen organiserades i Stockholm. Sedan 1999 kallas den i stället för Stockholm Pride, och sedan mitten av 00-talet har denna prideparad haft mellan trettio och femtio tusen deltagare. Som vi såg i kapitel 2 tycks även de senaste årens prideparader ha varit i den storleksordningen. Till skillnad från förstamajdemonstrationerna, som snabbt spreds över landet, dröjde det fram till 1995 innan prideparader började organiseras återkommande utanför Stockholm – det året arrangerades den första Regnbågsfestivalen (i dag Malmö Pride) i Malmö. Därpå följde några andra städer, men inte förrän vid 2010-talets mitt var antalet årligen arrangerade prideparader runt om i landet fler än femtio (Wennerhag 2025). Även om prideparaderna antagit mer festivalbetonade former än de traditionella förstamajdemonstrationerna, har de på liknande sätt blivit viktiga tillfällen för hbqti-rörelsen att föra fram politiska krav och påverka den politiska opinionen (Peterson, Wahlström & Wennerhag 2018).

Andelen svarande som någon gång deltagit i den tredje typ av årligen återkommande demonstrationer som fanns med i våra frågor, kvinnorörelsens demonstrationer den 8 mars, var något lägre än för första maj och pride: 6,5 procent. I Sverige har kvinnorörelsen ända sedan 1912 tidvis genomfört arrangemang med anledning av den internationella kvinnodagen, men även om demonstrationer har förekommit tycks det oftare ha rört sig om möten. Först med den andra vågens kvinnorörelse under 1970-talet började demonstrationer anordnas med viss regelbundenhet, med start 1972 (Schmitz 2025). I synnerhet från 1990-talet och framåt har 8 mars-demonstrationer varit vanliga. De har arrangerats av såväl Nätstrumporna, Feministiskt Initiativ och Vänsterpartiet som anarkofeministiska grupper (ibid.).

Vad gäller de demonstrationstyper som inte anknyter till årligen återkommande arrangemang utan handlar om specifika sakfrågor, har högst andel av svenskarna deltagit i miljö- och klimatdemonstrationer: 7,5 procent. Under 1970-talet växte sig miljörörelsen stark i Sverige. Demonstrationer och andra typer av protester användes flitigt, och i synnerhet motståndet mot kärnkraften före folkomröstningen 1980 avsatte stora demonstrationer på upp till trettio tusen personer i storstäderna. Sedan 1990-talet har klimatfrågan blivit allt viktigare för miljörörelsen, men inte förrän kring mitten av 2010-talet kom klimatdemonstrationerna, som ofta anordnades samtidigt med FN:s klimattoppmöte i en rad svenska städer, att locka mellan två och fyra tusen deltagare i storstäderna. Greta Thunbergs klimatstrejk utanför riksdagshuset

inför valet 2018 blev dock startskottet för en period av omfattande demonstrationsdeltagande kring klimatfrågan. Under den globala klimatstrejken i september 2019 deltog enligt medierna så många som sextio tusen personer i demonstrationen i Stockholm, samtidigt som stora demonstrationer ägde rum i andra svenska städer (de Moor, Wahlström, Schack, Uba & Wennerhag 2026).

De andra mer sakfrågeorienterade demonstrationer som vi frågade om handlar alla om det som vi i vår tidigare protesthändelseanalys kallade internationella frågor. Engagemanget kring sådana frågor brukar ofta vara beroende av utrikes händelser, och för ett omfattande deltagande krävs vanligen att de får stor uppmärksamhet i det offentliga samtalet och inte enbart blir en angelägenhet för diasporagrupper och solidaritetsaktivister. Under efterkrigstiden har vi i Sverige sett exempel på stora demonstrationer som handlat om sådana frågor, exempelvis mot Vietnamkriget på 1970-talet, för Estlands självständighet från Sovjet 1980 och mot Irakkriget 2003 (Wennerhag & Uba 2025). I SOM-undersökningen valde vi dock att fråga om två mer specifika typer av sådana demonstrationer som förekommit flitigt i senare års medierapportering: protester mot Rysslands invasion av Ukraina och mot Israels attacker mot Gazas palestinska civilbefolkning. Erfarenheten av att delta i någon av dessa båda typer av demonstrationer är bland svenskarna lika stor: 3,9 procent.

Vad gäller deltagande i Ukrainademonstrationer handlar det förmodligen främst om erfarenheter som gjorts sedan 2022, även om det redan innan dess förekom mindre protester mot Rysslands militära interventioner mot Ukraina som inleddes 2014. Erfarenhet av Palestinademonstrationer kan däremot även innefatta deltagande i demonstrationer före Gazakriget, som inleddes 2023. I Sverige har det funnits ett engagemang kring Israels ockupation av Palestina sedan 1970-talet, och det har ofta anordnats demonstrationer kring denna fråga. I synnerhet under 2000-talet har dessa demonstrationer ibland varit stora och enligt Svensk protestdatabas under vissa år mobiliserat mellan fyra och sju tusen deltagare i storstäderna. Våra egna data med protesthändelser antyder dock att de största Palestinademonstrationerna ägt rum under senare tid, exempelvis 2024 i Malmö då elva tusen personer demonstrerade mot Israels medverkan i Eurovision (se kapitel 2).

Den sista ämnesspecifika typen av demonstration som vi frågade om rör även den det som vi kallar internationella frågor: USA-kritiska demonstrationer. Enligt SOM-undersökningen 2025 hade 2,7 procent erfarenhet av att delta i sådana demonstrationer. Vad de som svarat jakande på denna fråga närmare bestämt avsett är lite svårare att utröna. När vi konstruerade dessa frågor i april 2025 såg vi det som möjligt att Trumps återkomst som USA:s

president skulle kunna leda till protester mot landets nya regering under året. Sådana protester har förvisso arrangerats i Sverige, men oftast har de varit mindre. Troligt är därför att merparten av dem som svarat jakande på denna fråga har avsett olika typer av tidigare demonstrationer mot delar av USA:s politik, exempelvis Vietnamkriget eller Irakkriget. Värde av denna fråga ligger snarare i att undersöka dem som svarat att de inte deltagit i någon USA-kritisk demonstration, men skulle kunna tänka sig att göra det. Om detta ska vi diskutera mer senare i denna rapport.

Utöver att fråga om deltagande i någon av de sju ovanstående typerna om demonstrationer, frågade vi i enkäten också om man hade deltagit i någon annan typ av demonstration. Genom en sådan fråga kan vi få en indikation på om vi missat någon viktig demonstrationserfarenhet bland svenskarna när vi valde ut sju typer av demonstrationer, samtidigt som vi får en uppfattning om hur hög andel som har erfarenhet av andra typer av demonstrationer än de sju specificerade. Det faktum att 7,2 procent svarade jakande på frågan antyder att vi inte har missat någon typ av demonstration som kommer upp i den nivå av tidigare deltagande som gäller för prideparader, förstamaj- och miljödemonstrationer. Som vi snart ska se i vår analys av den sociala och politiska sammansättningen av den grupp som deltagit i andra typer av demonstrationer än de sju namngivna, tycks gruppen i fråga också för brokig för att det ska kunna dölja sig en eller ett fåtal specifika demonstrationstyper bakom dessa andra demonstrationserfarenheter.

De ovanstående uppgifterna kring huruvida man någon gång deltagit i olika typer av demonstrationer bör även sättas i samband med hur länge de olika typerna av demonstrationer har organiserats i Sverige. Exempelvis har förstamajdemonstrationer genomförts i över hundra år i hela landet, medan prideparader fick stor geografisk spridning först under 00-talet. Ser vi i stället till mer sakfrågeorienterade demonstrationer har svenskarna demonstrerat om miljöfrågor sedan 1970-talet, medan Ukrainademonstrationer genomfördes först på 2010-talet. Dessa skillnader påverkar naturligtvis sannolikheten för att man någon gång har deltagit i dessa olika typer av demonstrationer och är relevanta att beakta, men vi är här främst ute efter att ge en bild av vilka typer av demonstrationer som svenskarna främst har deltagit i.

När det gäller demonstrationserfarenheter har vi hittills endast diskuterat den andel av svenskarna som tidigare deltagit i någon av sju olika typer av demonstrationer. Innan vi går vidare med att redovisa våra resultat kring vilka typer av demonstrationer som svenskarna främst deltagit i under 2024–2025, ska vi fördjupa vår analys för att se om vissa sociala och politiska grupper mobiliserats mer än andra till respektive typ av demonstration. En

sådan analys kan också kasta visst ljus över huruvida de uppgivna demonstrationserfarenheterna har gjorts under senare år eller längre tillbaka i tiden.

I Tabell 3.1 visas hur hög andel av olika sociala grupper som någon gång deltagit i någon av de sju olika typerna av demonstrationer eller i någon annan typ av demonstration. I kolumnen längst till höger visas också den sammantagna andelen av alla som deltagit i någon demonstration över huvud taget. Denna variabel har vi genererat genom att slå samman deltagandet i alla de övriga demonstrationstyperna. Den sammanslagna variabeln kan därmed tjäna som en referenspunkt när vi undersöker om vissa sociala gruppers erfarenhet av att delta i specifika demonstrationstyper skiljer sig från samma gruppers samlade demonstrationserfarenheter.

Noteras bör att vi i dessa tabeller endast redovisar siffror för demonstrationserfarenheter inom specifika grupper. Att siffrorna är högre för en viss grupp innebär sällan att denna grupp utgör en majoritet bland dem som har demonstrationserfarenheter, eftersom dess relativa storlek i förhållande till dem som den jämförs med skiljer sig mycket åt mellan sociala kategorier. Exempelvis är förvisso antalet kvinnor och män i Sverige ungefär lika stort, men endast en femtedel av befolkningen är utlandsfödd eller bor i någon av de tre storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö.

I det tidigare avsnittet om mer långsiktiga tendenser i svenskarnas demonstrerande konstaterades att kvinnors demonstrationserfarenheter stadigt har ökat sedan 1968. Från att tidigare ha varit något som män ägnade sig åt i större utsträckning ser vi i dag att demonstrerande är vanligare bland kvinnor. Enligt våra resultat från SOM-undersökningen 2025 hade 36 procent av kvinnorna någon gång demonstrerat, medan motsvarande tal för männen var 25 procent. Detta mönster går igen bland de olika typer av demonstrationer som vi har undersökt. Som framgår av Tabell 3.1. har gruppen kvinnor mycket större erfarenheter än män av att delta i prideparader och 8 marsdemonstrationer. För de övriga demonstrationstyperna är skillnaderna inte statistiskt signifikanta. För de demonstrationstyper som få procent har erfarenhet av kan resultatet tolkas som en statistisk effekt av det relativt låga antalet respondenter, men för övriga demonstrationstyper bör det tolkas så att skillnaderna mellan män och kvinnor är relativt små.

Tabell 3.1. Erfarenheten av att någon gång ha deltagit i olika typer av demonstrationer för olika sociala grupper (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk	Annan typ	Någon typ av demonstration
Kön	Kvinna	19,5	18,0	9,5	8,2	4,1	4,3	2,3	7,3	36,1
	Man	15,1	6,8	3,2	6,8	3,6	3,5	3,2	7,1	25,4
Ålder	16–29 år	5,3	17,5	3,5	7,0	5,7	0,9	0,9	5,7	26,6
	30–49 år	17,3	17,9	8,2	7,9	4,4	4,1	3,7	9,1	32,1
	50–64 år	17,7	13,7	6,7	7,4	3,8	4,2	3,0	8,1	32,5
	65 år eller äldre	22,1	5,3	6,0	7,5	2,7	4,6	2,2	5,3	30,9
Stad-land	Ren landsbygd	14,7	8,0	5,8	6,7	1,4	1,8	2,2	4,5	26,0
	Mindre tätort	15,9	5,5	3,5	3,7	2,0	3,2	1,4	5,2	23,6
	Stad eller större tätort	17,6	13,7	6,0	6,9	3,8	3,1	2,0	6,4	31,1
	Storstad	20,7	20,7	11,3	13,6	7,5	8,1	6,0	13,5	42,6
Uppväxtland	Sverige	17,8	12,1	5,6	6,5	3,0	3,3	2,6	6,4	30,5
	Utomlands	13,0	15,5	10,7	15,0	9,8	7,6	2,9	13,9	34,8
Högskole-studier	Nej	16,0	9,6	4,6	4,2	2,8	2,3	1,3	4,3	26,1
	Ja	19,3	16,7	8,9	11,4	5,2	5,7	4,3	10,5	37,7
Medlem fackförbund	LO-förbund	22,3	10,9	7,1	5,7	4,9	3,4	1,5	4,2	30,2
	TCO-förbund	22,4	19,3	8,7	7,0	4,7	3,0	2,7	8,1	41,8
	Saco-förbund	24,7	20,1	9,7	14,7	5,4	7,0	6,2	13,3	41,7
	Ej medlem	12,4	8,8	4,5	6,2	2,7	3,4	1,6	6,0	24,7
Totalt	Procent	17,5	12,7	6,5	7,5	3,9	3,9	2,7	7,2	31,1
	Antal	322	234	120	138	71	71	49	130	547

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen visar den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna” eller ”Ja, för en längre tid sedan”. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 161 (uppvuxen utomlands). Grupper med färre än 40 har av statistiska skäl uteslutits ur analysen, vilket för denna tabell gäller kön (annat kön = 7) och fackförbund (annat fackförbund = 37). Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Skillnaderna mellan åldersgrupper är endast statistiskt signifikanta för förstamajdemonstrationer och prideparader. För dessa båda är dessutom åldersstrukturen omvänd, då erfarenhet av att demonstrera på första maj är större bland de äldre medan tidigare deltagande i prideparader är vanligare bland de yngre. Tidigare forskning utifrån SOM-undersökningarnas data har visat att yngre människor i större utsträckning deltar i demonstrationer än äldre om vi ser till huruvida man har demonstrerat under det senaste året (Wennerhag 2017). Här tittar vi i stället på individers samlade erfarenhet av att delta i demonstrationer. Det kan röra sig om personer som i dag är äldre och inte har demonstrerat på länge, men som deltog flitigt i demonstrationer i sin ungdom eller som medelålders. Om det dessutom är så att en viss typ av demonstration mobiliserade fler människor när man var ung än den gör i dag, blir den samlade erfarenheten större inom gruppen äldre. Utifrån en sådan tolkning framstår åldersstrukturen för förstamajdemonstrationerna som rimlig, då vi vet att dessa ofta var större mellan 1970- och 1990-talet än de är i dag. Samtidigt kan den naturligtvis bero på andra saker, exempelvis att människor oavsett ålder fortsätter att gå i denna typ av årligen återkommande demonstrationer när de en gång börjat göra det. Men även om förstamajerfarenheterna inte är lika utbredda inom den yngsta åldersgruppen, 16–29 år, handlar det ändå om 5,3 procent. Detta pekar på att denna demonstrationstyp fortfarande mobiliserar yngre personer trots att förstamajdemonstrationerna under senare årtionden varit mindre än tidigare.

Åldersstrukturen för prideparaderna bör tolkas på ett annat sätt. Som vi tidigare konstaterat inleddes den breda geografiska spridningen av pride först på 2010-talet. Att prideparader i dag inte bara organiseras i storstäderna, utan även i medelstora och mindre städer, har naturligtvis gjort det lättare för fler personer att delta i dem. Att erfarenheten av prideparader är lägre bland de medelålders och äldre borde i ett sådant sammanhang kunna tolkas som en kombinerad effekt av att pride i större utsträckning mobiliserar yngre personer och att paraderna relativt nyligen börjat anordnas på ett flertal orter. När de som är äldre i dag var unga fanns det alltså mycket sällan en lokal prideparad att gå med i. Frågan om att unga personer i större utsträckning än äldre går med i prideparader ska vi återkomma till när vi senare diskuterar den svenska befolkningens demonstrationsdeltagande under de senaste tolv månaderna.

Huruvida man bor i stad eller på landsbygd påverkar tydligt erfarenheten av nästan alla typer av demonstrationer. Som framgår av Tabell 3.1 har de som bor i storstäder i allmänhet störst erfarenhet av att demonstrera. Att bo i storstad innebär här att man bor i Stockholms, Göteborgs eller Malmö kommun. Ser vi till andelen som deltagit i någon sorts demonstration är den

hela 42,6 bland dem som bor i någon av de tre storstäderna, men endast 23,6 bland dem som bor i mindre tätorter. Detta återspeglar troligen främst det faktum att utbudet av demonstrationer är mycket större i storstäderna än på mindre orter. Ett undantag från detta övergripande mönster är förstamajdemonstrationerna. Här är de relativt små skillnaderna inte statistiskt signifikanta. Detta är troligen en effekt av att arbetarrörelsens demonstrationer den första maj under lång tid har arrangerats i landets alla kommuner och på ett flertal småorter, vilket möjliggjort deltagande i hela landet. När vi senare presenterar deltagandet under de senaste tolv månaderna ska vi dock se att detta mönster har ändrats.

Tidigare forskning utifrån SOM-data har visat att andelen som demonstrerat under det senaste året är högre bland dem som vuxit upp utomlands än bland dem som vuxit upp i Sverige (Wennerhag 2017). För många typer av demonstrationer tycks detta också gälla den svenska befolkningens samlade demonstrationserfarenheter. Erfarenheter av 8 mars, miljö-, Palestina- och Ukrainademonstrationer är större bland dem som vuxit upp i andra länder än Sverige än bland dem som vuxit upp i Sverige. Detta resultat är dock svårtolkat, eftersom vi här undersöker samlade demonstrationserfarenheter. Å ena sidan skulle det kunna röra sig om människor som fått asyl i Sverige som politiska flyktingar och som redan i hemlandet deltog i demonstrationer. Å andra sidan skulle det kunna röra sig om specifika grupper av migranter som i Sverige engagerar sig i frågor av speciellt intresse för dem, exempelvis förhållanden i hemlandet eller den region i världen man växte upp i. Den senare tolkningen är nog rimlig för Palestinademonstrationer, och kanske även i viss utsträckning för Ukrainademonstrationer.

Som vi tidigare nämnt visar internationell och svensk forskning om protestdeltagande att högutbildade och personer med tjänstemannayrken har en större benägenhet att demonstrera än andra (Van Aelst & Walgrave 2001; Dalton 2017; Wennerhag & Hylmö 2022). Dessa mönster märks även för de olika typer av demonstrationer vi har undersökt. Hela 37,3 procent av dem med högskoleutbildning har någon form av demonstrationserfarenheter, medan motsvarande siffra för dem utan högskoleutbildning är 26,1 procent. Ser vi till de olika demonstrationstyperna har mer än dubbelt så många av de högutbildade (jämfört med ej högutbildade) erfarenhet av att delta i USA-kritiska, Ukraina- och miljö- eller klimatdemonstrationer. Det finns dock ingen statistisk skillnad mellan grupperna bland dem som deltagit i förstamajdemonstrationer. Eftersom fackförbunden i Sverige är organiserade i centralorganisationer för arbetaryrken, tjänstemannayrken och högre tjänstemannayrken (LO, TCO och Saco) kan vi genom att jämföra dessa grupper undersöka om yrkesklass påverkar demonstrationsbenägenheten.

Som framgår av Tabell 3.1 är erfarenheten av att ha deltagit i någon sorts demonstration större bland dem med tjänstemannayrken (TCO och Saco) än bland arbetare (LO). Störst skillnader mellan olika löntagargrupperns demonstrationserfarenheter märks bland dem som deltagit i USA-kritiska och miljö- eller klimatdemonstrationer, därefter bland dem som någon gång deltagit i en prideparad. Skillnaderna är minst bland dem som har erfarenhet av förstamajdemonstrationer.

Sammantaget framträder i vår analys av vilka olika sociala grupper som har störst erfarenhet av olika typer av demonstrationer mönster som gäller alla eller de flesta typerna av demonstrationer, om än i olika utsträckning. De sociala grupper som har störst erfarenhet av att demonstrera är kvinnor, storstadsbor, utlandsfödda, högutbildade och personer med högre tjänstemannayrken. Den typ av demonstration som avviker mest från dessa mönster är första maj, där skillnaderna mellan stad och land, mellan hög- och lågutbildade och mellan arbetare och tjänstemän är små eller obefintliga.

Efter denna utredning av demonstrationserfarenheter bland olika sociala grupper övergår vi nu till sambanden mellan demonstrationsdeltagande och politiska åsikter. I vår tidigare diskussion om långsiktiga tendenser i svenskarnas demonstrerande uppmärksammade vi att allt fler politiska grupper sedan 1960-talet kommit att använda demonstrationer för att föra fram sina åsikter och påverka samhällsdebatten. Samtidigt visar tidigare forskning från Sverige och andra länder att vänsterorienterade personer fortfarande är mer benägna att demonstrera ett visst år än de som anser sig stå till höger (Wennerhag 2017; Torcal, Rodon & Hierro 2016). Hur ser det då ut om vi analyserar betydelsen av politisk grupptillhörighet för svenskarnas samlade demonstrationserfarenheter och för olika typer av demonstrationer?

Som framgår av Tabell 3.2 är samtliga skillnader mellan politiska grupper statistiskt signifikanta, vilket inte var fallet i den tidigare tabellen om sociala gruppskillnader. I linje med tidigare forskning är de svenskar som identifierar sig som vänster de som i störst utsträckning har demonstrerat. Hela 53,1 procent inom denna grupp har någon gång demonstrerat, medan motsvarande siffra för dem som identifierar sig som höger är 16,1 procent. Ser vi till de olika typerna av demonstrationer är denna skillnad ännu större när det gäller erfarenheter av Palestina-, 8 mars-, förstamaj- och miljö- eller klimatdemonstrationer. Skillnaden är däremot mindre när det gäller tidigare deltagande i Ukrainademonstrationer.

Att vi ser dessa skillnader beror naturligtvis på att en del av dessa typer av demonstrationer antingen syftar till att mobilisera människor med vänsteråsikter – i synnerhet första maj – eller har en mer eller mindre tydlig vänsterpolitisk inriktning genom de krav och den kritik som framförs. Samtidigt har

några av de rörelser som står bakom dessa demonstrationer tidvis försökt att mobilisera för sina krav bland en bredare allmänhet oavsett människors ideologiska orientering. Det gäller särskilt hbtqi- och miljörörelsen. Detta skulle också kunna vara ett skäl till att skillnaderna mellan vänster- och högerorienterade är något mindre bland dem som deltagit i prideparader. Värt att notera är dock att de som identifierar sig som vänster också varit mest benägna att delta i Ukrainademonstrationerna – en typ av demonstrationer där ledande företrädare för borgerliga partier ofta deltagit.

Tabell 3.2. Erfarenheten av att någon gång ha deltagit i olika typer av demonstrationer för olika politiska grupper (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk	Annan typ	Någon typ av demonstration
Vänster- höger själv- placering	Vänster	35,8	22,3	13,8	16,3	8,6	6,0	6,1	12,6	53,1
	Varken eller	10,1	9,7	3,9	4,6	2,4	3,3	0,9	3,8	23,6
	Höger	5,6	6,3	1,7	1,9	0,7	2,6	0,9	4,3	16,1
Bäst parti	Vänsterpartiet	52,5	35,0	24,2	28,8	26,1	12,6	15,8	25,4	69,6
	Miljöpartiet	25,7	29,5	17,1	30,5	3,9	6,7	9,6	15,5	62,7
	Socialdemokraterna	27,6	14,0	7,8	7,8	3,6	3,2	1,6	6,5	40,1
	Centerpartiet	3,8	10,8	5,9	8,8	2,0	4,0	2,0	7,9	26,5
	Liberalerna	5,6	13,0	0,0	0,0	0,0	3,7	0,0	3,8	18,9
	Moderaterna	6,0	7,6	3,0	2,4	0,8	3,8	1,4	3,0	16,5
	Kristdemokraterna	9,4	3,8	1,9	0,0	0,0	2,0	0,0	3,8	16,0
	Sverigedemokraterna	8,4	5,2	1,2	0,4	1,2	1,2	0,4	3,2	16,6
Samtliga	Procent	17,5	12,7	6,5	7,5	3,9	3,9	2,7	7,2	31,1
	Antal	322	234	120	138	71	71	49	130	547

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna” eller ”Ja, för en längre tid sedan”. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 50 (Kristdemokraterna som bäst parti). Gruppen ”Annat parti” (N=52) har uteslutits ur analysen. Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Ett annat sätt att undersöka sambandet mellan politisk orientering och demonstrationserfarenhet är att se till betydelsen av partisympatier. Här bör vi dock betänka att människors vänster–höger-orientering troligen är stabila i tiden än deras sympatier med ett visst parti. I den nationella SOM-undersökningen ställs frågan vilket parti man tycker bäst om i dag. Detta mått fångar därmed personer som varit ett parti troget vid alla val såväl som dem som rört sig mellan olika partier. Även om den senare kategorin har blivit vanligare bland väljarna, består den av personer som rör sig mellan relativt närliggande partier.

De som anser att Vänsterpartiet är det bästa partiet har den största demonstrationserfarenheten, tätt följda av Miljöpartiets sympatisörer. Mer än två tredjedelar av Vänsterpartiets sympatisörer (69,6 procent) har någon gång demonstrerat. Den demonstrationstyp som flest har erfarenhet av inom denna grupp är första maj (52,5 procent). Detta är även den typ av demonstration som flest sympatisörer av Socialdemokraterna har erfarenhet av (27,6 procent). Bland MP-sympatisörerna har i stället flest deltagit i miljö- eller klimatdemonstrationer (30,5 procent). För de flesta typerna av demonstrationer är tidigare erfarenheter mycket vanligare bland dem som sympatiserar med något av dessa tre partier. I synnerhet gäller det Palestinademonstrationer, som mer än var fjärde V-sympatisör har erfarenhet av, medan få eller ingen av dem som sympatiserar med borgerliga partier har motsvarande erfarenhet. Samtidigt finns det vissa typer av demonstrationer som de borgerliga partiernas sympatisörer har relativt stor erfarenhet av. Detta gäller i synnerhet prideparader och Ukrainademonstrationer. En relativt hög andel av Centerns sympatisörer har dessutom någon gång deltagit i en miljö- eller klimatdemonstration. I allmänhet har de som sympatiserar med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna minst demonstrationserfarenheter.

Ett tydligt resultat av vår analys är alltså att personer som är mer vänsterorienterade och som sympatiserar med socialistiska eller gröna partier fortfarande är mer benägna att demonstrera än personer med annan ideologisk orientering eller andra partisympatier. Samtidigt finns det demonstrationstyper som delvis bryter mot det mönstret, i synnerhet Ukrainademonstrationer och prideparader.

3.4. Svenskarnas deltagande i olika typer av demonstrationer under 2025

I vår tidigare analys av protesthändelser i Sverige 2022–2025 kunde vi identifiera vilka frågor som flest protester uppmärksammat och vilka rörelser som främst låg bakom de protester som det rapporterades om i medierna. Men att det rapporterats mycket om en viss typ av protester behöver inte betyda att

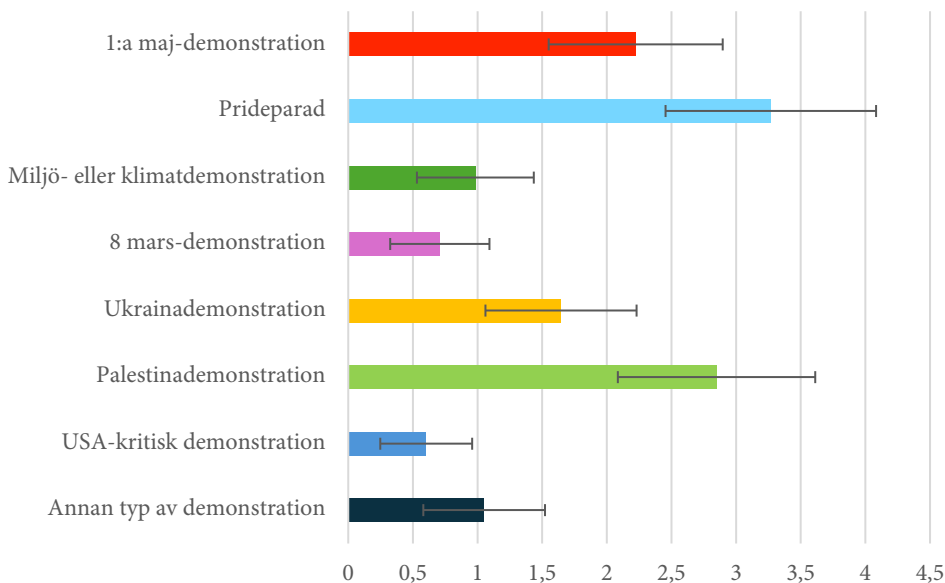
många personer deltagit. Som vi tidigare konstaterat tenderar medierna att rapportera om stora, spektakulära och våldsamma protester, och bland dessa är det ju främst de stora demonstrationerna som är förknippade med större deltagande. Genom att nu övergå till att redovisa våra resultat för vilka typer av demonstrationer som flest svenskar har deltagit i under de senaste tolv månaderna kan vi förhoppningsvis kasta mer ljus över vilka frågor och rörelser som både lyckats mobilisera många deltagare och få stor uppmärksamhet i medierna – och vilka som mobiliserat många men ändå inte uppmärksammats i medierna. Eftersom den nationella SOM-undersökningen genomfördes under september till december, kan vi anta att de flesta som svarade på denna fråga främst avsåg demonstrationer som de deltog i tidigare under 2025. Beroende på när de svarade på enkäten, kan vi förvisso tänka oss att några även avsåg demonstrationer som de deltog i under hösten 2024. Samtidigt vet vi, om vi ser till data över protesthändelser (se Figur 2.1), att färre protester äger rum i Sverige under oktober–december än under årets varmare månader. För enkelhetens skull kommer vi därför att hänföra detta demonstrationsdeltagande till 2025.

I Figur 3.6 framgår att den typ av demonstration som flest deltog i under 2025 var prideparader (3,3 procent), följt av Palestinademonstrationer (2,8 procent), förstamajdemonstrationer (2,2 procent) och Ukrainademonstrationer (1,6 procent).¹⁰ Däremot deltog bara 1 procent i miljö- eller klimatdemonstrationer och en ännu lägre andel i 8 mars- och USA-kritiska demonstrationer.

När det gäller de rörelser vilkas protester främst uppmärksammades i etablerade dagstidningar kan vi se ett relativt omfattande deltagande på befolkningsnivå i vissa av rörelsernas demonstrationer. I synnerhet gäller det Palestinarörelsen, vars protester både fick mycket uppmärksamhet i medierna och hade relativt många deltagare. Att en relativt hög andel deltog i dessa protester under 2025, trots att deras synlighet i medierna minskat, talar ytterligare för vår spekulation om att Palestinademonstrationerna drabbades

¹⁰ Det bör dock noteras att konfidensintervallen för dessa siffror är relativt stora (se Figur 3.6). Detta innebär att värdet för befolkningen i stort till 95 procents sannolikhet ligger inom de intervall som visas i diagrammet. I de fall där konfidensintervallen för olika demonstrationstyper överlappar kan därmed de skillnader vi ser vara ett resultat av slumpen. I de fall konfidensintervallen inte överlappar är det däremot statistiskt signifikant att deltagandet i de olika typerna av demonstrationer varit högre eller lägre. Exempelvis är andelen som deltagit i prideparader med 95 procents säkerhet högre än andelen som deltagit i Ukrainademonstrationer, miljö- eller klimatdemonstrationer, 8 marsdemonstrationer, USA-kritiska demonstrationer och andra typer av demonstrationer, men det går inte att med samma säkerhet hävda att denna andel är högre än den andel som deltagit i förstamaj- eller Palestinademonstrationer.

Figur 3.6. Svenskarnas deltagande i olika typer av demonstrationer 2025 (procent).



Kommentar: Felstaplarna i diagrammet visar ett 95 procents konfidensintervall.

Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 2025. Mellan 1 808 och 1 844 personer har svarat på respektive delfråga.

negativt av avtagande mediala uppmärksamhetseffekter (se kapitel 2). Däremot var miljörörelsens protester bland de mest uppmärksammade, samtidigt som en lägre andel deltog i en miljö- eller klimatdemonstration. Omvänt uppmärksammades hbtqi-rörelsens protester mycket sällan i medierapporteringen, samtidigt som pride är den demonstrationstyp som flest deltog i under 2025. Det senare har dock sannolikt att göra med att protesthändelseanalysen räknar antalet händelser snarare än antalet deltagare och att prideparaderna i regel bara arrangeras en gång per år och stad.

För två av demonstrationstyperna – första maj och pride – kan vi jämföra andelen svenskar som deltog i dem med situationen under två tidigare år. Som tidigare nämnts ställdes samma typ av fråga i den nationella SOM-undersökningen 2011 och 2016 för just dessa typer av demonstrationer. År 2011 angav 3,2 procent att de hade deltagit i en förstamajdemonstration, medan 1,5 procent svarade att de hade gått med i en prideparad (Wennerhag 2012). År 2016 hade 3,8 procent demonstrerat på första maj och 3,4 procent deltagit i pride (Wennerhag 2017). Andelen personer som deltog i en prideparad 2025 var ungefär densamma som 2016, medan andelen som svarade

att de deltagit i ett förstamajtåg sjunkit kraftigt. Det är alltså tydligt att allt fler svenskar deltar i Pride, samtidigt som deltagandet i förstamajdemonstrationer har minskat sedan 2011 och 2016. En trolig förklaring till det ökande deltagandet i prideparader är att dessa under 2010-talet kommit att arrangeras på allt fler orter i landet, samtidigt som antalet förstamajtåg sannolikt fortsatt att minska. Det kan dock finnas andra förklaringar till nedgången i andelen som deltagit i ett förstamajtåg. Några av de år då förstamajdemonstrationerna var som störst mellan 1970- och 1990-talet var år då arbetarrörelsens partier var opposition, och så var även fallet 2011 då detta undersöktes i SOM-undersökningen. Detta mönster tycks inte gälla för 2025. Det bör samtidigt påpekas att dessa två typer av årligen återkommande demonstrationer hör till de tre som flest svenskar deltog i under 2025.

För ytterligare en av demonstrationstyperna finns en relativt likvärdig fråga att jämföra med, från den nationella SOM-undersökningen 2023, som gällde huruvida man hade deltagit i en klimastrejk eller klimatdemonstration (Wahlström, Wennerhag & Uba 2024). Detta hade 1,2 procent gjort under det aktuella året. Stora klimatdemonstrationer mobiliserade många svenskar under 2019, men dessa protester tycks inte locka lika många deltagare efter pandemin. Detta hänger också samman med det strategiska skifte inom klimatrörelsen – i riktning mot mindre och mer spektakulära aktioner – som vi noterade i vår analys av protesthändelsedata.

Frågan är nu om vi kan se samma mönster i vilka sociala och politiska grupper som demonstrerade under 2025 som i vår analys av svenskarnas tidigare demonstrationserfarenheter. Till att börja med ska sägas att det för denna fråga kan noteras mycket få statistiskt signifikanta skillnader mellan grupper, vilket till största delen bör förklaras med att relativt få respondenter svarade jakande på frågan om demonstrationsdeltagande under de senaste tolv månaderna. Vi kommer därför att främst diskutera de skillnader mellan sociala grupper som är statistiskt signifikanta, även om vi i tabellen redovisar samtliga siffror.

Liksom i fråga om många andra former av politiskt deltagande skiljer sig svenskarnas demonstrationsdeltagande åt vad gäller kön och ålder. Fler kvinnor än män svarar att de har deltagit i någon typ av demonstration under det senaste året. Totalt sett har 8,5 procent av svenskarna demonstrerat. Bland kvinnorna är andelen 10,4 procent, bland männen 6,3 procent. Deltagande i prideparader är mer än dubbelt så vanligt bland kvinnor som bland män. Det är också bland yngre personer det är vanligare att delta i pride. Ungdomars deltagande är dock störst i Palestinademonstrationerna. Fler än var tjugonde svensk (5,3 procent) i åldersgruppen 16–29 år har under de senaste tolv månaderna deltagit i en sådan demonstration.

Ser vi till var demonstrationsdeltagarna bor, finns det stora skillnader mellan stad och land i svenskarnas demonstrerande under 2025. 16,1 procent av dem som bor i någon av de tre storstäderna deltog i någon typ av demonstration under året, medan motsvarande andel för dem som bor i andra städer eller mindre orter var hälften eller ännu lägre. Minst skillnad i demonstrerande mellan storstäderna och andra städer eller större tätorter ser vi bland pride-deltagarna. Störst skillnad ser vi bland dem som under det senaste året deltog i USA-kritiska eller andra typer av demonstrationer. Vi kan här även notera att deltagandet i förstamajdemonstrationer under 2025 var mycket högre i storstäderna. I vår tidigare diskussion om svenskarnas samlade demonstrationserfarenheter såg vi att de var ungefär lika stora i stad och land för dem som någon gång demonstrerat på första maj. Trots att förstamajdemonstrationer arrangeras i hela landet tycks alltså det årliga deltagandet utanför storstäderna ha minskat.

Liksom i analysen av tidigare demonstrationserfarenheter ser vi även här att de svenskar som vuxit upp utomlands är mer benägna att demonstrera än de som vuxit upp i Sverige. 14,3 procent av dem som vuxit upp utomlands deltog i någon typ av demonstration under 2025, medan motsvarande siffra bland dem som vuxit upp i Sverige var 7,7 procent. För de flesta typer av demonstrationer är dessa skillnader dock inte statistiskt signifikanta. De enda typerna av demonstrationer där skillnaden mellan inrikes och utrikes uppvuxna är statistiskt signifikant är Palestina- och miljö- eller klimatdemonstrationer. I båda fallen är människor som vuxit upp utomlands mer benägna att delta. Skillnaden är allra störst bland dem som deltagit i miljö- eller klimatdemonstrationer.

Liksom i analysen av tidigare demonstrationserfarenheter ser vi att andelen som deltagit i någon typ av demonstration under 2025 är högre bland de svenskar som har studerat på högskola eller är medlemmar i tjänstemannaförbund. Värt att notera är att deltagande i förstamajdemonstrationer under det senaste året var mer än dubbelt så vanligt både bland högskoleutbildade och bland medlemmar av Saco-förbund än bland LO-medlemmar. Traditionellt sett har LO:s och Socialdemokraternas demonstrationståg på första maj varit flest och störst över hela landet, även om det under senare årtionden blivit vanligt att Vänsterpartiets tåg på första maj är större åtminstone i storstäderna. Även om vi inte vet vilka av dessa tåg som förstamajdemonstranterna gick i, kan konstateras att arbetardeltagandet var lägre än tjänstemannadeltagandet i demonstrationerna den första maj 2025.

Tabell 3.3. Deltagande i olika typer av demonstrationer 2025 för olika sociala grupper (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk	Annan typ	Någon typ av demonstration
Kön	Kvinna	2,4	4,3	0,8	1,1	3,6	2,0	0,2	1,0	10,4
	Man	2,1	2,0	0,6	0,8	2,0	1,3	1,1	1,1	6,3
Ålder	16–29 år	1,3	4,4	0,4	1,3	5,3	0,0	0,4	1,3	10,4
	30–49 år	2,4	4,6	1,3	0,6	3,9	1,5	0,6	1,3	9,0
	50–64 år	2,9	3,8	0,4	1,3	1,9	1,5	0,6	0,6	8,7
	65–85 år	1,9	1,2	0,5	1,0	1,7	2,6	0,7	1,1	7,1
Stad–land	Ren landsbygd	2,7	2,2	0,0	0,4	1,4	0,9	0,0	0,5	6,0
	Mindre tätort	0,3	1,2	0,3	0,3	1,4	1,2	0,3	0,3	3,3
	Stad eller större tätort	1,9	3,5	0,6	0,9	2,5	1,5	0,4	0,8	8,2
	Storstad	5,1	5,7	1,8	2,4	6,3	3,3	1,8	3,1	16,1
Uppväxtland	Sverige	2,2	3,2	0,5	0,8	2,4	1,7	0,6	0,9	7,7
	Utomlands	2,3	4,6	1,7	3,5	5,7	1,8	1,2	2,3	14,3
Högskolestudier	Nej	1,4	2,5	0,4	0,7	1,8	0,7	0,4	0,8	5,9
	Ja	3,4	4,3	1,1	1,4	4,2	2,8	0,9	1,4	11,7
Medlem fackförbund	LO-förbund	2,6	2,6	0,4	1,1	3,0	1,9	0,0	0,8	8,2
	TCO-förbund	2,3	4,0	0,7	1,3	4,4	1,7	0,7	1,4	10,2
	Saco-förbund	6,2	5,0	1,9	0,8	4,7	1,9	0,8	1,2	12,3
	Ej medlem	0,9	2,7	0,3	0,8	1,7	1,2	0,3	0,9	6,3
Samtliga	Procent	2,2	3,3	0,7	1,0	2,8	1,6	0,6	1,1	8,5
	Antal	41	60	13	18	52	30	11	19	149

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna”. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 161 (uppvuxen utomlands). Grupper med färre än 40 har av statistiska skäl uteslutits ur analysen, vilket för denna tabell gäller kön (annat kön = 7) och fackförbund (annat fackförbund = 37). Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Tidigare forskning om politiskt deltagande i olika former har visat att sociala grupper som är resursstarka eller utgör majoritetsgrupper i samhället ofta i större utsträckning deltar i det slags aktiviteter som på olika sätt påverkar politiska beslut och samhällsdebatt (Schlozman, Brady & Verba 2018). Man har kunnat se att såväl valdeltagande och engagemang i politiska partier som donation av pengar till civilsamhällesorganisationer är vanligare bland dem som har högre inkomst, högre utbildning och är äldre. Vissa forskare har benämnt detta fenomen ”politisk ojämlikhet” (Dalton 2017). Demokratins själva grundidé är att alla berörda ska ha möjlighet att påverka beslut om gemensamma samhällseliga angelägenheter – oavsett förmågor, resurser och social maktposition. Om i stället politik och samhällsdebatt främst formas av redan resursstarka och relativt maktstarka sociala grupper finns det en risk för att det är sådana gruppers intressen och krav som i större utsträckning drivs igenom i politiken. Deltagande i protester har ibland betraktats som en folklig motvikt mot andra former av politiskt deltagande, men även här har forskningen visat att deltagandet i exempelvis demonstrationer är socialt stratifierat, om än inte i lika stor utsträckning som andra typer av politiskt engagemang och deltagande (Schlozman, Brady & Verba 2018).

I förhållande till den tidigare forskningen om politisk ojämlikhet ger vår egen analys av hur demonstrationsdeltagande påverkas av tillhörighet till olika sociala grupper rätt blandade resultat. Å ena sidan ser vi att demonstrationsdeltagande är vanligare bland högutbildade och personer med tjänstemannayrken. Å andra sidan ser vi att demonstrationsdeltagande är vanligare bland kvinnor, som länge hade mindre inflytande än män inom politiken. Det är också vanligare bland dem som vuxit upp utomlands – en grupp där valdeltagandet är lägre och där de som inte är medborgare inte har rösträtt i riksdagsvalet (men däremot i kommunalvalet och regionvalet) (Bevelander 2015). Samtidigt varierar dessa skillnader mellan olika typer av demonstrationer.

När det gäller frågan om huruvida svenskarnas politiska orientering och partisympatier påverkade om de demonstrerade under 2025, ser vi samma typ av mönster som när vi analyserade svenskarnas samlade demonstrationserfarenhet. Som framgår i Tabell 3.4 var det bland dem som identifierade sig som vänster mycket vanligare att ha demonstrerat under det senaste året än bland dem som var mitten- eller högerorienterade. 15,5 procent av dem som såg sig som vänster hade demonstrerat under 2025, men bara 6,1 procent av dem som stod till mitten och 4,1 procent av dem som var högerorienterade. De demonstrationstyper som var vanligast bland dem som såg sig som vänster var Palestina- och förstamajdemonstrationer samt pride-

parader. Bland både mitten- och högerorienterade var pride den demonstrationstyp som högst andel deltog i.

Även när det gäller partisympatier ser vi samma mönster för demonstrationsdeltagandet under ett visst år som i den tidigare analysen av den samlade demonstrationserfarenheten. Bland Vänsterpartiets sympatisörer deltog hela 35,7 procent i någon form av demonstration under 2025, följt av sympatisörerna av Miljöpartiet (11,8 procent), Centerpartiet (9,2 procent) och Socialdemokraterna (7,7 procent). Bland Tidöpartiernas sympatisörer är andelen som demonstrerat något lägre, men högst bland KD- och L-sympatisörer.

Ser vi till olika demonstrationstyper kan vi notera ett mycket högt deltagande i Palestina- och förstamajdemonstrationer bland V-sympatisörerna. Nästan var fjärde svensk som sympatiserar med Vänsterpartiet (23,5 procent) deltog under 2025 i en Palestinademonstration. V-sympatisörerna har genomgående högst andel i alla typer av demonstrationer. Eftersom vi här tittar på deltagandet *inom* grupper, oavsett hur stora dessa grupper är i Sverige, behöver V-sympatisörerna inte vara den största gruppen i alla typer av demonstrationer. Väljer vi i stället att analysera de partipolitiska sympatierna bland alla som deltar i en viss typ av demonstration får vi en annan bild. Exempelvis är S-sympatisörer den största gruppen bland pride-deltagarna (32 procent) följt av dem som sympatiserar med V (18 procent) och M (16 procent). Bland förstamajdemonstranter är dock V-sympatisörer den största gruppen (55 procent), följt av S-sympatisörer (40 procent).

Vi har hittills i detta kapitel främst undersökt vilka de personer är som deltar i olika typer av demonstrationer. Innan vi i nästa kapitel övergår till att diskutera svenskarnas syn på demonstrationer ska vi fördjupa vår analys av demonstranternas övriga politiska deltagande. Vi undersöker först i vilken utsträckning deltagarna i en viss typ av demonstration också deltar i demonstrationer om andra frågor, och därefter i vilken utsträckning de som har erfarenhet av andra former av politiskt deltagande också har deltagit i någon av de sju olika typer av demonstrationer som vi analyserat i detta kapitel. Även om det ibland framförs att individer väljer mellan olika former av politiskt deltagande, och förkastar den ena till förmån för den andra, har tidigare forskning påvisat starka samband mellan deltagande i olika typer av politiska aktiviteter. Det är alltså sannolikt att den som redan har erfarenhet av en viss politisk form också ägnar sig åt andra former.

Tabell 3.4. Deltagande i olika typer av demonstrationer 2025 för olika politiska grupper (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk	Annan typ	Någon typ av demonstration
Vänster-höger självplacering	Vänster	5,9	5,6	2,0	2,2	6,9	2,2	1,3	1,4	15,5
	Varken eller	0,6	2,6	0,0	0,7	1,3	1,5	0,0	0,9	6,1
	Höger	0,0	1,7	0,0	0,1	0,3	1,3	0,4	0,9	4,1
Bäst parti	Vänsterpartiet	18,3	8,3	6,7	4,2	23,5	4,2	5,0	5,1	35,7
	Miljöpartiet	1,0	5,7	1,0	2,9	1,9	2,9	0,0	1,9	11,8
	Socialdemokraterna	2,8	3,2	0,7	0,9	2,0	0,9	0,2	0,2	7,7
	Centerpartiet	1,0	3,9	0,0	2,9	2,0	3,0	1,0	3,0	9,2
	Liberalerna	0,0	3,7	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0	5,7
	Moderaterna	0,0	2,4	0,0	0,0	0,3	1,9	0,5	0,3	4,8
	Kristdemokraterna	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0	1,9	6,0
	Sverigedemokraterna	0,0	1,2	0,0	0,0	0,8	0,8	0,4	0,4	2,8
Samtliga	Procent	2,2	3,3	0,7	1,0	2,8	1,6	0,6	1,1	8,5
	Antal	41	60	13	18	52	30	11	19	149

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna”. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 50 (Kristdemokraterna som bäst parti). Gruppen ”Annat parti” (N= 52) har uteslutits ur analysen. Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Det nedsättande uttrycket ”proffsdemonstranter” antyder att vi har att göra med en homogen grupp som dyker upp närhelst en demonstration hålls, oavsett vad den handlar om. En första fråga med tanke på denna fördom är i vilken utsträckning de som har deltagit i någon typ av demonstration under det senaste året också har deltagit i andra typer av demonstrationer, en annan vilka typer av demonstrationer som i större utsträckning mobiliserar dem som deltagit i andra demonstrationstyper.

Ser vi till dem som under 2025 över huvud taget demonstrerade, deltog 71,1 procent endast i en typ av demonstration, 15,4 procent i två demonstrationstyper, 6 procent i tre och 5,4 procent i fyra. De som deltog i fem till åtta typer av demonstrationer under de senaste tolv månaderna utgjorde sammantaget 2,1 procent av de svenskar som demonstrerade under året. Det är alltså uppenbart att de flesta som demonstrerar endast deltar i en typ av demonstration under ett visst år. Samtidigt har en inte obetydlig andel av dem som demonstrerat i en typ av demonstration också deltagit i åtminstone en annan typ av demonstration. Men de utpräglade ”proffsdemonstranterna” tycks vara mycket få.

Analyserar vi i stället i vilken utsträckning grupperna av deltagare i olika typer av demonstrationer sammanfaller kan vi se vissa mönster. I Tabell 3.5 visas hur hög andel av dem som deltog i en viss typ av demonstrationer under 2025 som också deltog i andra typer av demonstrationer. Här kan vi se att detta i högre grad gäller några typer av demonstrationsdeltagare, framför allt Palestinademonstranterna. Inom denna grupp deltog 72,7 procent i USA-kritiska demonstrationer, 69,2 procent i 8 mars-demonstrationer och 66,7 procent i miljö- eller klimatdemonstrationer. Ser vi till dem som demonstrerade den första maj deltog 61,5 procent också i en 8 mars-demonstration. För andra grupper av demonstranter var deltagandet i andra demonstrationstyper i allmänhet mycket lägre. Men när de deltog, tycks de ha gjort det i typer av demonstrationer kring närliggande politiska teman. Exempelvis deltog 38,5 procent av prideparaddeltagarna i en 8 mars-demonstration.

Nästa fråga är vilka samband vi kan finna mellan demonstrationsdeltagande och andra former av politiskt deltagande. I Tabell 3.6 visas andelen bland dem som under 2025 ägnade sig åt andra former av politiskt deltagande som också demonstrerade under året, både i någon form och i specifika frågor. I kolumnen längst till vänster visas också hur hög andel denna grupp utgör av svenskarna. Det framgår tydligt av tabellen att de som ägnar sig åt andra former av politiskt deltagande också i större utsträckning deltar i demonstrationer. Detta gäller både dem som deltar i mer institutionaliserade eller mer informella politiska aktiviteter och dem som deltar i kon-

ventionella eller utmanande typer av protester (för en presentation av dessa begrepp, se kapitel 2).

Tabell 3.5. Sammanfallande deltagande i olika typer av demonstrationer 2025 (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk	Annan typ
Deltagare från andra demonstrationstyper	Första maj	100,0	11,7	61,5	16,7	25,0	10,0	45,5	15,8
	Pride	17,9	100,0	38,5	16,7	13,5	13,3	9,1	5,3
	Åttonde mars	20,0	8,5	100,0	16,7	17,3	13,3	27,3	21,1
	Miljö eller klimat	7,7	5,1	23,1	100,0	23,5	23,3	18,2	26,3
	Palestina	33,3	11,9	69,2	66,7	100,0	46,7	72,7	36,8
	Ukraina	7,7	6,8	30,8	38,9	26,9	100,0	27,3	21,1
	USA-kritisk	12,5	1,7	23,1	11,1	15,4	10,0	100,0	26,3
	Annan typ	7,5	1,7	30,8	27,8	13,7	13,8	50,0	100,0

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna”. Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Bland dem som är medlemmar i ett parti demonstrerade 29,3 procent under det senaste året. Medlemskap i en förening – som är mycket vanligare än partimedlemskap – gör det också något mer sannolikt att demonstrera (10,8 procent). Att man har ett politiskt intresse som kommer till uttryck i diskussioner med andra om politik bidrar också starkt till benägenheten att demonstrera (12 procent). Efter partimedlemmarna tycks demonstrerande vara vanligast bland dem som har uttryckt politiska åsikter på internet (27,3 procent) och deltagit i fredlig civil olydnad (68,2 procent). Att delta i demonstrationer tycks därmed för många personer vara en naturlig förlängning av ett bredare politiskt intresse.

Tabell 3.6. Deltagande i olika typer av demonstrationer 2025 för dem som ägnat sig åt andra former av politiskt deltagande (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk	Annan typ	Någon typ av demonstration
Medlem politiskt parti (6,2 %)	Nej	1,4	2,7	0,5	0,8	2,5	1,3	0,5	0,8	7,0
	Ja	14,5	9,8	3,3	3,3	8,4	6,7	1,7	4,2	29,3
Medlem i förening (48,4 %)	Nej	2,0	2,6	0,5	0,4	2,1	1,0	0,5	0,8	6,7
	Ja	2,7	4,1	1,0	1,7	3,9	2,4	0,7	1,4	10,8
Diskuterat politik (55,1 %)	Nej	0,4	1,6	0,1	0,3	0,5	0,5	0,4	0,4	3,4
	Ja	3,6	4,3	1,1	1,5	4,5	2,4	0,8	1,5	12,0
Utryckt politiska åsikter på sociala medier (12,0 %)	Nej	1,2	2,8	0,3	0,6	1,3	1,0	0,4	0,6	6,0
	Ja	9,3	7,4	3,7	4,2	14,5	6,1	2,4	4,7	27,3
Deltagit i fredlig civil olydnad (1,4 %)	Nej	2,0	3,1	0,5	0,8	2,3	1,5	0,5	0,8	7,6
	Ja	16,7	16,7	16,7	13,0	45,8	8,3	12,5	17,4	68,2
Samtliga	Procent	2,2	3,3	0,7	1,0	2,8	1,6	0,6	1,1	8,5
	Antal	41	60	13	18	52	30	11	19	149

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna”. Frågan om huruvida man diskuterat politik avser dem som gjort detta månatligen eller oftare. Frågorna om huruvida man uttryckt politiska åsikter på sociala medier och huruvida man deltagit i fredlig civil olydnad avser dem som gjort detta under de senaste 12 månaderna. Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Ser man i stället till i vilken utsträckning de som ägnat sig åt dessa andra former av politiskt deltagande har deltagit i specifika typer av demonstrationer märks stora skillnader. Bland dem som deltog i civil olydnad under

2025 deltog exempelvis 45,8 procent också i Palestinademonstrationer. Oftast är inte skillnaden gentemot dem som inte ägnat sig åt andra former av politiskt deltagande så stor. Men vi har ändå genomgående att göra med positiva samband, så att det inte finns någon uppenbar uppdelning mellan grupper som väljer endast en typ av politiskt engagemang utan snarare relativt stora överlappningar.

3.5 Sammanfattning och avslutande reflektioner

Vi har i detta kapitel diskuterat hur svenskarnas demonstrationsdeltagande har förändrats sedan 1960-talet och undersökt vilka sociala och politiska grupper som varit mest benägna att demonstrera. Utifrån de frågor vi ställde i den nationella SOM-undersökningen 2025 har vi dessutom kunnat analysera i vilka typer av demonstrationer svenskarna deltagit någon gång och under det senaste året samt hur deltagarna i dessa olika demonstrationstyper skiljer sig åt.

Det som inom den internationella forskningen kallas för ”demonstrerandets normalisering” (Van Aelst & Walgrave 2001) går tydligt att se även i Sverige. Deltagande i demonstrationer har blivit dubbelt så vanligt sedan 1968, och i dag har nästan var tredje svensk (31 procent) någon gång demonstrerat. Den största ökningen i demonstrationserfarenheter märks bland kvinnor och högutbildade. Ser vi till vilka demonstrationstyper som flest har erfarenhet av handlar det främst om de årligen återkommande förstamajdemonstrationerna och prideparaderna, följt av miljö- eller klimatdemonstrationer. Erfarenheten av att ha deltagit i dessa demonstrationstyper är i allmänhet större bland kvinnor, högskoleutbildade, vänsterorienterade och storstadsbor, men för vissa typer av demonstrationer märks andra mönster.

Ser vi i stället till demonstrationsdeltagandet under det senaste året var deltagande i pride-parader vanligast, följt av Palestinademonstrationer, förstamajdemonstrationer och Ukrainademonstrationer. Det faktum att demonstrationer kring aktuella internationella konflikter mobiliserat relativt många ligger i linje med vår analys av protesthändelser i kapitel 2, som visade att denna typ av protester blivit vanligare i Sverige. I vår analys av vilka sociala grupper som främst demonstrerat under ett visst år framkommer liknande mönster som i analysen av dem som någon gång demonstrerat; denna form av politiskt deltagande är vanligare bland kvinnor, högutbildade, storstadsbor och utlandsfödda. I förhållande till forskningen om ”politisk ojämlikhet” (Dalton 2017) kan vi därmed konstatera att demonstrationer mobiliserar både sociala grupper som traditionellt sett haft mindre politiskt inflytande och sociala grupper som är överrepresenterade inom alla former av politiskt deltagande. Vi skulle därmed kunna säga att demonstrationsdeltagande både

motverkar och stärker befintliga mönster av politisk ojämlikhet. Samtidigt är demonstrationsdeltagande vanligare bland dem som har andra former av politiskt engagemang, som exempelvis är medlemmar i ett politiskt parti, diskuterar politik på sociala medier eller identifierar sig som vänster.

När det gäller det som kallats demonstrerandets normalisering kan vi alltså konstatera att demonstrerande blivit en allt vanligare form av politiskt deltagande även i Sverige. Däremot har det inte skett någon entydig social och politisk normalisering av demonstrationsdeltagarna, då demonstrerande är vanligare bland vissa sociala och politiska grupper än bland andra. Ytterligare en aspekt av demonstrerandets normalisering är i vilken utsträckning de som inte själva demonstrerar ser positivt på eller tolererar att andra gör det. Om detta ska nästa kapitel handla.

KAPITEL 4

Svenskarnas syn på demonstrationer som metod och samhällsfenomen

4.1. Inledning

I föregående kapitel diskuterade vi hur hög andel av svenskarna som deltagit i olika typer av protester någon gång eller under 2025. I detta kapitel kommer vi i stället att undersöka svenskarnas inställning till demonstrationer både som metod och som samhällsfenomen. Det ska först handla om dem som aldrig demonstrerat och i vilken mån de skulle kunna tänka sig att delta i olika typer av demonstrationer. Därigenom kommer vi att bidra med nya kunskaper om huruvida svenskarnas sympatier varierar mellan olika typer av demonstrationer, men även om potentialen att mobilisera fler människor till demonstrationer för olika politiska frågor i dagens Sverige. Därefter ska det handla om svenskarnas mer principiella inställning till demonstrerande och rätten att demonstrera, där vi i analysen kommer att inkludera alla oavsett om de tidigare har demonstrerat eller ej. Detta kommer att ge nya insikter om hur accepterad den grundlagsfästa demonstrationsfriheten är bland svenskarna – och i vilka sociala och politiska grupper den står starkast respektive svagast.

Omgivningens inställning till olika former av protester är central när en rörelse och dess aktivister väljer vilka metoder som ska användas för att föra fram politiska krav och kritik (Tilly & Tarrow 2015). Med omgivningens inställning menar vi här å ena sidan vilka metoder som staten tillåter och tolererar, å andra sidan vilka metoder som en bredare allmänhet anser vara acceptabla i försöken att påverka politik och samhällsdebatt. Det är allmänhetens syn vi ska diskutera i detta kapitel. Att välja metoder som är allmänt accepterade i samhället är ofta särskilt viktigt för rörelser som vill nå ut till den bredare allmänheten för att vinna stöd för sina krav. Vilka metoder som är accepterade varierar dock mellan olika samhällen. Det kan bero på sådant som olika länders politiska kulturer och historiska händelser som format dem (Almond 2015) eller skillnader mellan olika länders politiska system (McAdam 1996).

Svenskarnas syn på olika sätt att protestera undersöktes i den nationella SOM-undersökningen åren 2017–2022. Under dessa år ställdes frågan: ”Tycker du att det kan vara rätt att använda följande sätt för att påverka det svenska samhället?” (Sandelin 2023). År 2022 ansåg hela 90 procent att demonstrationer kan vara rätt och 91 procent att namninsamlingar kan vara

rätt. Om civil olydnad var dock svenskarnas åsikter delade: 45 procent ansåg att det kan vara rätt att använda denna metod. Stödet för metoder som egendomsförstörelse och bruk av våld var mycket lägre. Enbart 9 respektive 6 procent ansåg att sådana metoder kan vara rätt.

Dessa siffror säger troligen något om den dominerande politiska kulturen i Sverige: bland allmänheten finns ett mycket starkt stöd för demonstrationsrätten och användandet av andra, mindre konfliktorienterade metoder, men ett mycket lågt stöd för politiskt motiverad egendomsförstörelse och våldsutövning. Om fredliga men konfliktinriktade metoder råder det däremot delade meningar. Dessa resultat motsvarar i stora drag den indelning vi gjorde i kapitel 2 mellan konventionella, utmanande och våldsamma protestmetoder. Vi kan också notera att de här siffrorna var mer eller mindre oförändrade under perioden 2017–2022, något som ytterligare tyder på att resultaten speglar mera stabila mönster i den svenska politiska kulturen.

Det dessa siffror inte fångar in är huruvida allmänhetens sympati för protester varierar beroende på vilka som protesterar och vilka politiska krav som förs fram. De säger inte heller något om svenskarnas principiella stöd för demonstrationsrätten i sig. Det är dessa frågor vi ska behandla i detta kapitel. Liksom tidigare utgår vi från våra frågor i den nationella SOM-undersökningen 2025. Vi börjar med frågan om inställningen till olika typer av demonstrationer.

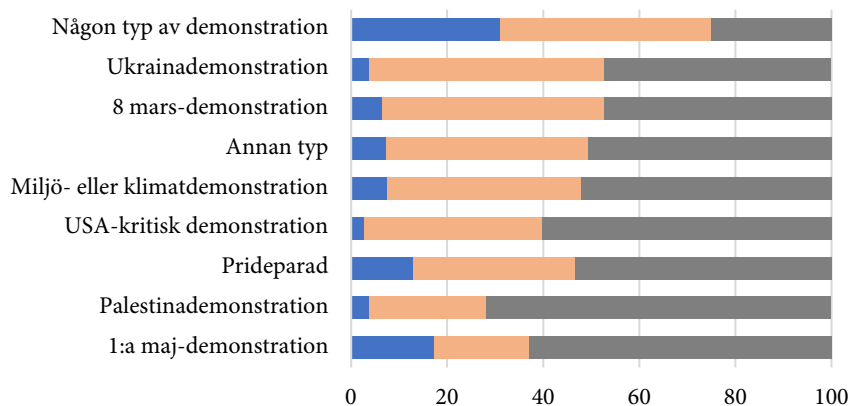
4.2. Svenskarnas syn på olika typer av demonstrationer

I de frågor vi ställde i SOM-undersökningen om olika typer av demonstrationer fanns utöver alternativet att man hade deltagit under de senaste tolv månaderna och att man hade deltagit för en längre tid sedan två alternativ som riktade sig till dem som aldrig hade demonstrerat. Dessa löd ”Nej, men kan tänka mig att göra det” och ”Nej, och kan inte tänka mig att göra det”. Det förra alternativet bör i förstone ses som ett mått på hur hög andel av befolkningen som i princip skulle kunna tänka sig att delta i en demonstration kring en viss fråga eller organiserad av en viss rörelse. Inom forskningen kallas detta ibland för en rörelses ”mobiliseringspotential”, det vill säga den del av allmänheten som är positivt inställd till en rörelse och potentiellt skulle kunna göras delaktig i den (Klandermans & Oegema 1987). Detta hänger i mångt och mycket samman med allmänhetens acceptans för protester kring en viss politisk fråga. Om man själv skulle kunna tänka sig att demonstrera i en viss fråga torde det vara uttryck för att man ser metoden som rätt och rimlig att använda.

I Figur 4.1 visas hur hög andel av befolkningen som inte har demonstrerat men som skulle kunna tänka sig att göra det. Utifrån svaren om de specifika

typerna av demonstrationer och om ”andra typer av demonstrationer” har vi dessutom tagit fram andelen som åtminstone skulle kunna tänka sig att delta i någon form av demonstration. Figuren visar också andelen som någon gång deltagit i någon av dessa olika typer av demonstrationer och andelen som aldrig gjort det och inte heller skulle kunna tänka sig att göra det.

Figur 4.1. Svenskarnas villighet att delta i olika typer av demonstrationer (procent).



Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Den mörkblå stapeln visar den sammantagna andelen av dem som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna” eller ”Ja, för en längre tid sedan”, den ljusorangea dem som svarat ”Nej, men kan tänka mig att göra det” och den grå dem som svarat ”Nej, och kan inte tänka mig att göra det”.

Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 2025. Mellan 1 808 och 1 844 personer har svarat på respektive delfråga.

Som framgår av figuren kan en mycket hög andel av dem som aldrig deltagit i någon demonstration tänka sig att någon gång göra det. Villigheten att delta i olika typer av demonstrationer som man inte deltagit i tidigare skiljer sig däremot mycket åt, så att det alltså finns olika stor mobiliseringspotential för dem. De demonstrationstyper som högst andel kan tänka sig att delta i är Ukraina- och 8-marsdemonstrationer, 48,9 respektive 46,1 procent, alltså nästan hälften av svenskarna. Lägst mobiliseringspotential har förstamajdemonstrationer (19,6 procent) och Palestinademonstrationer (24,5 procent). Samtidigt är den totala mobiliseringspotentialen även för dessa demonstrationstyper relativt stor i jämförelse med den andel av befolkningen som tidigare deltagit i dem. Frågan är då vilka mönster vi kan se i olika sociala och politiska gruppers villighet att delta i dessa olika demonstrationstyper.

I Tabell 4.1 visas hur hög andel inom olika sociala grupper som skulle kunna tänka sig att delta i någon av de sju typerna av demonstrationer. Vi redovisar här inte kategorin för annan typ av demonstration, då vi inte vet vilka politiska frågor som respondenterna har tänkt på när de svarat på frågan.

Tabell 4.1. Olika sociala gruppers villighet att delta i olika typer av demonstrationer (procent)

		Första maj	Pride	Årtonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	Kritisk USA-
Kön	Kvinna	23,2	38,9	53,6	45,2	28,4	49,2	37,2
	Man	15,4	28,1	37,4	34,9	19,8	48,4	36,7
Ålder	16–29 år	35,7	34,1	57,6	41,5	36,0	48,5	40,8
	30–49 år	23,3	36,4	50,3	42,5	28,4	48,3	35,6
	50–64 år	16,8	38,9	46,1	43,6	21,7	49,7	38,1
	65–85 år	12,2	27,4	37,7	35,3	18,7	49,0	36,3
Stad–land	Ren landsbygd	17,8	35,1	42,9	32,1	22,5	50,0	33,6
	Mindre tätort	18,3	33,7	44,1	37,2	20,5	45,1	35,7
	Stad eller större tätort	18,9	31,8	47,3	41,1	24,9	48,7	35,7
	Storstad	24,9	40,1	48,7	48,8	30,7	55,6	46,4
Uppväxtland	Sverige	18,7	35,7	47,0	41,0	24,2	50,6	37,6
	Utomlands	27,1	20,7	43,3	38,7	29,9	41,8	37,8
Högskolestudier	Nej	17,2	27,0	40,6	34,6	18,8	43,0	32,1
	Ja	22,9	43,0	53,7	48,2	31,8	56,7	43,5
Medlem fackförbund	LO-förbund	20,8	27,7	42,1	32,1	19,2	40,7	31,6
	TCO-förbund	19,1	40,0	52,2	45,2	26,9	52,0	39,9
	Saco-förbund	25,1	46,3	60,2	54,4	36,0	61,6	48,6
	Ej medlem	17,8	29,6	42,1	36,8	22,3	47,1	35,4
Samtliga	Procent	19,6	33,9	46,1	40,4	24,5	48,9	37,1
	Antal	361	622	847	739	448	892	677

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för andelen som svarat ”Nej, men kan tänka mig att göra det”. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 161 (uppvuxen utomlands). Grupper med färre än 40 har av statistiska skäl uteslutits ur analysen, vilket för denna tabell gäller kön (annat kön = 7) och fackförbund (annat fackförbund = 37). Grön bakgrund betyder att skillnaden mellan grupper inte är statistiskt signifikant.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Liksom i vår tidigare analys av det faktiska demonstrerandet är kvinnor villigare att delta i olika typer av demonstrationer än män. Detta gäller dock inte Ukraina- och USA-kritiska demonstrationer, som män och kvinnor i lika hög grad skulle kunna tänka sig att delta i. När det gäller skillnader mellan åldersgrupper uppvisar yngre personer (16–29 år) större villighet att delta i förstamaj-, 8 mars- och Palestinademonstrationer än andra åldersgrupper. I en tid då det diskuteras om ett minskat politiskt engagemang bland unga är detta naturligtvis intressant, då vi här kan se att mellan 36 och 57 procent inom denna åldersgrupp skulle kunna tänka sig att delta i någon av dessa tre typer av demonstrationer.

När det gäller var man bor finns det för vissa demonstrationstyper inga (statistiskt signifikanta) skillnader mellan dem som bor i en stad och dem som bor i mindre tätorter eller på landet, medan andelen som skulle kunna tänka sig att delta i andra typer av demonstrationstyper är något högre i storstäderna. Det här innebär att icke-deltagande i dessa typer av demonstrationer åtminstone inte i första hand är en fråga om utbud. Eftersom fler och mera regelbundna demonstrationer sannolikt anordnas i större städer oftare än i mindre tätorter, och på mindre tätorter oftare än på den rena landsbygden, hade det annars legat nära till hands att tolka resultatet så. I stället tycks det vara så att de personer som har störst ”tillgång” till möjliga demonstrationer oftast kan tänka sig att delta utan att göra det i praktiken. Det ska dock noteras att det här inte gäller för alla demonstrationer.

När det gäller var man är uppvuxen, i Sverige eller utomlands, ser vi delvis andra resultat än tidigare. För både prideparader och Ukrainademonstrationer är mobiliseringspotentialen större bland dem som är uppvuxna i Sverige, men för förstamajdemonstrationer större bland dem som vuxit upp utomlands. Däremot ser vi samma typ av mönster som tidigare när det gäller utbildningsnivå och yrkesklass. Högutbildade och personer med tjänstemannayrken inte bara demonstrerar mer; de som tillhör dessa grupper och aldrig har demonstrerat är också villigare att delta i alla slags demonstrationer (utom första maj). Det här kan också vara en delförklaring till att villigheten att delta är större i storstäder, där de här grupperna utgör en högre andel av befolkningen.

Ser vi i stället till vilken betydelse svenskarnas ideologiska orientering och partisympatier har för deras villighet att stödja olika typer av demonstrationer framträder delvis något annorlunda mönster än i våra tidigare analyser av hur politiska åsikter hänger samman med demonstrationsdeltagande. I Tabell 4.1 framgår nämligen att det finns en relativt stor mobiliseringspotential bland dem som identifierar sig som höger – i alla fall för vissa typer av demonstrationer. Exempelvis skulle hela 43,2 procent av dem som ser sig

som höger kunna tänka sig att delta i en Ukrainademonstration, 34,5 procent i en 8 mars-demonstration och 25,1 procent i en USA-kritisk demonstration. Genomgående är dock mobiliseringspotentialen för alla typer av demonstrationer större bland dem som ser sig som vänster.

Tabell 4.2. Olika politiska gruppers villighet att delta i olika typer av demonstrationer (procent)

		Första maj	Pride	Åttonde mars	Miljö eller klimat	Palestina	Ukraina	USA-kritisk
Vänster- höger självplacering	Vänster	33,8	45,5	59,8	58,7	45,4	64,4	58,2
	Varken eller	20,3	29,9	44,3	37,4	18,2	37,2	27,4
	Höger	6,3	26,4	34,5	25,3	9,8	43,2	25,1
Bäst parti	Vänsterpartiet	34,2	38,3	57,5	52,5	47,9	63,9	60,8
	Socialdemokraterna	27,3	39,9	52,8	53,5	33,7	54,2	45,1
	Centerpartiet	20,2	48,0	62,4	53,9	26,3	60,4	40,6
	Liberalerna	20,4	44,4	59,3	55,6	18,5	61,1	42,6
	Moderaterna	8,4	31,4	38,5	29,3	9,3	43,3	27,2
	Kristdemokraterna	9,4	19,2	28,8	28,8	5,8	46,0	27,5
	Miljöpartiet	38,1	56,2	65,7	60,0	60,2	68,3	59,6
	Sverigedemokraterna	7,2	13,5	27,1	15,1	7,1	32,8	16,7
Samtliga	Procent	19,6	33,9	46,1	40,4	24,5	48,9	37,1
	Antal	361	622	847	739	448	892	677

Kommentar: Frågan löd: ”Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?” Tabellen redogör för andelen som svarat ”Nej, men kan tänka mig att göra det”. Minsta antal svarande inom en specifik grupp var 50 (Kristdemokraterna som bäst parti). Gruppen ”Annat parti” (N= 52) har uteslutits ur analysen. Alla skillnader mellan grupper är statistiskt signifikanta.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

I fråga om partisympatier ser vi liknande mönster. För de flesta typer av demonstrationer är mobiliseringspotentialen störst bland dem som sympatiserar med Miljöpartiet, för två demonstrationstyper störst bland V-sympatisörerna. Men för vissa typer av demonstrationer – till exempel prideparader, 8 mars- och miljödemonstrationer – återfinns den näst och tredje största

mobiliseringspotentialen bland dem som sympatiserar med de två borgerliga partierna Centerpartiet och Liberalerna. Att andelen som skulle kunna tänka sig att delta i olika typer av demonstrationer inte är högst bland Vänsterpartiets sympatisörer är sannolikt delvis en effekt av att så många av dem redan har erfarenhet av att delta i dem. De typer av demonstrationer som borgerliga partiers sympatisörer i allmänhet är mest villiga att delta i är Ukraina- och 8 mars-demonstrationer. Andelen som skulle kunna tänka sig delta i Ukrainademonstrationer är hela 46 procent bland Kristdemokraternas sympatisörer, 43,3 procent bland Moderaternas och 32,8 procent bland Sverigedemokraternas. En så hög andel som 38,5 procent av M-sympatisörerna skulle kunna tänka sig att demonstrera den 8 mars. Våra resultat visar alltså en villighet även bland borgerliga väljare att demonstrera kring feminism och miljö, frågor som i den polariserade partipolitiska debatten fått alltmer av en vänsterstämpel. Och det är uppenbart att mobiliseringspotentialen för en viss typ av solidaritetsdemonstration – Ukraina – i Sverige är mycket stor bland såväl de rödgröna som de borgerliga partiernas sympatisörer.

Bland de frågor som vi ställde i den nationella SOM-undersökningen fanns även en fråga om deltagande i fredlig civil olydnad, konstruerad på samma sätt som frågan om deltagande i olika typer av demonstrationer. Tidigare i detta kapitel nämnde vi att andra frågor som ställts i tidigare SOM-undersökningar belyst i vilken mån svenskarna tycker att olika former av politiskt deltagande är acceptabelt. Vi nämnde då att hela 90 procent ansåg att demonstrationer kunde vara rätt för att påverka det svenska samhället, medan åsikterna om civil olydnad gick isär med 45 procent som ansåg att denna metod kunde vara rätt att använda. Vi skulle därmed kunna tänka oss att den stora mobiliseringspotentialen för vissa typer av demonstrationer är tätt förbunden med den i Sverige starka acceptansen för just denna protestmetod. Ser vi till svaren på vår fråga om fredlig civil olydnad har 5,2 procent någon gång ägnat sig åt detta, medan 29,6 procent säger att de någon gång skulle kunna tänka sig att göra det. Även om mobiliseringspotentialen för just civil olydnad är mindre än för många typer av demonstrationer, uppger ändå en betydande andel av svenskarna att de skulle kunna tänka sig detta.

Över huvud taget pekar våra resultat på att en mycket hög andel av svenskarna skulle kunna tänka sig att delta i en rad olika typer av demonstrationer, även om två tredjedelar inte regelmässigt deltar eller ens någon gång har deltagit i en demonstration. Andelen som inte kan tänka sig att delta i någon sorts demonstration – oavsett vad den handlar om – är endast 25,1 procent. Det faktum att knappt var tredje svensk har någon form av demonstrationserfarenhet, och att bara mellan 5 och 8 procent demonstrerar ett

visst år, ska alltså inte tas till intäkt för att resterande två tredjedelar ogillar att demonstrera eller motsätter sig de åsikter som framförs under demonstrationerna. Att man inte demonstrerar har troligen helt andra skäl. Forskningen om sociala rörelser har visat att även om många delar de åsikter som kommer att framföras under en demonstration, finns det en rad omständigheter som gör att merparten av dessa sympatisörer inte själva ger sig ut på gatorna för att protestera. Det kan röra sig om sådana till synes banala faktorer som att man inte umgås med andra som brukar demonstrera och därmed aldrig blir tillfrågad om att hänga med, att man inte på andra sätt nås av information om demonstrationen eller att man den aktuella dagen prioriterar andra aktiviteter (Klandermans & Oegema 1987; Klandermans 2014). Det kan också handla om att man inte tror att just demonstrationer är det mest effektiva sättet att ge den fråga eller de krav man sympatiserar med störst genomslag (van Stekelenburg & Klandermans 2013).

Vi konstaterade tidigare, i kapitel 3 (se särskilt Figur 3.3.) att andelen som skulle kunna tänka sig att demonstrera var högst i Sverige och Norge bland de europeiska länder som undersöktes i ISSP:s enkätundersökning 2014. En nyckel till frågan om varför denna andel är så pass hög i Sverige kanske är begreppet *standby citizen*, som har lanserats av de svenska statsvetarna Erik Amnå och Joakim Ekman (2014). I en kritik av tidigare forskning, som karakteriserat dem som inte ägnar sig åt någon form av politiskt deltagande (utöver att rösta) som ”politiskt desillusionerade”, menar Amnå och Ekman att ett lågt eller obefintligt politiskt deltagande inte är samma sak som politiskt ointresse eller politisk desillusion. De beskriver *standby-medborgare* som mycket intresserade av politik och ”villiga och kapabla att delta om det behövs” (ibid.: 262). De menar dessutom att denna typ av medborgare är vanligare i de skandinaviska länderna. Detta gäller tydligen även ”*standby-demonstranter*”, som aldrig har deltagit i en demonstration men överväger att en dag göra det om det skulle behövas. Ytterligare en möjlig förklaring till att den allmänna mobiliseringspotentialen för en rad typer av demonstrationer är så hög i Sverige skulle kunna vara att det finns ett grundmurat principiellt stöd för demonstrationsrätten i vårt land. Även om vi inte har några jämförbara data för hur andra länders befolkningar ser på rätten att demonstrera, kan vi i alla fall säga något om hur svenskarna ser på detta, en fråga som vi nu ska övergå till.

4.3. Svenskarnas principiella syn på demonstrationer och demonstrationsrätt

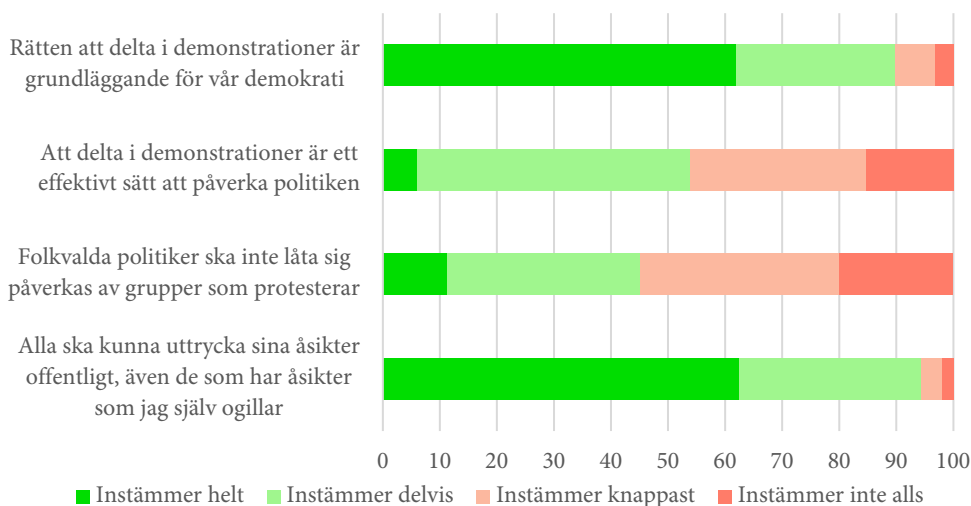
Vid sidan av frågorna om deltagande och villighet att delta i olika typer av demonstrationer ställde vi i den nationella SOM-undersökningen 2025 också

några frågor som handlade om människors inställning till demonstrationsrätten och yttrandefriheten samt deras allmänna syn på demonstrationer. I en tid då vi ser hur grundläggande demokratiska rättigheter inskränks i ett ökande antal länder världen över är det naturligtvis intressant att veta i vilken utsträckning den svenska befolkningen står upp för dessa demokratiska fri- och rättigheter – oavsett om de själva tidigare demonstrerat tidigare eller ej – samt hur stödet för dem skiljer sig åt mellan olika samhällsgrupper.

Som framgår av Figur 4.2 är svenskarnas principiella stöd för demonstrationsrätten mycket stort. Hela 89,8 procent instämmer helt eller delvis med påståendet ”Rätten att delta i demonstrationer är grundläggande för vår demokrati”. Enbart 3,2 procent instämmer inte alls i detta påstående. Vi märker också ett mycket stort principiellt stöd för yttrandefriheten. Hela 94,4 procent instämmer helt eller delvis i påståendet att ”Alla ska kunna uttrycka sina åsikter offentligt, även de som har åsikter som jag själv ogillar”. Vi kan därmed anta att de flesta svarande inte tolkar yttrandefriheten främst som de egna möjligheterna att komma till tals, utan desto mer som meningsmotståndarens rätt att offentligt framföra sin uppfattning (jämför Gundenäs 2025). Dessa resultat tyder på ett grundmurat stöd för både demonstrations- och yttrandefriheten bland svenskarna.

När det gäller dem av våra påståenden som fångar in andra sätt att se på demonstrationer är opinionen mer splittrad. En av våra frågor anknyter till den diskussion som vi tidigare förde i detta kapitel om huruvida demonstrationer är effektiva för att påverka politik och samhällsdebatt. Vi konstaterade då att tidigare forskning lyft fram att en sådan upplevd effektivitet också påverkar huruvida någon som sympatiserar med en demonstrations målsättningar i slutänden kommer att delta i demonstrationen. Våra resultat för denna fråga ligger också i linje med vad den tidigare forskningen har visat. Totalt sett instämmer förvisso 54 procent helt eller delvis i påståendet ”Att delta i demonstrationer är ett effektivt sätt att påverka politiken”, men enbart 6,1 procent instämmer helt. I detta går det uppenbarligen att se ytterligare en möjlig förklaring till att en hög andel av svenskarna faktiskt aldrig demonstrerar trots att de skulle kunna tänka sig att göra det.

Figur 4.2. Svenskarnas syn på demonstrationer och demonstrationsrätten (procent).



Kommentar: Frågan löd: ”I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?”

Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 2025. Mellan 1 807 och 1 832 personer har svarat på respektive delfråga.

Vi lät också dem som svarade på enkäten ta ställning till ett påstående om huruvida folkvalda politiker ska låta sig påverkas av demonstrationer. Den här frågan har aktualiserats i den samtida politiska debatten, där det ibland framförs att demokratin bäst förverkligas i sin representativa form och att de folkvalda inte, utom på valdagen, ska låta sig påverkas av organiserade grupper av medborgare. Det har till och med förekommit att politiker och samhällsdebattörer talat om ”påverkansförsök” apropå demonstrationer och andra politiska protester. Den typen av uttalanden tycks antyda att andra former av medborgerlig politisk påverkan än röstsedelns på valdagen har låg demokratisk legitimitet. I rapportens inledning konstaterade vi att tidigare forskning visat att svenska kommunalpolitiker i allmänhet är skeptiska till demonstrationer kring lokalpolitiska frågor (Gilljam, Persson & Karlsson 2012). Det visar sig dock att den negativa hållningen är starkare bland de politiker som tillhör den styrande majoriteten eller står till höger politiskt sett, medan de som är vänsterorienterade, befinner sig i opposition eller själva har protesterfarenheter är mer positivt inställda till lokala protester. På en mer övergripande nivå skulle vi kunna säga att inställningen till detta påstående återspeglar i vilken mån man anammar ett deltagardemokratiskt

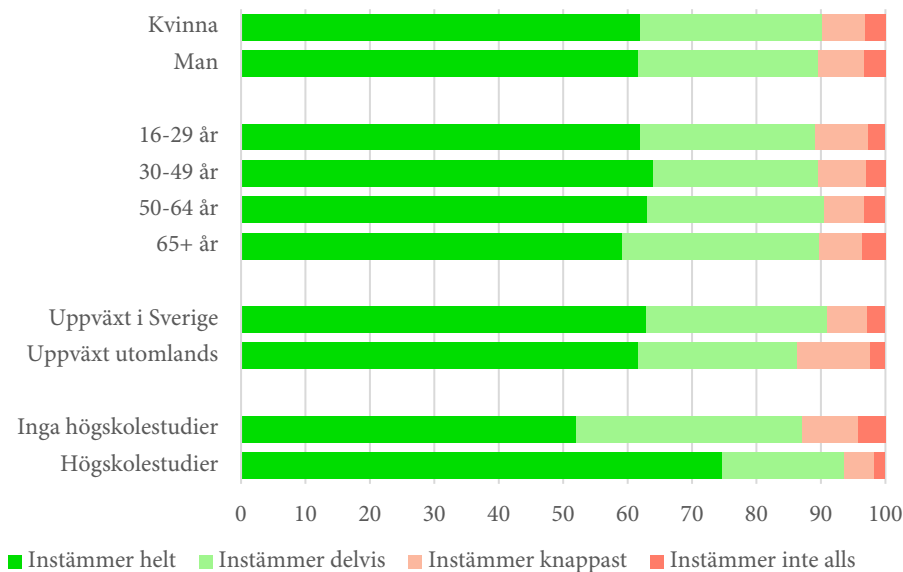
synsätt eller ett synsätt som fokuserar på den representativa demokratins etablerade institutioner (Held 1997).

Svaren på frågan om huruvida ”folkvalda politiker ska inte låta sig påverkas av grupper som protesterar” visar att någon variant av den ovan nämnda synen på demonstrationer kontra folkvalda är relativt utbredd, men att den inte delas av en majoritet av den svenska befolkningen. Något under hälften – 45,1 procent – instämde helt eller delvis i påståendet, men endast 11,3 procent helt. Kontrasten mellan den andel som uttrycker principiellt stöd för demonstrationsrätten och den andel som menar att folkvalda inte ska låta sig påverkas av politiska protester är slående. Kanske kan denna principiella hållning ytterligare bidra till att förklara att en del av dem som potentiellt kan mobiliseras avstår från att demonstrera, eller i alla fall att en del inte ens överväger att delta i någon form av demonstration. I vad mån så är fallet har vi dock inte möjlighet att utröna här.

För att återvända till frågan om det principiella stödet för demonstrationsrätten kan man tänka sig att den påverkas av en individs sociala grupp-tillhörighet. I Figur 4.3 visas i vilken utsträckning några olika sociala grupper instämde i enkätens påstående om demonstrationsrätten. Även om vi med blotta ögat kan se vissa skillnader mellan olika grupper när det gäller deras instämmande i detta påstående, är endast skillnaden mellan dem som har studerat på högskola och dem som inte har gjort det statistiskt signifikant. Det är dock en mycket låg andel i samtliga sociala grupper som inte alls instämmer i påståendet (som högst 4,2 procent bland dem som inte är hög-utbildade).

Kanske är ideologisk orientering mer avgörande för åsikterna om demonstrationsrätten? Vi undersöker därför graden av instämmande i vårt påstående bland olika grupper av sympatisörer av de svenska riksdagspartierna. Resultatet av detta syns i Figur 4.4. Även dessa skillnader mellan grupperna är statistiskt signifikanta, och vi ser här dessutom en större variation än utifrån social grupp-tillhörighet. Störst stöd för demonstrationsrätten finner vi bland de partisympatisörer som också själva i högst grad brukar demonstrera, det vill säga V- och MP-sympatisörer. Det minsta stödet återfinns bland Sverigedemokraternas sympatisörer, som också är den av grupperna som i lägst grad själv demonstrerar. Samtidigt är andelen som inte alls instämmer i påståendet om demonstrationsrätten även bland SD-sympatisörerna mycket låg: 6,4 procent. Det övergripande mönstret är att det finns ett grundmurat principiellt stöd för demonstrationsrätten bland alla partiernas sympatisörer.

Figur 4.3. Olika sociala grupper syn på demonstrationsrätten (procent).



Kommentar: Frågan löd ”I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?” och påståendet löd ”Rätten att delta i demonstrationer är grundläggande för vår demokrati”.

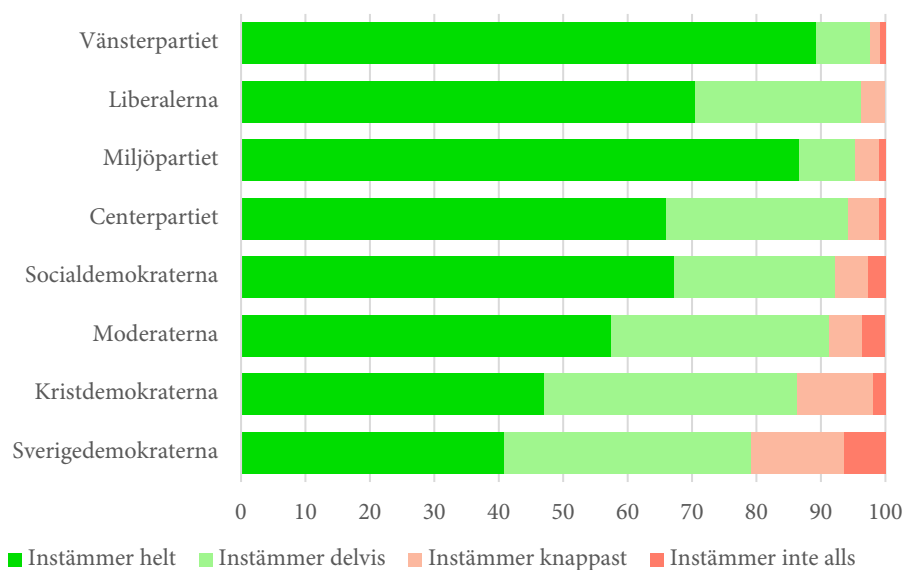
Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 2025. Mellan 1 807 och 1 832 personer har svarat på respektive delfråga.

4.4. Sammanfattning och avslutande reflektioner

I detta kapitel har vi utifrån våra frågor i den nationella SOM-undersökningen 2025 undersökt den svenska befolkningens inställning till demonstrationer både som metod och som samhällsfenomen. Å ena sidan har det handlat om den ”mobiliseringspotential” (Klandermans & Oegema 1987) som finns bland dem som aldrig demonstrerat men skulle kunna tänka sig att göra det och vad som utmärker dessa ”standby-demonstranter” (jämför Amnå & Ekman 2014). Å andra sidan har det handlat om svenskarnas stöd för den grundlagsstadgade demonstrationsfriheten och deras syn på demonstrationers legitimitet och effektivitet.

Om vi i tidigare kapitel kunnat visa att närmare en tredjedel av svenskarna någon gång demonstrerat, har vi här kunnat visa att hela 44 procent skulle kunna tänka sig att demonstrera även om de hittills inte gjort det. Det finns

Figur 4.4. Olika partisympatisörers syn på demonstrationsrätten (procent).



Kommentar: Frågan löd ”I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?” och påståendet löd ”Rätten att delta i demonstrationer är grundläggande för vår demokrati”.

Källa: Data från nationella SOM-undersökningen 2025. Mellan 1 807 och 1 832 personer har svarat på respektive delfråga.

alltså en stor mobiliseringspotential för demonstrationer i allmänhet. Samtidigt skiljer sig denna mobiliseringspotential åt mellan olika typer av demonstrationer och mellan olika sociala och politiska grupper. Högst andel kan tänka sig att delta i Ukraina- och 8-marsdemonstrationer. I allmänhet är dessa standby-demonstranter något vanligare bland kvinnor, yngre och högt utbildade. Sett till partisympatier återfinns standby-demonstranterna tvärs över det politiska spektrumet, även i relativt höga andelar bland sympatisörerna av de partier vilkas politiker fört fram krav på begränsningar i demonstrationsfriheten.

Analysen av svenskarnas stöd för demonstrationsfriheten skulle kunna fördjupas ytterligare, men den övergripande bilden är att det bland samtliga analyserade sociala och politiska grupper i Sverige finns ett mycket starkt stöd för människors rätt att demonstrera.¹¹ Vi har alltså att göra med en form

¹¹ I en kommande publicering används regressionsanalys för undersökning av vilka sociala och politiska faktorer som i störst utsträckning påverkar stödet för rätten att demonstrera (Wennerhag, Ekman & Sörbom 2026).

av politiskt deltagande som är mycket normaliserad – som åtnjuter ett mycket stort stöd bland befolkningen i stort och som en stor majoritet av svenskarna antingen själva har erfarenhet av eller skulle kunna tänka sig att ägna sig åt. Vi lever i en tid då vi ser en global tendens mot avdemokratisering, men rätten att demonstrera ser svenskarna uppenbarligen som något grundläggande för vår demokrati.

KAPITEL 5

Avslutning

Den här rapporten har undersökt förekomsten av och deltagandet i politiska protester i Sverige med tonvikt på perioden 2022–2025. För att ge en bild av hur senare års protester och demonstrationsdeltagande förhåller sig till hur det tidigare sett ut i Sverige har vi också beskrivit mer långsiktiga tendenser i svenskarnas protestaktiviteter. Analyserna har gjorts mot bakgrund av en samhällsdebatt som på senare år allt oftare betonat det farliga och normbrytande i politiska protester. Den här debatten har resulterat i förändringar för svensk yttrandefrihet, organisationsfrihet och den grundlagsskyddade demonstrations- och mötesfriheten, liksom för hur utövandet av dessa rättigheter inverkar på människors uppehållstillstånd, medborgarskap och anställningstrygghet. Vår ambition har varit att med hjälp av systematiska och omfattande empiriska data nyansera en politisk debatt som delvis förts med hänvisning till handplockade exempel och där förslag lanserats som riskerar att inskränka en helt central del av den svenska demokratin.

Genom att analysera protesthändelsedata och enkätsvar från den nationella SOM-undersökningen 2025 har vi gett en bild av vilka protester som det rapporteras om i svenska riksmidier, vad som kännetecknar de människor som protesterar, hur den svenska befolkningen betraktar olika typer av protester och i vilken mån de ställer sig bakom demonstrationsrätten.

Våra resultat ger vid handen att politiska protester är en etablerad och ”normal” del av svenskt politiskt deltagande. Enbart 2025 uppgav hela 8,5 procent av den svenska befolkningen att man deltagit i en politisk demonstration under det senaste året. I jämförelse med tidigare studier visar både våra protesthändelsedata och enkätstudien på en stark kontinuitet i vilka typer av protester som varit vanligast och som flest svenskar deltagit i. Å ena sidan har det rört sig om många protester kring internationella frågor (i synnerhet Palestina och Ukraina) samt miljöfrågor, å andra sidan är deltagandet i återkommande protesthändelser som prideparader och förstamajdemonstrationer mycket utbrett. Förutom dessa mycket starkt representerade kategorier har de protesthändelser som det rapporterats om under perioden handlat om rasism och migration (mot rasism eller mot islam och invandring), belyst orättvisor på arbetsmarknaden, nedskärningar i välfärden och så vidare. De allra största demonstrationerna under perioden 2022–2025 var – enligt svenska riksmidier – de årliga avslutande paraderna under Stockholm Pride, några av Palestinarörelsens sedan 2023 återkommande protester

samt demonstrationen mot stängningen av akutmottagningen i Lidköping 2023.

Det som inom forskningen har kallats protesterandets normalisering syns också i deltagarnas val av metoder. Först och främst dominerar ”konventionella” protester fullständigt. Den som läste om eller på annat sätt tog del av mediernas rapportering om svenska protesthändelser mellan 2022 och 2025 fick sannolikt mest läsa om demonstrationer, manifestationer och andra typer av protester som av de flesta uppfattas som okontroversiella och som inte medför några juridiska risker för dem som deltar i dem. Samtidigt har medierna uppmärksammat en underström av civila olydnadsaktioner och andra ”utmanande” protester. Dessa har, i synnerhet när de genomförts av Palestinarörelsen och miljörörelsen, gett upphov till både normativa och juridiska diskussioner om vilka protester som bör betraktas som legitima. Det ska dock understrykas att den typ av protester som vi här benämner utmanande inte innefattar våldsanvändning. Bakom periodens mer marginella underström av politiskt motiverat våld ligger i första hand radikalnationalistiska aktivister och de som stört eller angripit radikalnationalistiska protesthändelser.

Den protesterandets normalisering som vi ser i våra data avviker inte nämnvärt från de resultat som framkommit i tidigare undersökningar. Resultaten från protesthändesedata visar att mängden rapporterade protesthändelser under 2020-talet – samt därtill vilka politiska frågor som uppmärksammas under dem och vilka protestmetoder som använts – inte skiljer sig dramatiskt från vad tidigare undersökningar visat för 1980-, 1990- och 00-talen. Det har dock skett vissa förskjutningar i vilka politiska frågor som främst uppmärksammas under protester. Exempelvis är det i dag inte lika vanligt som under tidigare decennier att medierna rapporterar om protester som handlar om rasism och invandring eller om arbetsmiljö och arbetsmarknadsförhållanden (även om vårt val att exkludera strejker vid insamlingen av data påverkar dessa siffror). Dessa resultat ligger också i linje med en rad andra undersökningar av protester i Sverige, vilket tyder på att de inte endast speglar förändringar i mediernas rapporteringsmönster.

I ett debattklimat där vissa typer av aktivister ofta anses använda sig av farliga eller rentav systemhotande protestmetoder är det viktigt att påminna sig om den kontinuitet som vi ser i Sverige med avseende på vilka metoder som olika rörelser och aktivister företrädesvis använder när de protesterar. Andelen rapporterade våldsamma eller utmanande protester – de protester som mest sannolikt beskrivs i nyhetsmedier – har inte ökat på något betydande sätt under de senaste åren. Det här gäller för övrigt också *synen* på mer utmanande protestformer – närmare bestämt civil olydnad – som ungefär

hälften av svenskarna fortsatt ser som en lämplig eller acceptabel form av protest. Vi kan också notera att de personer som ägnat sig åt civil olydnad i långt större utsträckning än andra även deltar i vanliga demonstrationer. Det rör sig med andra ord i allmänhet inte om en liten och extremt radikal kärna av aktivister, utan om människor vilkas civila olydnad utgör en del av en bredare repertoar av politiskt deltagande.

Förutom protesterandets normalisering (och därmed dess inneboende stabilitet) har vi också talat om en delvis normalisering av dem som protesterar. Att demonstrationsdeltagande spridit sig till allt bredare delar av befolkningen sedan det sena 1960-talet är tydligt. Det innebär dock inte att alla människor deltar i samma utsträckning eller på samma sätt. Vi ser i dag att kvinnor, unga och svenskar uppvuxna utomlands är mer benägna att delta i demonstrationer än män, äldre och människor som är uppvuxna i Sverige. Det här är grupper som antingen historiskt haft sämre tillgång till eller i utbud i lägre grad utnyttjat andra politiska kanaler, exempelvis valdeltagande eller engagemang i politiska partier. Det här tyder på att politiska protester kan bidra till att jämna ut villkoren för politiskt deltagande.

De som identifierar sig som vänster – och i synnerhet Vänsterpartiets sympatisörer – protesterar mer än andra, men även de som identifierar sig som höger kan ha ett relativt högt deltagande i vissa typer av demonstrationer. Bland de demonstrationstyper som vi undersökt i den här rapporten sticker i synnerhet pride och solidaritetsdemonstrationer för Ukraina ut som demonstrationer där deltagandet är politiskt sett mycket brett. Men även i dessa demonstrationer är benägenheten att delta större bland personer som identifierar sig som vänster.

En sak som har förändrats under de senaste fyrtio åren är användningen av återkommande och ritualiserade protester. Förstamajdemonstrationen, som länge var det mest framträdande exemplet på en sådan ritualiserad protest, har det senaste decenniet blivit omsprungna av de prideparader som sedan början av 2010-talet arrangerats på allt fler orter i landet. Även demonstrationer som arrangeras på den internationella kvinnodagen den 8 mars har blivit viktiga återkommande händelser på många platser, även om de inte är lika stora som första maj eller pride. Förstamajdemonstrationen är dock fortfarande den enskilda typ av demonstration som högst andel av svenskarna någon gång har deltagit i. Att färre deltar i förstamajdemonstrationer i dag kan sannolikt hänföras till flera faktorer, däribland medlemstappet för både Socialdemokraterna och LO – de båda organisationer som traditionellt sett stått för de största och geografiskt mest spridda manifestationerna på första maj. Även om Socialdemokraterna fortfarande är Sveriges största parti – både sett till antalet medlemmar och antalet väljare – visar våra resultat att

det är arbetarrörelsens mindre parti Vänsterpartiet som i dag är bäst på att mobilisera sina sympatisörer till förstamajdemonstrationerna.

Vår rapport visar även att det bland svenskarna finns en mycket stor mobiliseringspotential för en rad olika typer av demonstrationer, så att många kan tänka sig att demonstrera kring en viss fråga även om de inte gjort det tidigare. Detta gäller i synnerhet Ukraina-, 8 mars- och miljödemonstrationer, demonstrationstyper som även många av de borgerliga partiernas sympatisörer kan tänka sig att delta i.

Slutligen kan vi i vår rapport också visa att det bland svenskarna finns ett grundmurat stöd för demonstrationsrätten. Även om vi ser vissa mindre variationer i detta stöd – främst utifrån utbildningsnivå och partisympatier – är stödet mycket högt även bland de grupper där det är något lägre. Även bland Sverigedemokraternas sympatisörer – som själva i mycket liten utsträckning deltar i demonstrationer – är stödet för demonstrationsrätten mycket starkt. Detsamma gäller sympatisörerna av de partier – i synnerhet Moderaterna och Kristdemokraterna – vilkas företrädare under senare år lagt fram förslag på olika former av inskränkningar av rätten att demonstrera eller på annat sätt protestera.

Sammantaget visar den här rapporten att politiska protester – och deltagandet i dem – i dag är en tydligt ”normaliserad” del av den svenska demokratin. Det är en aktivitet som lockar stora människoskaror från många olika bakgrunder och har gjort så i flera decennier. Tvärt emot vad man kan tro om man följer med i samtidsdebatten har dessa protester i allmänhet inte blivit mer eller mindre våldsamma, och det finns ingenting i våra nuvarande data som tyder på allvarliga risker för eskalerad våldsanvändning. Därmed finns det starka skäl att vara vaksam mot de förslag som riskerar att inskränka den här typen av politiskt deltagande. Att politiska protester utanför de etablerade politiska institutionerna dessutom har större deltagande av vissa grupper som historiskt haft svårt för att göra sin röst hörd i andra typer av politiska sammanhang, eller som än i dag har svårt för detta, bör också göra oss lyhörda för deras funktion i det demokratiska samhället.

APPENDIX

Metodfrågor

1. Protesthändelseanalys

Protesthändelseanalysen har utförts i tre steg: insamling och registrering, kodning och bearbetning.

I det första steget identifierade en forskningsassistent tidningsartiklar som beskrev potentiellt relevanta protesthändelser. För att hitta tidningssidor genomförde assistenten en nyckelordssökning i mediedatabasen Retriever för källorna *Dagens Nyheter*, *Aftonbladet* och TT och texter publicerade mellan den 1 januari 2022 och den 31 december 2025. Söksträngen som användes löd:

(aktion* OR *blockad* OR *demonstr* OR fackeltåg* OR flygblad* OR folkmöte* OR kravall* OR manifest* OR marsch* OR motdemonstr* OR namnlist* OR namninsamlin* OR ockup* OR olydnad* OR sabot* OR skadegörelse* OR torgmöte* OR tåga* OR upplopp* OR banderoll* OR sammankomst*) AND (*aktivis* OR protest* OR krav* OR kräve* OR motstånd* OR kritis* OR *extremis* OR paroll* OR slagord* OR pride*)

Assistenten sparade ner samtliga texter som beskrev en protesthändelse som ägde rum i Sverige. För att kunna identifiera det som föll innanför vår definition av protesthändelse utgick assistenten från följande kriterier:

- En protesthändelse är en offentlig protest under vilken en eller flera kollektiva aktörer riktar politiska krav till en yttre mottagare.
- Vi inkluderar även icke-offentliga kollektiva aktioner som genomförs utanför offentlighetens ljus i syfte att framföra politiska krav eller påverka politiska motståndare (exempelvis förstörelse av politisk motståndares egendom).
- Det räknas som en protesthändelse oavsett hur många som deltagit i den – men däremot räknas inte seminarier, konserter eller interna möten.

Sökningen på de tre källorna i Retriever resulterade i totalt 17 234 träffar. Av dessa sparade assistenten ned 603 artiklar som bedömdes innehålla information om händelser som överensstämde med vår definition. Den stora skillnaden mellan det totala antalet träffar och antalet relevanta artiklar kan för-

klaras dels av att mycket rapportering berör händelser i utlandet, dels av att kombinationen av nyckelord också fångar in många andra typer av händelser och företeelser. De nedsparade källorna noterades i ett separat kalkylark, där de också tilldelades ett unikt ID-nummer.

De sparade texterna kodades därefter av en av rapportförfattarna. Författaren utgick ifrån följande kodschema:

Main_Source: ID-nummer för den huvudsakliga källan.

Other_Sources: ID-nummer för ytterligare källor.

First_Source_date: utgivningsdatum för den första källan.

PE_date: datum för den rapporterade protesthändelsen.

PE_date_estimated: om exakt datum saknades för händelsen, antecknades här ungefärligt datum (t.ex. om det stod ”i förra veckan”).

PE_municipality: den kommun där händelsen inträffade.

PE_place: den plats eller de platser där händelsen inträffade *inom* kommunen (t.ex. ”Mynttorget”).

PE_Short_description: en kortare kvalitativ beskrivning av händelsen.

PE_type: klassificering av protestmetod utifrån förutbestämda kategorier (se Tabell A.1 nedan).

PE_secondary: ifall ytterligare en protestmetod användes under händelsen, användes samma kategorier för att klassificera den.

PE_claim_description: en kortare kvalitativ beskrivning av protesthändelsens huvudsakliga anspråk (de krav eller den kritik som framfördes).

PE_issue_1: klassificering av den protestfråga som dominerade protesten utifrån förutbestämda kategorier (se Tabell A.2 nedan).

PE_issue_2: ifall ytterligare en protestfråga var viktig under händelsen, användes samma kategorier för att klassificera den.

PE_issue_other: ifall den protestfråga som dominerade protesten inte återfanns bland de förutbestämda kategorierna noterades frågan här.

PE_target: en kortare kvalitativ beskrivning av protestens måltavla (vem eller vilka den riktade sig mot).

PE_critique_against: en kortare kvalitativ beskrivning av vem, vilka eller vad som kritiserades under protesten.

PE_organizers: protestens huvudorganisatörer.

PE_part_organizations: andra organisationer eller aktörer som deltog i protesten.

PE_number_part: antal deltagare, antingen i exakta tal eller i mer vaga ordalag (t.ex. ”tusentals” eller ”ett tiotal”).

Reported_confrontation: notering om huruvida det under händelsen förekom fysisk konfrontation mellan aktivister, poliser och/eller motdemonstranter (Ja/Nej).

Reported_arrest: notering om huruvida polisen omhändertog några aktivister under händelsen (Ja/Nej).

Reported_property_damage: notering om huruvida egendomsförstörelse förekom under händelsen (Ja/Nej).

Description_confr_arrests_propdam_violence: en kortare kvalitativ beskrivning av eventuella konfrontationer, omhändertaganden och egendomsförstörelse.

Other_comm: en kortare kvalitativ beskrivning av någonting noterbart utöver de befintliga koderna.

Direct_indirect_reporting: notering om huruvida händelsen var direkt rapporterad, det vill säga utgjorde den protest eller de protester som texten i huvudsak omskrev, eller indirekt rapporterad och endast nämnd i förbigående i texten (t.ex. ”likadana protester har arrangerats på samma plats varje söndag sedan december 2023”).

Kodschemat innehöll två variabelgrupper med förutbestämda kategorier för protestmetod (PE_type och PE_secondary_type) och protestfråga (PE_issue_1 och PE_issue_2). De förutbestämda kategorierna framgår av Tabell A.1 och Tabell A.2.

Tabell A.1. Förutbestämda kategorier för protestmetoder

Alternativ	Förklaring
Informationsspridning	Om huvudsaklig aktivitet är utdelning av flygblad, uppsättning av affischer, upphängning av banderoller
Symbolisk/kulturell protest	Gatuteater, ”die-ins”, ”happenings” och andra symboliska eller teatraliska protestyttringar, även när de rymmer inslag av mindre omfattande egendomsförstörelse (sprayning, kastande av färg med mera)
Demonstration	Demonstration, marsch, tåg, parad, fackeltåg – det vill säga en rörlig demonstration

Manifestation	Torgmöte, manifestation eller stillastående demonstration (som ej inleds eller avslutas med rörlig demonstration)
Inomhusprotest	Protestmöte inomhus (måste dock vara offentligt möte)
Picketing	Fredlig stillastående protest utanför (ingången till) arbetsplats, byggnad, evenemang eller annan plats
Blockad	Torgockupation, ”sit-in” eller annan form av blockad av offentlig plats
Civil olydnad	Civil olydnadsaktion
Ockupation	Ockupation av privat eller offentlig byggnad
Hungerstrejk	Hungerstrejk vid specifik plats med uttalat politiskt syfte
Motdemonstration	Motdemonstration (riktad mot en annan demonstration eller manifestation)
Störning	Störning av politiskt möte, kultur- eller sportevenemang, företagsstämmor eller dylikt med uttalat politiskt syfte
Egendomsförstörelse	Egendomsförstörelse i politiskt syfte (inklusive vandalisering av lokal eller lägenhet, utsläppande av djur, klotter och sprayande av politiska budskap på annans egendom)
Kravall	Upplopp eller kravall. Kodas enbart som detta ifall det saknas en direkt rumslig och tidlig koppling till annan protesthändelse (exempelvis om en demonstration övergår i ett upplopp)
Personvåld	Fysiskt våld mot individ eller grupp av individer, inklusive mord
Annan protestmetod	Annan typ av protesthändelse som inte passar in i listan ovan. Om detta alternativ väljs, förtydliga i variabeln PE_type_other
Anges ej	Ingen protestmetod omnämns och det är inte heller möjligt att på egen hand tolka vilken protestmetod det rör sig om
Oklart	Det är oklart vilken protesmetod det handlar om. Vad oklarheten består i anges under PE_type_other

Tabell A.2. Förutbestämda kategorier för protestfråga

Alternativ	Förklaring
Arbetsmarknad	Diverse frågor som rör arbetsmarknadens regler och lagar, fackliga och andra krav om löner och arbetsvillkor m.m. Även om nedläggningar av arbetsplatser, arbetslöshetsfrågor, lönediskriminering m.m.
Vård, utbildning och offentlig sektor	Diverse frågor om offentlig sektor (det vill säga offentligt finansierade verksamheter oavsett utförare), kring skola, vård, omsorg m.m. – inklusive mot eller för privatisering, nedläggningar av skolor eller sjukhus, skolans (inkl. den högre utbildningens) verksamhet överlag, nedskärningar o.s.v.

APPENDIX. METODFRÅGOR

Infrastruktur, stadsbyggnad och kommunikationer	Olika typer av infrastruktur (vägar, järnvägar), stadsbyggnad (inklusive byggandet av bostäder) och kommunikationer (kollektivtrafik, bil, trafiksäkerhet o.s.v.)
Rättsstat och medborgerliga rättigheter	Grundlagsstadgade rättigheter, rättsstatens funktionssätt (inkl. korruption), fångars rättigheter
Sveriges utrikes- och försvarspolitik	Om Sveriges relationer med andra stater (diplomati, utrikeshandel, försvarssamarbeten, deltagande i internationella samarbeten); frågor om försvar och upprustning i Sverige
Internationella frågor	Internationella frågor, konflikter, mänskliga rättigheter och internationella samarbeten – i andra länder än Sverige
Miljö, djur och natur	Miljö- och klimatfrågor, allmänna frågor om naturen djurrätt m.m.
Rasism och invandring	Frågor om rasism, migration, migranter, etnisk diskriminering
Första maj	Alla allmänna demonstrationer och andra protester som traditionellt anordnas på 1 maj av arbetarrörelsen och olika grupper inom den traditionella vänstern
Kvinnor	Kvinnors villkor och rättigheter
Hbtqi	Hbtqi-personers villkor och rättigheter
Hyresgäster	Hyresgästers villkor, rättigheter och hyror
Handikappade	Handikappades villkor och rättigheter
Pensionärer	Pensionärers villkor och rättigheter
Andra utsatta grupper	Ursprungsbefolkningar, hemlösa, barn, nationella minoritetsgrupper m.m.
Näringsliv och skatter	Näringslivets villkor, höjningar eller sänkningar av skatter
Försämrade ekonomiska villkor	Försämrade ekonomiska villkor för medborgarna eller specifika sociala grupper
Kriminalitet	Olika typer av kriminalitet, brottsoffer
Alkohol och droger	Alkohol och droger
Andra frågor	Andra politiska frågor som inte passar in i listan ovan. Om detta alternativ väljs, förtydliga i variabeln PE_issue_other
Anges ej	Ingen fråga omnämns och det är inte heller möjligt att på egen hand tolka vilken politisk fråga som protesten handlade om
Oklart	Det är oklart vilken politisk fråga det handlar om. Vad oklarheten består i anges under PE_issue_other

Som framgår av de empiriska resultaten kapitel 2 saknas vissa av de ovan nämnda kategorierna för protestmetod och protestfråga. I det kodade materialet förekom inga ockupationer och inga hungerstrejker. De fall som skulle ha kunnat betraktas som ”inomhusprotest” bedömdes passa bättre in i andra kategorier (till exempel ”störning”). Vid vår bearbetning av data upptäckte vi att de få fall som skulle ha kunnat kategoriseras som ”picketing” var mycket svåra att skilja från kategorin ”manifestation”, varför vi kategoriserade dem som det senare. Det förekom i källorna inga protesthändelser som berörde protestfrågorna ”hyresgäster”, ”pensionärer” eller ”alkohol och droger” (sett till PE_issue_1 och PE_issue_2).

Under databearbetningen skapades även ytterligare variabler på grundval av de variabler som användes under kodningen. Utifrån PE_type skapade vi exempelvis en separat variabel som kategoriserade den använda protestmetoden som konventionell, utmanande eller våldsam (se kapitel 2.3). Utifrån informationen i variablerna PE_issue, PE_organizers och PE_Short_description skapades en variabel för vilken rörelsemiljö eller annan typ av kollektiv aktör som genomfört protesthändelsen.

Det kodade och bearbetade materialet analyserades med hjälp av den statistiska programvaran SPSS.

2. Enkätundersökning

Våra frågor ingick i den nationella SOM-undersökningen 2025 genom samverkan med SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Denna undersökning sänds till ett nationellt representativt urval av personer i åldern 16 till 90 år som är bosatta i Sverige. Uppgifterna som används i denna bok samlades in mellan september och december 2025 och tillhör ”Riks-3”, en av nio editioner av den nationella SOM-undersökningen. Antalet respondenter som besvarade denna upplaga av undersökningen var 1 962 (52 procents svarsfrekvens), och mellan 1 798 och 1 844 respondenter besvarade våra frågor om deltagande i olika demonstrationstyper och fredlig civil olydnad samt tog ställning till olika påståenden om demonstrationer och demonstrationsrätten. För mer information om hur enkäten distribuerades och svaren samlades in samt en utvärdering av svarsbenägenheten inom olika grupper, se metodrapporten för 2025 års undersökning (SOM-institutet 2025).

De variabler från den nationella SOM-undersökningen 2025 som användes i våra analyser beskrivs i detalj i Tabell A.3, där våra egna frågor beskrivs, och i Tabell A.4, där andra frågor i SOM-undersökningen som vi använt listas. I Tabell A.4 noteras också ifall vi i analysen slagit samman olika svarsalternativ.

Tabell A.3. Frågor vi ställde i den nationella SOM-undersökningen 2025

Huvudsaklig fråga	Delfråga	Svarsalternativ
Det finns olika sätt att agera i samhälleliga och politiska frågor. Har du själv gjort någon av följande saker?	Uttryckt politiska åsikter på sociala medier; Deltagit i fredlig civil olydnad	Ja, under de senaste 12 månaderna; Ja, för en längre tid sedan; Nej, men kan tänka mig att göra det; Nej, och kan inte tänka mig att göra det
Har du deltagit i några av följande typer av politiska demonstrationer?	1:a maj-demonstration; Prideparad; 8 mars-demonstration (internationella kvinnodagen); Miljö- eller klimatdemonstration; Palestina-demonstration; Ukraina-demonstration; USA-kritisk demonstration; Annan typ av demonstration	Ja, under de senaste 12 månaderna; Ja, för en längre tid sedan; Nej, men kan tänka mig att göra det; Nej, och kan inte tänka mig att göra det
I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?	Att delta i demonstrationer är ett effektivt sätt att påverka politiken; Rätten att delta i demonstrationer är grundläggande för vår demokrati; Folkvalda politiker ska inte låta sig påverkas av grupper som protesterar; Alla ska kunna uttrycka sina åsikter offentligt, även de som har åsikter som jag själv ogillar	Instämmer helt; Instämmer delvis; Instämmer knappt; Instämmer inte alls

Tabell A.4. Övriga frågor från den nationella SOM-undersökningen 2025 som vi använt i analysen

Variabel	Fråga (och eventuell delfråga)	Svarsalternativ	Bearbetning av svarsalternativ i analysen
Kön	Är du:	Kvinna; Man; Annat: [öppet svarsalternativ]	I analysen utelämnades ”Annat” av statistiska skäl (enbart 7 respondenter)
Ålder	Vilket år är du född?	Årtal: [öppet svarsalternativ]	I analysen användes SOM:s variabel <i>alder4a</i> , med följande indelning: 16–29 år; 30–49 år; 50–64 år; 65 år eller äldre

Stad-land	I vilken typ av område bor du?	Storstad: centralt; Storstad: ytterområde/förort; Stad: centralt; Stad: ytterområde; Större tätort; Mindre tätort; Ren landsbygd	I analysen användes SOM:s variabel stadland, med följande indelning: Ren landsbygd; Mindre tätort; Stad eller större tätort; Storstad. I den variabeln har alla boende i Stockholm, Göteborg och Malmö sammanförts med alla som svarat alternativet storstad.
Uppväxtland	Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?	Ren landsbygd i Sverige; Mindre tätort i Sverige; Stad eller större tätort i Sverige; Stockholm, Göteborg eller Malmö; Annat land i Norden; Annat land i Europa; Land utanför Europa	Enbart svar avseende egen uppväxt har använts. I analysen slogs alla alternativ för uppväxt i Sverige samman och alla alternativ för utanför Sverige slogs samman till "Utomlands".
Högskolestudier	Vilken är din högsta skolutbildning?	Grundskola eller motsvarande, kortare än 9 år; Grundskola eller motsvarande, 9 år eller längre; Gymnasium eller motsvarande, kortare än 3 år; Gymnasium eller motsvarande, 3 år eller längre; Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet, kortare än 3 år; Eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet, 3 år eller längre; Högskola/universitet, kortare än 3 år; Högskola/universitet, 3 år eller längre men kortare än 4 år; Högskola/universitet, 4 år eller längre; Forskarutbildning	I analysen slogs alla alternativ för studier vid högskolan (inklusive forskarutbildning) samman till "Ja", övriga utbildningsnivåer till "Nej"
Medlem fackförbund	Är du medlem i något fackförbund?	Ja: [öppet svarsalternativ]; Nej	I analysen användes SOM:s variabel fackforb, där en rad fackförbund slogs samman utifrån deras anslutning till de tre fackliga centralorganisationerna (LO, TCO och Saco). Övriga fackförbund utelämnades av statistiska skäl (enbart 37 respondenter)

Vänster-höger-självplacering	Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?	Klart till vänster; Något till vänster; Varken till vänster eller till höger; Något till höger; Klart till höger	I analysen slogs de två alternativen för vänster respektive höger samman till "Vänster" respektive "Höger"
Bäst parti	Vilket parti tycker du bäst om i dag?	Vänsterpartiet; Socialdemokraterna; Centerpartiet; Liberalerna; Moderaterna; Kristdemokraterna; Miljöpartiet; Sverigedemokraterna; Annat parti: [öppet svarsalternativ]	I analysen utelämnades "Annat parti", då den bestod av en rad småpartier (totalt 52 respondenter)
Medlem politiskt parti	Är du medlem i något politiskt parti/förbund?	Nej; Ja; ... och jag har någon typ av uppdrag	I analysen slogs alternativen "Ja" och " ... och jag har någon typ av uppdrag" samman till "Ja".
Medlem i förening	Är du medlem i någon typ av förening/organisation (t.ex. inom idrott, kultur, miljö, religiös förening, hjälp- eller intresseorganisation)?	Nej; Ja; ... och jag har någon typ av uppdrag	I analysen slogs alternativen "Ja" och " ... och jag har någon typ av uppdrag" samman till "Ja".
Diskuterat politik	Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Delfråga: Diskuterat politik	Ingen gång; Någon gång de senaste 12 månaderna; Någon gång i halvåret; Någon gång i kvartalet; Någon gång i månaden; Någon gång i veckan; Flera gånger i veckan	I analysen slogs alternativen "Någon gång i månaden", "Någon gång i veckan" och "Flera gånger i veckan" samman till "Ja". Övriga alternativ slogs samman till "Nej".

Det dataset som tillhandahölls av SOM-institutet analyserades med hjälp av den statistiska programvaran SPSS.

För den forskare som på egen hand önskar analysera de frågor vi ställde i den nationella SOM-undersökningen 2025 kommer hela datasetet med samtliga frågor från den undersökningen att kunna beställas från Svensk Nationell Datatjänst från och med den 31 mars 2027.

Referenslista

- Aguilar, S., Santana, A. & Romanos, E. (2023). Marching and voting. The electoral protest cycle. *The Social Science Journal* 62 (4): 1035–1049.
- Almond, G.A. (2015). Attitudes, political and civic culture, s. 190–192 i J. D. Wright (red.) *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, volym 18. 2 upplagan. Amsterdam: Elsevier.
- Alozius, J. (2020). *Sveriges officiella försvarsutgifter 1900–2022*. FOI Memo 7249. Stockholm: FOI.
- Amenta, E., Caren, N., Olasky, S. J., & Stobaugh, J. E. (2009). All the movements fit to print. Who, what, when, where, and why SMO families appeared in the New York Times in the twentieth century. *American Sociological Review* 74 (4): 636–656.
- Andrews, K. T., & Caren, N. (2010). Making the news. Movement organizations, media attention, and the public agenda. *American Sociological Review* 75 (6): 841–866.
- Bevelander, P. (2015). Voting participation of immigrants in Sweden. A cohort analysis of the 2002, 2006 and 2010 elections. *Journal of International Migration & Integration* 16 (1): 61–80.
- Brothén, M., & Gilljam, M. (2006). Mellanvalsdemokrati, s. 193–216 i H. Bäck & M. Gilljam (red.). *Valets mekanismer*. Malmö: Liber.
- Bull, T. (2024). Demonstrationsfriheten och samhällsstörningar. *Svensk Juristtidning*, häfte 8 2024: 561–572.
- Busch, E., & Teodorescu Măwe, A. (2025). Dags för hårdare tag mot Palestinarörelsen. *Svenska Dagbladet* 13 september.
- Bäck, H. (1979). *Den utrikespolitiska dagordningen. Makt, protester och internationella frågor i svensk politik 1965–1973*. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet.
- Calhoun, C. (1993). "New social movements" of the early nineteenth century. *Social Science History* 17 (3): 385–427.
- Coffé, H., & Bolzendahl, C. (2010). Same game, different rules? Gender differences in political participation. *Sex Roles* 62 (5–6): 318–333.
- Dahlin, A. (2025). JK anser att Energimyndigheten agerade korrekt. *Publikt* 28 maj.
- Dahlqvist, A. (2025). Terrorist eller aktivist? *Amnesty Press* nr 3 2025.
- Dalton, R. J. (2017). *The Participation Gap. Social Status and Political Inequality*. Oxford: Oxford University Press.
- Daphi, P., Dollbaum, J. M., Haunss, S., & Meier, L. (2025). Local protest event analysis: Providing a more comprehensive picture? *West European Politics* 48 (2): 449–463.
- de Moor, J., Wahlström, M., Schack, L., Uba, K., & Wennerhag, M. (2026). *Alternative Futures in a Heating World. Visions and Vision Work in the Swedish Climate Movement*. Berlin: De Gruyter Brill.
- Demokratiutredningen (2000) *En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet. Demokratiutredningens betänkande*. SOU 2000:1. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.
- Ellefsen, R., & Jämte, J. (2023). The causes, content and consequences of repression. A framework for analyzing protest control in the counter-extremism era. *Social Movement Studies* 22 (4): 567–582.

- Esaiasson, P. & Narud, H.M. (red.) (2013). *Between-Election Democracy. The Representative Relationship After Election Day*. Colchester: ECPR Press.
- Expo (2026). *Svensk rasideologisk miljö 2025. Så förnyar den unga generationen en stagnerad extremhöger*. Stockholm: Expo.
- Frisk, M. (2025). Domen – facktoppen Erik Helgeson blir av med jobbet. *Arbetet* 17 december.
- Gilljam, M., Persson, M. J. & Karlsson, D. (2012). Representatives' attitudes toward citizen protests in Sweden. The impact of ideology, parliamentary position and experiences. *Legislative Studies Quarterly* 37 (2): 251–268.
- Gundenäs, H. (2025). *Till tals. Yttrandefrihet förr, nu och sedan*. Göteborg: Daidalos.
- Held, D. (1997). *Demokratimodeller: Från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*. Göteborg: Daidalos.
- Hunger, S. & Lorenzini, J. (2020). All quiet on the protest scene? Repertoires of Contention and Protest Actors in the Great Recession, s. 104–127 i H. Kriesi, J. Lorenzini, B. Wüest & S. Häusermann (red.). *Contention in Times of Crisis*. New York: Cambridge University Press.
- Hutter, S. (2014). Protest event analysis and its offspring, s. 335–367 i D. della Porta (red.), *Methodological Practices in Social Movement Research*. Oxford: Oxford University Press.
- Hutter, S. & Kriesi, H. (2013). Movements of the left, movements of the right reconsidered, s. 281–298 i J. van Stekelenburg, C. Roggeband & B. Klandermans (red.). *The Future of Social Movement Research. Dynamics, Mechanisms, and Processes*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Jansson, J., & Uba, K. (2023). Cycles of labour protests. Public and private sector unions' contentious actions. *Employee Relations: The International Journal* 45 (4): 840–856.
- Jenkins, J. C., & Maher, T. V. (2016). What should we do about source selection in event data? Challenges, progress, and possible solutions. *International Journal of Sociology* 46 (1): 42–57.
- Jämte, J., Lundstedt, M., & Wennerhag, M. (2024). When do radical flanks use violence? Conditions for violent protest in radical left-libertarian activism in Sweden, 1997–2016. *Terrorism and Political Violence* 36 (5): 679–698.
- Jämte, J., Lundstedt, M. & Wennerhag, M. (red.) (2025). *Sociala rörelser i Sverige. Politiska protester och aktivism från 1945 till i dag*. Lund: Studentlitteratur.
- Koopmans, R., Statham, P., Giugni, M. & Passy, F. (2005). *Contested Citizenship. Immigration and Cultural Diversity in Europe*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Kommittén om kriminalisering av förnekande av Förintelsen och av vissa andra brott (2023). *En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp. Betänkande*. SOU 2023:17. Stockholm: Regeringskansliet.
- Kriesi, H., Lorenzini, J., Wüest, B. & Häusermann, S. (2020). *Contention in Times of Crisis. Recession and Political Protest in Thirty European Countries*. New York: Cambridge University Press.
- Lindberg, S. I. (2026). Fifty years of the third wave(s). From democratization to autocratization. *Democratization* 33 (3): 676–694.
- Lundstedt, M. (2024). *Pathways to Violence Against Migrants. Space, Time and Far-Right Violence in Sweden 2012–2017*. London: Routledge.
- Lundstedt, M. & Jupskås, A.R. (under utgivning). Sweden. Electoral growth and non-party sector adaptation, i P. Castelli Gattinara & A. Pirro (red.). *Protests of the Far Right*. Oxford: Oxford University Press.

- Lundstedt, M., Törnberg, A., Vallström, V., & Wahlström, M. (2025). *Främlingsfientligt våld i Sverige 2009–2022*. Göteborg: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet.
- Lundstedt, M., & Uba, K. (2025). Kollektiv handling för landsbygden, s. 321–338 i J. Jämte, M. Lundstedt, & M. Wennerhag (red.), *Sociala rörelser i Sverige. Politisk aktivism från 1945 till i dag*. Lund: Studentlitteratur.
- Marien, S., Hooghe, M., & Quintelier, E. (2010). Inequalities in non-institutionalised forms of political participation. A multi-level analysis of 25 countries. *Political Studies* 58 (1): 187–213.
- McAdam, D. (1996). Conceptual origins, current problems, future directions, s. 23–40 i D. McAdam, J. D. McCarthy, & M. N. Zald (red.), *Comparative Perspectives on Social Movements. Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Medlingsinstitutet (2026). Konfliktstatistik, <https://www.mi.se/medling-konflikt/konfliktstatistik/> (hämtningsdatum 4 maj 2026).
- Mikkelsen, F., Nyzell, S. & Kjeldstadli, K. (red.) (2017). *Popular Struggle and Democracy in Scandinavia, 1700–present*. London: Palgrave.
- Myers, D. J., & Schaefer Caniglia, B. (2004). All the rioting that's fit to print. Selection effects in national newspaper coverage of civil disorders, 1968–1969. *American Sociological Review* 69 (4): 519–543.
- Nissen, A., & Lundstedt, M. (2025). Quran desecration rallies in Scandinavia and the Netherlands. The formation and transnational diffusion of an anti-muslim protest tactic. *Journal of Intercultural Studies* 46 (3): 445–465.
- Olofsson, C. (2025). Tystnad har aldrig varit en effektiv metod för att stoppa orättvisor. *Amnesty Press* nr 3 2025.
- Olofsson, M. (2025). Contested streets. Demonstrations in Stockholm, 1887–1920. *Moving the Social* 75: 91–114.
- Ottosson, K. (2025). *Förbud mot demonstrationer vid skyddsobjekt*. Motion 2025/26:3125 av Kjell-Arne Ottosson (KD). Sveriges riksdag.
- Peterson, A. (2016). The context of contemporary May Day demonstrations in six European countries, s. 160–186 i A. Peterson & H. Reiter (red.). *The Ritual of May Day in Western Europe*. London: Routledge.
- Peterson, A., Wahlström, M. & Wennerhag, M. (2018). *Pride Parades and LGBT Movements. Political Participation in an International Comparative Perspective*. London: Routledge.
- Regeringen (2026). *Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*. Regeringens proposition 2025/26:133. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Röstlund, L. (2025). Forskaren David hotas av utvisning – på grund av sin klimataktivism. *Aftonbladet* 24 oktober.
- Sandelin, Frida (2023). *Våld och demokrati*. SOM-rapport nr 2023:27. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Schlozman, K. L., Brady, H. E. & Verba, S. (2018). *Unequal and Unrepresented. Political Inequality and the People's Voice in the New Gilded Age*. Princeton: Princeton University Press.
- Schmitz, E. (2025). Kvinnorörelsen och feminismen, s. 175–194 i J. Jämte, M. Lundstedt & M. Wennerhag (red.) (2025). *Sociala rörelser i Sverige. Politiska protester och aktivism från 1945 till i dag*. Lund: Studentlitteratur.
- SFS 1962:700. *Brottsbalk*. Stockholm: Justitiedepartementet.

- SFS 1974:152. *Regeringsformen*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 1993:1617. *Ordningslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2020:114. *Förordning om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2021:8. *Förordning om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2022:218. *Förordning om upphävande av förordningen (2021:8) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2023:227. *Lag om ändring i terroristbrottslagen (2022:666)*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Smith, J., McCarthy, J. D., McPhail, C. & Augustyn, B. (2001). From protest to agenda building. Description bias in media coverage of protest events in Washington, D.C. *Social Forces* 79 (4): 1397–1423.
- SOM-institutet (2025). *Den nationella SOM-undersökningen 2025. En metodöversikt. SOM-rapport nr 2026:3*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Stiernstedt, F. & Jakobsson, P. (2018). *Arbetarklassens symboliska utplåning i medelklassens medier*. Katalys rapportserie nr 42. Stockholm: Katalys.
- Sorgenfri, S., Larsson, G., Lindström, J. & Sandberg, L. (2022). *Koranbränningar i Malmö och Stockholm. En rapport om polisens arbete med fokus på samverkan med muslimska trossamfund*. Huddinge: Institutionen för historia och samtidsstudier vid Södertörns högskola.
- Svensson, A. (u.å.). *The Evolution of the Rebellion*. Opublicerat manuskript.
- Tescione, S. (2022). Civil disobedience, i D. A. Snow, D. della Porta, D. McAdam & B. Klandermans (red.). *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements*. Hoboken: John Wiley & sons.
- Thörnqvist C., Bergholm, T. & Mellberg, M. (2016). The May Day tradition in Finland and Sweden, s. 75–105 i Peterson, A. & Reiter, H. (red.). *The Ritual of May Day in Western Europe*. London: Routledge.
- Tilly, C. (1995). *Popular Contention in Great Britain 1758–1834*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Tilly, C. (2002). Event catalogs as theories. *Sociological Theory* 20 (2): 248–254.
- Tilly, C. & Tarrow, S. G. (2015). *Contentious Politics*. New York: Oxford University Press.
- Torcal, M., Rodon, T. & Hierro, M. J. (2016). Word on the street. The persistence of leftist-dominated protest in Europe. *West European Politics* 39 (2): 326–350.
- Uba, K. (2024). *Svenska protestdatabasen*. Opublicerat arbetspapper.
- V-Dem (2025). *Democracy Report 2025. 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped?* Göteborg: V-Dem vid Göteborgs universitet.
- Van Aelst, P. & Walgrave, S. (2001). Who is that (wo)man in the street? From the normalisation of protest to the normalisation of the protester. *European Journal of Political Research* 39 (4): 461–486.
- van Stekelenburg, J., & Klandermans, B. (2013). The social psychology of protest. *Current Sociology* 61 (5–6): 886–905.
- Wahlström, M. (2022). Constructing ”violence-affirming extremism”. A Swedish social problem trajectory. *Critical Studies on Terrorism* 15 (4): 867–892.

- Wahlström, M., Wennerhag, M. & Uba, K. (2024). Klimatvisioner. I vilken sorts klimatvänligt samhälle vill svenskarna leva?, s. 253–270 i U. Andersson, B. Rönnerstrand & A. Carlander (red.). *Inferno*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Wennerhag, M. (2012). Demonstrerandets normalisering?, s. 79–94 i L. Weibull, H. Oscarsson & A. Bergström (red.), *I framtidens skugga. 42 kapitel om politik, medier och samhälle*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Wennerhag, M. (2017). Patterns of protest participation are changing. *Sociologisk Forskning* 54 (4): 347–351.
- Wennerhag, M. (2025). Hbtqi-rörelsen, s. 201–220 i J. Jämte, M. Lundstedt & M. Wennerhag (red.). *Sociala rörelser i Sverige. Politiska protester och aktivism från 1945 till i dag*. Lund: Studentlitteratur.
- Wennerhag, M., Ekman, J., & Sörbom, A. (2026). Gatans parlament eller ett normalt sätt att påverka politiken? Svenskarnas deltagande i och syn på demonstrationer, i A. Carlander, A. Ramsälv, B. Rönnerstrand & P. Öhberg (red.). *Mot en tid som flytt*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Wennerhag, M. & Hylmö, A. (2022). Social class and environmental movements, s. 355–373 i M. Grasso & M. Giugni (red.). *The Routledge handbook of environmental movements*. London: Routledge.
- Wennerhag, M. & Uba, K. (2025). Sociala rörelser och protester i Sverige i siffror, s. 37–64 i J. Jämte, M. Lundstedt & M. Wennerhag (red.). *Sociala rörelser i Sverige. Politiska protester och aktivism från 1945 till i dag*. Lund: Studentlitteratur.
- Wouters, R., & Lefevere, J. (2023). Making their mark? How protest sparks, surfs, and sustains media issue attention. *Political Communication* 40 (5): 615–632.
- Östberg, K. (2002). *1968. När allting var i rörelse. Sextiotalsradikaliseringen och de sociala rörelserna*. Stockholm: Prisma.

Författarpresentation

Magnus Wennerhag är professor i sociologi vid Södertörns högskola, där han också är koordinator för forskningsplattformen Omstridd demokrati. Han har forskat om olika sociala rörelser, exempelvis den globala rättviserörelsen, hbtqi-rörelsen, klimatrörelsen och arbetarrörelsen, samt om facklig och vänsterradikal aktivism. Han har också undersökt betydelsen av klass för olika sociala rörelser och politiska protester.

Måns Lundstedt är filosofie doktor i sociologi och statsvetenskap och från och med sommaren 2026 verksam som projektforskare vid Södertörns högskola. Hans forskning kretsar bland annat kring sociala rörelser och kollektivt handlande i lokalsamhället, mobilisering kring flyktingmottagande samt hatbrott och andra typer av politiskt motiverat våld.

Båda författarna arbetar för närvarande med ett forskningsprojekt om politiska protester i Sverige 1880–1939 (finansierat av Vetenskapsrådet) och kommer under 2026 att påbörja ett forskningsprojekt om ryska demokratiaktivister i exil i olika EU-länder (finansierat av Östersjöstiftelsen).

Hur vanligt är det att svenskarna protesterar? Vilka metoder använder de och vilka protestfrågor är viktiga för dem? Vilka typer av demonstrationer har de deltagit i – och vilka skulle de kunna tänka sig att delta i? Hur starkt är stödet bland svenskarna för rätten att demonstrera?

I den här forskningsrapporten undersöks hur människor i Sverige protesterat mellan 2022 och 2025 och hur de ser på olika protestmetoder. Rapporten bygger dels på en kartläggning av protester som uppmärksammats i svenska rikstäckande dagstidningar, dels på enkätfrågor som ställts till ett representativt urval av befolkningen. I anslutning till internationell forskning diskuteras både övergripande historiska tendenser och utvecklingen under senare år.

Politiska protester är i dag en etablerad del av den svenska demokratin. Nästan var tredje person har någon gång demonstrerat. Ännu fler är de som aldrig demonstrerat men skulle kunna tänka sig att göra det. Ytterst få motsätter sig den grundlagsstadgade demonstrationsfriheten. Fredliga och konventionella protestformer är kraftigt dominerande, medan våldsamma protester är sällsynta. Samtidigt finns det skillnader i vilka frågor som mobiliserar flest deltagare och vilka sociala och politiska grupper som oftast tar plats på gator och torg.

Rapporten har tagits fram av forskningsplattformen Omstridd demokrati vid Södertörns högskola.